

AMERIKA

EUROPAS FORSVARSSIND

Amerikanske projekter for en europæisk forsvarsdimension

HENRIK AAGAARD JOHANSON

**Speciale ved Institut for Statskundskab
Københavns Universitet
November 2003**

Vejleder: Birthe Hansen

Indhold

<i>Abstract</i>	4
<i>Indledning</i>	5
1.1. Formål	9
1.2. Problemformulering	9
1.3. Begreber og afgrænsning	9
1.4. Specialets struktur	13
<i>Del 1 – Epistemologi</i>	15
2. Reflektivisme som epistemologi	15
2.1. Videnskab er social	15
2.2. Viden af sprog	16
2.3. Viden er kontekstbunden	18
2.4. Sammenhæng, forskel og hegemoni	19
2.5. Konsekvens	23
<i>Del 2 – Analysestrategi</i>	24
3. Strategi og begrebsapparat	25
3.1. National identitet	25
3.2. Hegemoniske projekter	28
4. Hvad og hvordan analyseres?	31
4.1. Redskab: Diskursanalysemodellen	31
4.2. Diskursanalysemodellens begrænsninger	34
4.3. Kilder og udvalgs-kriterier	36
<i>Del 3 – Den amerikanske diskursive struktur</i>	39
5. Første lag: Den amerikanske identitet	39
5.1. Den korporative identitet – <i>Hvem er 'Amerika'?</i>	39
5.2. Typeidentiteten – <i>Hvad står 'Amerika' for?</i>	42
5.3. Rolleidentiteten – <i>Hvordan er 'Amerika'?</i>	45
5.4. Identitetsmodellens begrænsninger	49
6. Andet lag: Amerikanske holdningsdimensioner	51
6.1. Multilateralisme	52
6.2. Unilateralisme	53
6.3. Isolationisme	53
<i>Del 4 – Clinton-administrationens hegemoniske projekt</i>	55
7. Inklusion dominerede over eksklusion	57
7.1. Et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab	57
8. Paradokset imellem fremskridt og skæbne	65
8.1. Modernisering af Europa	65
8.2. Hindring af EU-tyrannisering	72

9. Partner snarere end leder	78
9.1. Et projekt for en stærk europæisk partner	78
9.2. Et særligt projekt for EU	83
10. Uni-multilateralismehybriden (fremskridtsmekanismen)	89
<i>Del 5 – Antagonistiske projekter</i>	93
11. En sammenholdelse med det republikanske projekt	94
11.1. Sikkerhedsfællesskabet – inklusion/eksklusion	94
11.2. Moderniseringsprojektet – fremskridt/skæbne	98
11.3. En stærk europæisk partner – partner/leder	102
11.4. Uni-isolationismehybriden (frygtmekanismen)	107
<i>Del 6 – Konklusion og perspektivering</i>	112
12. Konklusion	112
13. Kritiske refleksioner	119
14. Perspektivering	122
<i>Litteraturliste</i>	124
<i>Primære kilder</i>	127

Figurer

<i>Figur 1. Betingende sammenhæng imellem identitet og projekt</i>	11
<i>Figur 2. Sammenhængen imellem identitet og projekt</i>	29
<i>Figur 3. Diskursive struktur</i>	33
<i>Figur 4. Den diskursive identitetsstruktur</i>	33
<i>Figur 5. Den amerikanske identitetsstruktur</i>	48
<i>Figur 6. Amerikanske holdningsdimensioner</i>	52
<i>Figur 7. Ideer impliceret af den korporative identitet</i>	64
<i>Figur 8. Ideer impliceret af typeidentiteten</i>	77
<i>Figur 9. Ideer betinget af rolleidentiteten</i>	88
<i>Figur 10. Clinton-administrationens samlede projekt for en europæisk forsvarsdimension</i>	90
<i>Figur 12. Antagonistiske projekter for en europæisk forsvarsdimension</i>	108

Abstract

This thesis is an inquiry into American political projects on constructing the European defence architecture. The major problem, which the thesis sets out to comprehend, is: *How American identity influences the development of European defence architecture.*

The thesis departs from a reflectivist point of view placing it in the world of language. Using discourse theory, the thesis searches for ‘differences’ in the American security discourses in order to uncover the structure of American identity: *who*, *what*, and *how* ‘America’ is constituted as a ‘self’ in relation to an ‘other’.

The thesis develops an analytical framework based on a model of ‘the American mind’ as a structure of ideas. It tries to reveal how ideas were used in the American hegemonic project for an ‘European defence architecture’, delimiting to the Clinton-administration, and then demonstrates how the alternative republican project is positioned in an antagonistic relation.

The thesis concludes that American hegemonic projects determine how the ‘European defence architecture’ develops, by articulating what ‘European defence architecture’ is, and what it is not. It then demonstrates how the predominant fundamental ideas in the American ‘self’ imply different projects. In this process, the democrat and republican projects struggle to define both the meaning of an ‘European defence architecture’, and simultaneous what ‘America’ is.

The thesis argues that the two projects were guided by different dynamics. The Clinton-administration was guided by an idea of progress, which means helping Europe toward a ‘better’ Europe. The republican project by contrast was guided by an idea of a strong Europe as a potential threat, which has to be fought to withhold American dominance.

Hence the thesis can contribute to reflection on the fact that European security politics is likely to be determined by the predominant hegemonic project in America.

Indledning

Dette speciale omhandler amerikanske politiske projekter for den europæiske sikkerhedsarkitektur.

USA¹ har officielt haft permanente vitale sikkerhedsinteresser i Europa siden man i december 1941 blev direkte inddraget i Anden Verdenskrig på de allieredes side med Japans luftbombardementet af den amerikanske flådebase Pearl Harbor. Dette påbegyndte den til i dag uafbrudte aktive amerikanske lederrolle i konstruktionen af de europæiske sikkerhedsinstitutioner, hvor den Nordatlantiske Traktats Organisation (NATO) har været en central arena. Igennem organisationen, der etableredes i Washington i april 1949 har USA praktiseret deres lederskab i opbygningen af den europæiske sikkerhedsarkitektur.

Med afslutningen på den Kolde Krig i slutningen af 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne samt Sovjetunionens formelle opløsning i juli 1991 har der hersket uvished om, hvordan den fremtidige sikkerhedsarkitektur i Europa vil udvikles. Europæerne afventer ofte amerikanske beslutninger om, hvad der skal ske i den europæiske sikkerhedsarkitektur ikke mindst på baggrund af, hvor USA selv ønsker at være placeret. Terrorangrebet den 11. september 2001 på World Trade Center og den amerikanske invasion af Irak, sammen med den såkaldte "koalition af villige", har ydermere bragt tvivl, om USA ønsker at være aktivt involveret i verden sammen med deres europæiske 'venner', eller USA ønsker at gå deres egne veje uden om 'Europa' og potentielle fransk-tyske 'fjender', der repræsenterer 'det gamle Europa'.

Europæiske frustrationer og fortolkninger af amerikanske signaler i forbindelse med konflikten i Kosovo sidst i 1990'erne bragte den franske præsident Jacques Chirac og den britiske premierminister Tony Blair til at igangsætte udviklingen af et militært samarbejde inden for EU på det fransk-britiske topmøde i St. Malo i december 1998. Dette førte til etableringen af den Europæisk Sikkerheds- og Forsvarspolitik (ESFP) på EU's topmøde i Köln i juni 1999, der gav EU en egentlig militær arm i den Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik (FUSP). ESFP blev dog i den amerikanske administration opfattet som værende på koalitionskurs med de amerikanske ønsker til en europæisk sikkerhedsarkitektur. Specielt var den amerikanske administration foruroliget over formuleringerne i vendinger af autonomiønsker, der frygtedes at ville adskille de transatlantiske relationer og undergrave

¹ 'USA' anvendes i dette speciale som ensbetydende med 'Amerika'.

NATO's centrale rolle for Europas sikkerhed. *Det er disse amerikanske ønsker om, hvordan den europæiske sikkerhedsarkitektur skal konstrueres, der har min interesse i dette speciale.*

Hvorfor var man foruroliget over en militær arm i EU? *Hvorfor* ønsker USA samtidig tilsyneladende en mindre grad af involvering i europæisk sikkerhed. Og *hvorfor* fortsætter USA med at tilkendegive et ønske om involvering i NATO?

Forklaringen kan umiddelbart findes i størstedelen af de internationale politiske analyser, der beskæftiger sig med udviklingen i de transatlantiske relationer. Den dominerende forklaring er på den ene side, at USA er placeret øverst i det internationale magthierarki, da USA er overlegen på politiske, økonomiske og militære kapabiliteter relativt til andre stater. Derfor spiller USA en ledende rolle inden for det transatlantiske samarbejde som man ikke overraskende ønsker at opretholde. USA er kort sagt interesseret i at bevare deres favorable magtposition, hvor NATO udgør USA's forlænget arm i Europa. Denne type forklaring er en forlængelse af den amerikanske målsætning igennem mere end tohundrede år om at hindre en dominerende magt i at opstå i Europa ifølge flere neorealister.²

EU vil med et fælles forsvar uden for NATO og dermed den amerikanske indflydelsessfære udgøre en potentiel konkurrent til USA. Derfor bør et EU-forsvar i denne logik forhindres. På den anden side har USA færre sikkerhedspolitiske interesser i Europa efter Sovjetunionens sammenbrud, der gør, at europæerne må arbejde mere for deres egen sikkerhed.

Udover den generelle dominerende forklaring, eksisterer der en række andre svar på, hvorfor USA fortsat ønsker at opretholde NATO som den centrale organisation i den europæiske sikkerhedsarkitektur. Disse kan placeres inden for det samme paradigme, men med andre forklaringsvariable i centrum. Dette gælder hovedsageligt den neoliberale tilgang, der fokuserer på institutioner og interesser (ideer) som de centrale forklaringsvariable. Deres forklaring er, at NATO tilvejebringer en række informationer (gevinster), der i sig selv giver organisationen liv. Informationsstrømmen giver USA større gennemskuelighed og forsikring om europæernes intentioner og motiver. Dermed skabes en større sikkerhed igennem samarbejde, hvor USA og de europæiske allierede har fælles interesser end ved ikke at samarbejde.³

² Huntington, Samuel P. (1996: 228): *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, Simon & Schuster Ltd, London, Mearsheimer, John J (2001: 46): "The Future of the American Pacifier", in *Foreign Affairs*, September/October 2001.

³ Daalder, Ivo H. (2001): "Are the United States and Europe heading for divorce?", in *International Affairs* Vol. 77, No. 3: 553-567.

Endelig er der tilgange, som fokuserer på indenrigspolitiske dynamikker, f.eks. udenrigspolitiske beslutningstageres holdninger eller værdier og andre magtfulde grupper, der har indflydelse på defineringen af statens interesser.⁴

Ovenstående forklaringer i den eksisterende litteratur er ofte overfladiske svar på baggrund af prægivne materielle *interesser* og *magt* som de centrale forklaringsvariable. I nogle analyser abstraheres der ikke fra idealistiske elementer, der modsat blandes ind i de materielle elementer særligt, når det handler om statens interesser. Flere inden for det dominerende neorealistske og neolibérale paradigme erkender, at der er et sammenspil imellem idealistisk og materialistisk stof, men mener, at materielle faktorer, er de mest betydningsfulde.⁵ Vægningen imellem de to elementer varierer i de enkelte analyser.

Det *problematiske* er når flere analyser på baggrund af materielle faktorer, bliver i stand til at sige noget, der snarere hører til det idealistiske område. Dette er iboende *typen af forklaringerne*. Disse søger svar på spørgsmålet om, *hvorfor* udviklingen i den europæiske sikkerhedsarkitektur finder sted. Herved *forudsættes bestemte subjekter og betydninger*, som f.eks. *hvem eller hvad 'USA' er* – den amerikanske identitet – når det tages for givet, *hvad 'USA' ønsker* – de amerikanske interesser. Dette skyldes, at denne type forklaringer bygger på en antagelse om, at *virkeligheden* kan observeres uafhængigt af de handlende aktører (og de observerende forskere). De antager herved, at der eksisterer én entydig mening om 'selvet', 'andre' og 'verden'. Dermed har de centrale variable magt og interesser én betydning.

Specialet afviser ikke, at magt og interesser forsat er de mest betydningsfulde variable inden for International Politik, når man studere sikkerhedspolitik – det er de. Men *problemet stikker dybere*. Betydningen af en stats magt og interesser er forskellig afhængig af, *hvem der fortolker* denne magt og disse interesser, f.eks. om en anden stats magt er en trussel eller uden større trusselsmæssig indhold. Studiet af hvem og hvad der fortolker, bliver derfor centralt. I dette speciale betyder det, at der vælges *et reflektivistisk perspektiv*.⁶ Dette perspektiv er

⁴ Biden, Joseph R. jr. (2000): "*Unholy Symbiosis Isolationism and Anti-Americanism*", in Washington Quarterly, Vol. 23, No. 4.

⁵ Keohane, Robert O. (2000: 127): "*Ideas part-way down*", in Review of International Studies, Vol. 26, No. 1, January 2000: 125-130.

⁶ Reflektivismen er valgt i dette speciale med inspiration fra Louise Agersnap, Vibeke Schou Pedersen og Casper Sylvest (2001): "*Frihed, Lighed eller Broderskab? – Analysestrategi og validitet i et reflektivistisk forskningssamfund*", Arbejdsrapport, 20. september 2001, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Her

opmærksom på forskerens rolle i vidensproduktionen, og ikke som neorealister og neorealister hævder, at forskeren er uafhængig de studerede subjekter. Både aktørniveauet (agency) og strukturer opfattes således som socialt konstruerede. Stater er således konstruerede som internationale aktører igennem grænsedragninger imellem noget indre og ydre.⁷ Skal vi derfor forstå den amerikanske sikkerhedsadfærd er det nødvendigt først at forstå, hvem og hvad USA er, og hvordan de opfatter deres omgivelser. Perspektivet, der vælges i dette speciale, er derfor *'det amerikanske politiske sind'*, hvilket gør identitet til den centrale analysevariabel, der har interesse.

Der eksisterer en udbredt opfattelse af, at USA i høj grad påvirker udviklingen af den europæiske sikkerhedsarkitektur. Dette skyldes, at USA i postkoldkrigsmiljøet er den eneste supermagt og den eneste dominerende magt i Europa. I denne unikke situation benytter dette speciale et væsentligt bidrag fra det dominerende paradigme: *at vi med stor sandsynlighed kan forvente, at amerikanske interesser eller ønsker i stor udtrækning imødekommes*. Men USA's magtposition gør det langt mindre interessant at beskæftige sig med magten i sig selv (materialistisk) – som neorealisterne gør. Særligt, når vi ikke i tilstrækkeligt grad ved noget om *hvordan*. Dette forudsætter, at vi ved, hvem og hvad 'USA' er, og dermed *hvilken* slags magt 'USA' bruger. Derfor er der behov for en dybere forståelse for, hvordan USA, som supermagt, påvirker den europæiske sikkerhedsarkitektur snarere end som neorealisterne, der abstraherer fra som værende uvæsentligt. Forudsat, at USA opretholder deres lederrolle i den europæiske sikkerhedsarkitektur, kan vi med større sandsynlighed fremskrive en amerikansk fremtidsvision for den europæiske sikkerhedsarkitektur og dermed ligeledes en i højere grad sandsynlig *virkelighed* for 'Europa'.

Kun ganske få analyser i den eksisterende litteratur forsøger at forstå, *hvordan* USA påvirker udviklingen af den europæiske sikkerhedsarkitektur på baggrund af, hvem og hvad 'USA' er og dermed identitet. Dette speciales *raison d'être* er således at demonstrere: at 'USA' ikke er et enhedsfænomen, men grundlæggende splittet i forskellige indenrigspolitiske grupperinger,

er reflektivisme en samlebetegnelse for de 'post' tilgange der ofte betegnes 'postmodernisme' eller 'poststrukturalisme'. Her er disse tilgange kombineret snarere en strengt opdelt.

⁷ Ashley, Richard (1984): *"The poverty of neorealism"*, in International Organization, Vol. 38: 225-286. Wendt, Alexander (1987): *"The agent-structure problem in international relations theory"*, in International Organization, Vol. 41: 335-370. Wendt (1992): *"Anarchy Is What States Make of It"*, International Organization, Vol. 46, No. 2, Spring 1992: 391-425. Walker, R. B. J. (1993): *Inside/Outside: International Relations as Political Theory*. Cambridge University Press, Cambridge.

der kæmper om at definere forskellige politiske projekter for den europæiske sikkerhedsarkitektur; At udviklingen af en europæisk sikkerhedsarkitektur ikke alene afhænger af eksterne sikkerhedsdynamikker i Europa, men af interne dynamikker i USA; At sikkerhedspolitiske interesser internt i USA påvirker den sikkerhedspolitiske fremtid i Europa. Specialets overordnede *argument* er: at det definerende projekt for en 'europæisk forsvarsdimension' er det sejrende projekt i indenrigspolitiske kampe med andre projekter. Disse andre projekter har alternative udviklingsmuligheder for en 'europæisk forsvarsdimension'. I det følgende ekspliceres speciales formål.

1.1. Formål

Formålet med dette speciale er: *at lave en empirisk undersøgelse af, hvordan 'hvem og hvad USA er' påvirker udviklingen af en europæisk sikkerhedsarkitektur.* Sagt med andre ord er formålet at blive klogere på 'det amerikanske sind' – dvs. undersøge hvordan indenrigspolitiske grupperinger i USA påvirker både, hvem og hvad 'USA' er og ligeledes udviklingen i den europæiske sikkerhedsarkitektur. Sigtet er således at opnå en større forståelse af, *hvordan* udviklingen sker og ikke at forklare, *hvorfor* den sker. Specialets bidrag er *ikke* at forudsige fremtiden. Derimod er bidraget som et første skridt på vejen at opnå en dybere forståelse for baggrundene til den uvished, der er om amerikanske politikker i relation til den europæiske sikkerhedsarkitektur. Af formålet ses følgende problemformulering:

1.2. Problemformulering

Hvordan påvirker den amerikanske identitet udviklingen af en europæisk forsvarsdimension?

1.3. Begreber og afgrænsning

I det følgende fremsættes to bemærkninger som en 'slags' operationalisering af problemformuleringens begreber og en afgrænsning af problemformuleringens fokus.

Den første bemærkning er, at i traditionelle analyser, vil de centrale begrebsdefinitioner, her 'Amerika', 'national identitet' og 'europæisk forsvarsdimension', normalt ekspliceres umiddelbart efter problemformuleringen. Men på baggrund af dette speciales reflektivistiske udgangspunkt kan disse begreber ikke umiddelbart defineres på forhånd. Begreberne er netop

en del af analysespørgsmålet, og udvides undervejs igennem specialet. I det følgende gives dog en foreløbig definition af hensyn til læseren, der endnu ikke kender svarene på specialet, og dermed ligeledes kun delvis analysespørgsmålet.

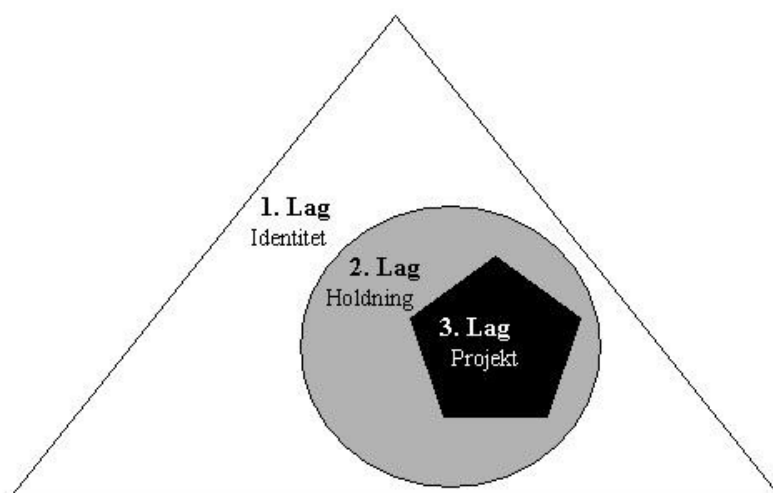
Problemformuleringens centrale fænomener: 'amerikansk identitet' og 'europæisk forsvarsdimension' er gensidigt konstituerende for hinanden. Dette er ikke kontroversielt, men bygger på, at national⁸ identitet konstitueres igennem grænsedragninger imellem 'selv' og 'anden'. Denne relation hænger tæt sammen med sikkerhed og den 'anden' som en 'truende anden'. Alene det, at en 'europæisk forsvarsdimension' kan karakteriseres som 'anden', gør denne til potentielt truende i relation til 'Amerika' (der her anvendes ensbetydende med 'USA'). Formuleringen af problemet på ovenstående måde fremsætter således en bestemt relation i mellem 'selv' (den amerikanske nationale identitet) og 'anden' (den europæisk forsvarsdimension). Derfor er der ikke en *a priori* logisk sammenhæng imellem problemformuleringen og dens svar. Men formuleringen af problemet påvirkes direkte det svar, der kan gives.

Kernebegrebet, 'national identitet', defineres foreløbig her som en aktørs *selvopfattelse*. Dette kan f.eks. være en overbevisning eller idé om 'Amerika' som en 'enestående nation'. Disse ideer har en afgørende *betydning* for, hvad en 'europæisk forsvarsdimension' kan være. Man kan kort sige, at hvem og hvad 'Amerika' er betinger, hvad en 'europæisk forsvarsdimension' kan være. Hvordan det er muligt, at identiteten betinger er en direkte følge af specialets udgangspunkt: at 'USA' er i en position, hvor deres ønsker i relation til den europæiske sikkerhedsarkitektur, her indkredses til den 'europæiske forsvarsdimension', i høj grad kan forventes at blive imødekommet. Amerikanske overbevisninger om, hvem og hvad en 'europæisk forsvarsdimension' er, bliver således i høj grad ensbetydende med den objektive virkelighedsopfattelse. At analysere 'påvirkning' bliver således et spørgsmål om ideer eller visioner, idet vi ved at amerikanske ønsker i høj grad imødekommes. visionerne bliver således det, der binder den 'amerikanske nationale identitet' sammen med 'europæisk forsvarsdimension', idet 'EU', 'Europa' og 'europæisk forsvarsdimension' bliver

⁸ Specialet bruger en 'nation' i Ole Wævers (1997: 261): *Concepts of Security*, Institute of Political Science, University of Copenhagen, terminologi som "a special case of society characterized by: a) affiliation to a territory, b) a combination of present-time community with a continuity across time, linking past members to current and future members, and c) a feeling of being one of the units of which the global society consists, i.e. with a natural right to demand a nation state, even if this right is not necessarily exercised." 'Nation' anvendes endvidere som ensbetydende men 'stat'.

konstruktioner i det 'amerikanske sind' som den 'anden'. Disse visioner betegnes her 'projekter'. 'Udvikling' kommer således til at afhænge af projektets indhold, der bestod af ideer.

For at give læseren en bedre forståelse for denne sammenhæng gives her en kort introduktion til en central model i dette speciale. Denne anvendes som redskab til at afdække problemformuleringen. Modellen består af tre lag, som er illustreret nedenfor i Figur 1. Alle lag består af ideer. Første lag er den amerikanske selvopfattelse som en struktur af ideer, der betinger andet lag. Andet lag er blot en specificering af ideerne fra første lag i generelle holdninger, der sætter grænser for, hvad man kan mene, og hvad man ikke kan mene. Andet lag (og dermed ligeledes første lag) betinger tredje lag, der er projekter. Disse *definerer* hvad en 'europæisk forsvarsdimension' er og kan være.

Figur 1. Betingende sammenhæng imellem identitet og projekt

Specialet afdækker de tre lag på følgende måde: Første lag: Den 'amerikanske nationale identitet' afdækkes igennem besvarelsen af: *Hvilke fundamentale ideer, der kan deduceres ud fra den amerikanske selvopfattelse?* Andet lag: Forskellige kombinationsmuligheder af ideerne fra første lag specificerer holdninger på andet lag. Tredje lag: Her defineres projekter induktivt, hvorefter disse fortolkes på baggrund af første og andet lag udfra spørgsmålene: Hvordan bruges ideer fra første lag af den centrale aktør i deres projekt for en europæisk forsvarsdimension? Hvor placerer denne brug aktøren på andet lag? Hvordan forholdte den

centrale opponerende aktør sig til den centrale aktørs projekt, og hvilket alternativt projekt havde den opponerende aktør?

Den anden bemærkning vedrører valget af specialets kritiske case forstået som: ”*hvis det ikke gælder for denne case, gælder det for ingen (eller få) cases*”.⁹ Her vælges den amerikanske sikkerhedsdebat, der kan relateres til etableringen af den Europæiske Sikkerheds- og Forsvarspolitik (ESFP). Denne opfattedes som værende på koalitionskurs med de amerikanske ønsker til den europæiske sikkerhedsarkitektur. Specialet *afgrænses* derfor i *tid* til perioden umiddelbart før, under og etableringen af ESFP på den Europæiske Unions topmøde i Köln i juni 1999. Perioden afgrænses frem til og med afslutningen på William J. Clintons præsidentperiode med udgangen af år 2000. Denne periode udgør en kritisk case for specialet af tre årsager. For det *første* medførte skiftet i den britiske Europapolitik i december 1998 en fundamental ny situation for de transatlantiske sikkerhedsrelationer. For det *andet* gav etableringen af ESFP den Europæiske Union en egentlig militær arm i den Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik (FUSP). Det er specielt i denne periode, at forandringerne i den europæiske sikkerhedsarkitektur finder sted. Endelig karakteriseredes slutningen af denne periode for det *tredje* af den amerikanske valgkamp til præsidentembedet, der muliggør en identifikation af forskellige ’amerikanske grupperinger’ (ideer) i relation til en europæisk forsvarsdimension. Perioden før 1999 indgår primært i fortolkningen af den amerikanske identitet, der endvidere inddrager elementer i den historiske kontekst.

Den efterfølgende periode fra januar 2001, hvor George W. Bush overtog præsidentembedet og en ny administration dermed tiltrådte, kan give anledning til fornyet forandringer i relation til en europæisk forsvarsdimension. Specialet afstår fra at analysere denne efterfølgende periode, der ydermere kan være påvirket af de to begivenheder: terrorangrebet på World Trade Center i New York 11. september 2001, og begyndelsen på den amerikansk ledet krig i Irak den 20. marts 2003. Specialet vil dog perspektivere over den efterfølgende periode under Bush-administrationen sidst i specialets konkluderende kapitel.

Specialet *afgrænses* på baggrund af ovenstående ligeledes i *rum* til Clinton-administrationen (den demokratiske lejr), der var den centrale politiske aktør i USA i daværende periode. Clinton-administrationen kunne legitimt promoverer deres projekt for en ’europæisk forsvarsdimension’ alene på baggrund af den centrale politiske position. Dette afgrænser

⁹ Flyvbjerg, Bent(1991: 151): *Rationalitet og magt – Bind I: Det konkrètes videnskab*, Akademisk Forlag, Odense.

ydermere den centrale opponerende aktør til den republikanske lejr hvor vi med nutidsbriller kan forstå denne som bestående af den kommende Bush-administration og dens 'støtter'. Fokus afgrænses til officielle udtalelser i relation til europæisk sikkerhed. Disse udgør i sig selv en kritisk case alene på baggrund af den centrale politiske position. Sikkerhed afgrænses derfor til en forståelse af 'anden' i form af en militær og politisk styrkeposition.

1.4. Specialets struktur

Specialet er struktureret i seks dele udover indledningen, der kort beskrives i det følgende:

Del 1 – Epistemologi: *Kapitel 2.* – er en introduktion til den reflektivistiske tilgang, der danner det epistemologiske og ontologiske fundament som dette speciale bygger på. Her er opfattelsen, at sprog konstituerer samfundsvidenskabens genstandsfelt, og at viden derfor kun er tilgængelig igennem studiet sprog.

Del 2 – Analysestrategi: *Kapitel 3.* er en erstatning af de traditionelle kategorier teori og metode. Strategi understreger, at begreber og redskaber er (strategisk) udvalgt til at fortælle en bestemt historie. I dette speciale er de centrale analysestrategiske begreber: 'national identitet', der kobles til 'sikkerhedsbegrebet', 'ideer' og (hegemoniske) 'projekter'. I *kapitel 4.* konstrueres en diskursanalysemodel, der igennem en tredelt lagmodel kan afdække den 'amerikanske identitet' og relaterer denne til ('hegemoniske) projekter'. Der identificeres en række begrænsninger ved modellen, og endelig beskrives de udvalgskriterier, der har været guidende for valget af kilder (tekster).

Del 3 – Den amerikanske diskursive struktur: *Kapitel 5.* – er en afdækning af den amerikanske identitet i tre generelle identitetskategorier, der besvarer spørgsmålene: hvem er 'Amerika', hvad står 'Amerika' for og hvordan er 'Amerika' ved at lede efter 'forskelle'. Dette kapitel har en afgørende betydning for specialets konklusioner, idet dette implicerer rammerne for, hvad der kan konkluderes. Derfor identificeres en række begrænsninger ved modellen afslutningsvis. I *kapitel 6.* specificeres ideerne identificeret i kapitel 5. i tre holdningsdimensioner: multilateralisme, unilateralisme og isolationisme, der defineres kort.

Del 4 – Clinton-administrationens hegemoniske projekt: *Kapitel 7.* er en induktiv definition af Clinton-administrationens projekt i relation til, hvordan man brugte de fundamentale ideer, der var definerende for, hvem 'Amerika' var. Tilsvarende er *kapitel 8.* en induktiv definition af Clinton-administrationen projekt i relation til, hvordan man brugte ideerne, der var definerende for, hvad 'Amerika' står for. *Kapitel 9.* er ligesom de foregående

blot søges svar på spørgsmålet om, hvordan er 'Amerika'. I *kapitel 10*. placeres Clinton-administrationens projekt i en holdningsdimension, der er en hybrid af multilateralisme og unilateralisme.

Del 5 – Antagonistiske projekter: *Kapitel 11*. er specialets vigtigste kapitel. Dette sammenholder Clinton-administrationens projekt med kritiske synspunkter fra den republikanske lejr, og et alternativt republikanske projekt for en europæisk forsvarsdimension defineres. Endelig sammenholdes de to projekters forskelle i relation til placering i holdningsdimensionen.

Del 6 – Konklusion og perspektivering: *Kapitel 12*. opsummerer specialets centrale pointer ved en 'rejse' igennem specialet. *Kapitel 13*. giver en række kritiske refleksioner over specialets konklusioner. Det sidste *kapitel 14*. giver en perspektivering i relation til administrationen under præsident George W. Bush og deres hegemoniske projekt for en (ikke ønsket) europæisk forsvarsdimension.

Del 1 – Epistemologi

2. Reflektivisme som epistemologi

Formålet med dette kapitel er at konstruere et reflektivistisk fundament for dette speciale. Hvorfor er dette væsentligt? For det første idet ethvert givet studie bør argumentere for de mest grundlæggende epistemologiske og ontologiske antagelser, det bygger på – dvs. i hvilket lys dette speciale konkret skal forstås med de fordele og begrænsninger det indebære. For det andet fordrer det reflektivistiske valg, at det afklares 'hvilken reflektivisme', der er tale om. I denne forbindelse er følgende spørgsmål af særlig relevans:¹⁰ I hvilken udstrækning er forståelsen af nutiden afhængig af et kendskab til *fortiden* og *konteksten*? Hvor statisk eller foranderligt er 'mening' i sproget? Er forandringshastigheden træg eller hastig? Samlet set er omdrejningspunktet i spørgsmålene, hvad der kan ligge til grund for fortolkning af 'mening' i sproget? Til denne besvarelse trækkes, der på Louise Agersnap, Vibeke Schou Pedersen og Casper Sylvest' reflektivismeforståelse og tildels Donald Davidsons der, med hans begreb om 'sammenhæng'¹¹, argumenterer for, at man for at kende sprog må kende kontekst. Endelige benyttes dele af Ernesto Laclau og Chantal Mouffe poststrukturalisme. Særligt deres begreb om 'forskel' og 'hegemoni' benyttes til at fortælle, hvad vi skal ledes efter. Men først en kort introduktion til reflektivismen.

2.1. Videnskab er social

Helt overordnet er reflektivismen først og fremmest en samlebetegnelse for de 'post' tilgange, der ofte betegnes 'postmodernisme' eller 'poststrukturalisme'. Disse har konstitueret en fælles videnskabsteoretisk identitet inden for samfundsvidenskaberne igennem en positionering over for bl.a. positivist og modernister. Reflektivisternes målsætning var at placere videnskaben fast forankret indenfor og ikke uden for den verden, man forsøgte at studere. Man var kritiske over for de igennem fyrrer år dominerende mainstream angelsaksiske videnskabsprogrammer. Disse forudsatte en logisk sammenhæng imellem det sociale og vores fremstilling af det.

¹⁰ Agersnap, Louise, Vibeke Schou Pedersen og Casper Sylvest (2001): "*Frihed, Lighed eller Broderskab? – Analysestrategi og validitet i et reflektivistisk forskningssamfund*", Arbejdsrapport, 20. september 2001, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet; udstikker to centrale kernepunkter, man nødvendigvis må eksplicere vedrørende 'hvilken reflektivisme'. Det ene punkt vedrører konteksten (snæver eller bred), og det andet punkt vedrører det sociale livs forandringshastighed (lav eller høj).

¹¹ Dette er en direkte oversættelse af Donald Davidson begreb om 'coherence' i Donald Davidson (1983) "*A Coherence Theory of Truth and Knowledge*", i Donald Davidson (2001): *Subjective, Intersubjective, Objective*, Essay 10, Clarendon Press, Oxford: 137-153.

Verden taler ikke – kun *vi* gør.¹² Derfor er vores kategoriseringer af verden ikke neutrale analytiske redskaber, men kulturelle og dermed subjektive produkter.

Reflektivismebegrebet er hentet fra International Politik disciplinen. Her blev det i slutningen af 1980'erne benyttet i en nedladende betydning om en række tilgange, der havde det til fælles at være i opposition til den dominerende rationalisme.¹³ I dette speciale benyttes reflektivismebegrebet naturligvis i en mere positiv betydning med baggrund i en fordom om, at (samfunds)videnskaben er social og af idealistisk karakter snarere end materialistisk karakter. Specialet bygger derfor på reflektivismens to grundlæggende antagelser: (1) at sproget er det konstituerende element i samfundsvidenskabernes genstandsfelt; og (2) reflektivismen har en *anti-essentialistisk* sprogforståelse.¹⁴ Betydningen af disse antagelser uddybes i det følgende.

2.2. Viden af sprog

Den *første antagelse* udspringer af en kritisk stillingtagen til, at 'selvfølgelig viden' eller en objektiv sandhed inden for samfundsvidenskaben er mulig. Dette skyldes, at virkeligheden ikke er direkte tilgængelig, men kun igennem sproglige fremstillinger eller kategoriseringer af 'verden'. Viden må derfor søges igennem studiet af sprog. Denne *viden af sprog* har en intersubjektiv karakter, idet den skabes igennem social interaktion imellem subjekter. Dette betyder ikke, at sproget er et medium til *virkeligheden*. Der er intet der mediere vores interaktion med verden, hverken erfaring, tænkning, sprog, mening eller repræsentation.¹⁵ Specialet tager derfor afstand fra empiricisternes idé om, at sprog er en direkte afspejling af en ydre verden, og dermed repræsenterer denne. Dette betyder ikke, at sprog ikke er repræsenterende. Ord er blot ikke repræsenterende i den forstand, at de er spejlbilleder af virkeligheden, men at de er farvede af en indre verden af tanker.

Viden af sprog skal i dette speciale forstås som en kombination af: På den ene side Ludwig Wittgensteins filosofi om, at viden kun kan bygge på kulturelle 'tegn', der gives mening af

¹² Rorty, Richard (1989: 6) *Contingency, Irony, and Solidarity*, Cambridge University Press, Cambridge; har formuleret, at "*The world does not speak. Only we do.*"

¹³ Keohane, Robert O. (1988): "*International Institutions: Two Approaches*", *International Studies Quarterly*, Vol 32, No 4: 379-396.

¹⁴ Agersnap, Pedersen og Sylvest (2001: 7).

¹⁵ Donald Davidson argumenterer bl.a. for at "*nothing mediates our interaction with the world, not experience, thought, language, meaning or representation. Talk and perception are just further interaction, not a medium through which interaction is filtered.*" Her gengivet fra Joseph Rouse (1996: 209): *Engaging Science – How to Understand Its Practices Philosophically*, Cornell University Press, London.

så kaldte 'sprogspil'. Dette vil sige, at sprog er et spil, og spillets regler kan ikke forstås uafhængigt af spillet som en helhed. Der findes ikke noget 'første-sprog' eller nogen primære tværkulturelle tegn som en ren videnskab kan bygges på.¹⁶ På den anden side skal helheden, hvorigennem vi forstår sprogspillet, forstås i Thomas Kuhns terminologi som et historisk specifikt vidensparadigme.¹⁷ Det vil sige, at al viden er kulturel specifik snarere end absolut, og dermed altid vil være *kontekstafhængig*. Viden består således af sproget som er struktureret i foranderlige og flydende mønstre, der konstruerer 'mening' og forestillinger om 'verden'. Dette betyder ikke, at der ikke eksisterer en objektiv virkelighed – det gør der. Men denne har ikke nogen *a priori* mening i sig selv uden for de sproglige frembringelsesbetingelser.

Specialet sidestiller sig derimod med Ludwig Wittgensteins idé om, at mening er en *praksis*.¹⁸ Sprog er ikke anderledes en andre menneskelige aktiviteter, men blot en måde at interagere med verden på. Sprog har derfor en transformerende karakter. Selve konstitueringen af 'verden' sker igennem italesættelser eller artikulationer. *Artikulationer* forstås som Ernesto Laclau og Chantal Mouffe som enhver praksis, der etablerer en relation imellem (sprog)elementer således, at deres identitet modificeres som et resultat af denne artikulatoriske praksis. Den strukturerede totalitet eller det resulterende mønster, der er et resultat af den artikulatoriske praksis, er en *diskurs*.¹⁹ Artikulationer er således en praksis, hvormed sprogelementer i en given diskurs kontinuerligt søges fastlåst, (re)produceret og vedligeholdt i bestemte betydninger i en 'meningstotalitet'. Viden er således ikke kun diskurs, men af *performativ* karakter.²⁰ Artikulationer er sproghandlinger udgået fra subjekter. Disse sproghandlinger kan ikke direkte forstås som en fysisk handling, men de etablerer en række mulighedsbetingelser, der *afgrænser* mulige handlinger fra umulige handlinger.²¹ Vi må derfor studere diskurser eller fremstillinger af verden. Det almindelige fokus på udsagn om

¹⁶ Wittgenstein, Ludwig (1953/1994): *Filosofiske Undersøgelser*, Munksgaard Rosiente, København.

¹⁷ Kuhn, Thomas (1962/1996: 170): *The Structure of Scientific Revolutions*, The University of Chicago Press, 3rd Edition, Chicago.

¹⁸ Wittgenstein (1953/1994: 120).

¹⁹ Artikulation og diskurs er defineret på baggrund af Laclau, Ernesto and Chantal Mouffe (1985/2001: 105): *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a radical democratic politics*, Verso, London; Begreberne defineres på følgende måde: "we will call *articulation* any practice establishing a relation among elements such that their identity is modified as a result of the articulatory practice. The structured totality resulting from the articulatory practice, we will call *discourse*."

²⁰ Se Quentin Skinner (1988): *"A Reply to my critics"*, i James Tully (1988): *Meaning and Context: Quentin Skinner and his critics*, Princeton University Press Princeton: 231-288; der argumenterer for, at sprog har en performativ karakter.

²¹ Agersnap, Pedersen og Sylvest (2001: 27).

verden flyttes dermed til (et reflektivistisk) studiet af disse udsagn. Her er det selve iagttagelserne, der er interessante, og hvorfor disse opfattes som 'sande', 'korrekte', 'problematiske' osv. Forskere trækker selv på strukturen i konkrete teoretiske fremstillinger (artikulationer) – ellers ville artikulationerne være meningsløse og videnskabelig kommunikation umulig. Dette betyder, at den traditionelle kategori 'teori' f.eks. pludselig kan anvendes som empirisk genstandsfelt. I den reflektivistiske opfattelse findes der ingen tekster eller teorier, som er rene og uskyldige. Baggrunden for dette skal vi se i det følgende om den anden reflektivistiske antagelse.

2.3. Viden er kontekstbunden

Den *anden antagelse* om en anti-essentialistisk sprogforståelse betyder, at intet er bestemt af ydre før-sproglige objekter eller fænomener, der er givet på forhånd – intet har en intern essens. Verden er socialt konstrueret, og vanskeliggør derved et entydigt svar på om viden er 'sand' eller 'falsk'. Som analytiker er man selv med til at konstruere viden og dermed den sociale verden. Dette betyder ikke, at alt ting flyder, og dermed kan reduceres til relativisme. Betydninger hentes fra konteksten, og er *relationel*. Men konteksten er en *flydende og foranderlig* struktur (der er karakteristisk for de poststrukturalistiske tilgange).²² Derfor bør man, som Quentin Skinner har argumenteret for, begynde fortolkningen med en afdækning af de indre betingelser for de overbevisninger, man studerer. Herved kan man identificere, hvad der accepteres som gode grunde til at tro på noget er sandt iblandt de aktører, man undersøger.²³ Vi må altså nødvendigvis afdække det betydningsunivers, som var tilgængelig for den aktør, der handlede. På denne måde overflødiggøres spørgsmålet om viden er 'sand' eller 'falsk' *delvist* ved at gøre dette til et spørgsmål om at kende den 'relationelle' kontekst.²⁴

²² Den oprindelige forståelse af poststrukturalismebegrebet bygger på Jacques Derridas revision af Ferdinand de Saussures strukturalisme og hans tegnbegreber: 'betegner' og 'betegnet' der henholdsvis er et lydbillede og et referencebegreb. Disse bliver kun meningsfyldte i relation til andre tegn. Se f.eks. Ferdinand de Saussure (1966/1996): "*Courses in General Linguistics*", in Lawrence E. Cahoon (ed.): *From Modernism to Postmodernism – An Anthology*, Blackwell, Oxford: 177. Jacques Derrida (1978): *Writing and Difference*, University of Chicago Press, Chicago. Derridas tilgang er imidlertid alt for snæver end den her anvendte reflektivisme.

²³ Skinner (1988: 244) argumenterer for, at "*We should begin our interpretative effort by recreating the inner conditions among the beliefs we are studying, and try to identify what was accepted as a good reason for believing something to be true among the people we are studying*".

²⁴ Donald Davidson argumenterer for at "*For the pragmatist, ..., "knowledge" is like "truth" simply a compliment paid to the beliefs which we think so well justified that, for the moment, further justification is not needed. An inquiry into the nature of knowledge can, on his view, only be a sociohistorical account of how various people have tried to reach agreement on what to believe.*" Her gengivet fra Richard Rorty (1991: 24): *Objectivity, Relativism, and Truth – Philosophical Papers*, Volume I, Cambridge University Press, Cambridge.

En overbevisning bygger på andre overbevisninger, der i princippet gør det overflødigt at lede efter en endegyldig 'sandhed', idet den ikke findes. Konteksten giver den rammen for, hvad der i en given sammenhæng opfattedes som værende 'sandt' for den aktør, der handlede. Vi er således i høj grad selv med til at sætte grænsen for, hvad vi kan begrunde som 'sand' viden, idet *viden er kontekstbunden*. Specialets reflektivistiske tilgang adskiller sig således fra den traditionelle hermeneutik, hvor fortolkning søger en skjult mening bagved eller inden for tekst. Afstanden imellem forfatter og tekst defineres derimod af konteksten der gør specialets tilgang til quasi-hermeneutisk.

Viden er kontekstbunden, men dette efterlader spørgsmålet om: Hvilken kontekst? Er den snæver og intratekstuel, hvor tekster læses på egne præmisser? Eller bred og intertekstuel, hvor tekster læses på baggrund af de mulighedsbetingelser som den sproglige, lingvistiske, politiske, sociale, kulturelle og ideologiske kontekst rummer. I dette speciale forstås konteksten som det reservoir af mening og betydning, der var tilgængelig for den aktør der handlede. Konteksten er således principielt alt, det der er socialt.²⁵ Derfor vil en snæver kontekst ikke være tilstrækkelig. I dette speciale fortolkes således på baggrund af den brede kontekst.

2.4. Sammenhæng, forskel og hegemoni

Når nu verden ikke taler, men kun vi gør, hvordan kan vi så aflæse den? Donald Davidson argumenterer for, at vi kan aflæse verden ved at kæde overbevisninger sammen i hans begreb om 'sammenhæng'. Han afhjælper derfor forståelsen af konteksten, der er en forudsætning for mening. Endelig argumenterer Ernesto Laclau og Chantal Mouffe for, at vi skal lede efter 'forskelle' og 'hegemoni' på tværs af disse forskelle.

2.4.1. Sammenhæng

Donald Davidsons begreb om 'sammenhæng' leverer den måde, hvorpå specialets case skal forstås. Dette begreb er centralt i Davidsons bidrag "*A Coherence Theory of Truth and Knowledge*".²⁶ Sammenhængsbegrebet er et forsøg på at komme uden om det positivistiske sandkriterium for viden, idet verden kun er tilgængelig som sproglige fremstillinger, og sprog er uden essens. Hertil er 'sammenhæng' en tilstrækkelig test Davidson betegner:

²⁵ Agersnap, Pedersen og Sylvest (2001: 26).

²⁶ Davidson (1983). Dette essay af Davidson var et bidrag til et kollokvium organiseret af Richard Rorty i marts 1983.

'overensstemmelse uden konfrontation'. Dette betyder, at vi skal angribe konteksten på en ganske bestemt måde. Vi skal sammenholde overbevisninger med mange andre overbevisninger, og konstatere om der er *overensstemmelse*. Er dette tilfældet, er vores overbevisning eller vores viden tilstrækkelig velbegrunder. Dette gælder, om endt at disse overensstemmelser ikke er blevet konfronteret med virkeligheden. En konfrontation med virkeligheden er en absurd test, idet sproget udelukkende er selvrefererende.²⁷ Alt der kan underbygge eller begrunde en overbevisning, må komme fra den samme totalitet af overbevisninger.²⁸ Sprog kan således ikke have mening uden for en begrebmæssig struktur. Distinktionen imellem en ikke-lingvistisk verden og vores fremstilling af verden opretholdes således.

2.4.2. Forskel og hegemoni

Et spørgsmål behøver fortsat svar: Hvad skal vi konkret lede efter? Den sociale verden er kun tilgængelig på baggrund af vores sproglige kategoriseringer af denne. I Ernesto Laclau og Chantal Mouffe terminologi betyder dette, at verden er en diskursiv totalitet (defineret i afsnit 2.2 ovenfor). Diskurserne eksisterer kun igennem artikulationer, der udgør alle sociale praksiser. Vi kan derfor omformulere ovenstående spørgsmålet til: Hvordan skal vi aflæse artikulationer? Som Laclau og Mouffe fortolkes i dette speciale, må vi distingvere imellem enhed og helhed. Derfor skal vi for det *første* lede efter '*forskelle*' i den enkelte artikulation. For det *andet* skal vi lede efter '*antagonismer*' og '*hegemoni*' i sociale kampe på tværs af de enkelte artikulerede forskelle som helhed.

I relation til det første svar er spørgsmålet, hvorfor og hvordan vi skal lede efter forskelle? Vi skal lede efter forskelle, idet verden er tilgængelig som en struktur af differentieringer. Alle deskriptive tegn, f.eks. ord, identiteter og værdier, defineres negativt ud fra, *hvad det ikke er*. Al mening er et resultat af specifikke artikulationer, der giver indhold til både, hvad der er ækvivalent med: 'samme', og hvad der forskellig fra: 'anden'.²⁹ Skal vi finde 'mening', må vi således lede efter artikulationer, der differentierer 'samme' fra 'anden'. Betydningstilskrivninger er i bred forstand politiske handlinger. Politik er ikke snæver partipolitik, men handlinger der kontinuerligt konstituerer det sociale på bestemte måder, der

²⁷ Davidson (2001: 137), Rorty (1989: 18).

²⁸ Davidson (2001: 141) argumenterer netop for at "*Nothing can count as a reason for holding a belief except another belief.*"

²⁹ Laclau og Mouffe (1985/2001: 128-129).

udelukker andre.³⁰ Artikulationerne er kontingente – mulige, men ikke nødvendige – og fastlåser kun betydninger midlertidigt, idet artikulationerne kontinuerligt reproducerer, og forandrer de dominerende diskurser. På denne måde konstitueres strukturelle totaliteter, der definerer mening, f.eks. 'samfund', der er åben for forandring som konsekvens af den negative essens.³¹ De strukturelle totaliteter kan umiddelbart forstås som Ferdinand de Saussures strukturalistiske lingvistik. Med et fiskenet som metafor er alle tegn i sproget knuderne i nettet, hvor tegnene får deres betydning ved at være forskellig fra hinanden.³² Dette speciale lægger sig dog opad den poststrukturalistiske kritik af strukturalismen og opfattelsen af strukturen som entydig og endelig. Strukturen er flydende og kontingent. Den ændres kontinuerligt igennem artikulationer, der giver tegnene i sproget nye betydninger.³³ Forandringerne sker igennem sociale kampe, der fastlåser og udfordrer eksisterende betydningsstrukturer. Dette er netop centralt i forbindelse med det andet svar.

I relation til det andet svar er spørgsmålet: Hvorfor og hvordan vi skal lede efter 'antagonismer' og 'hegemoni'? Betydningsdannelsen er i det hele taget domineret af kamp og konflikt. Netop derfor er det centralt at fokusere på antagonismer i diskursanalyse. Antagonisme er ensbetydende med konflikt inden for diskursteorien og begrebet anvendes som betegnelse for forskellige identiteter, der gensidigt forsøger at forhindre hinanden.³⁴ Antagonisme relaterer sig således tæt til subjekter. Subjekter konstitueres (politisk) ligesom alt andet igennem artikulationer ved at italesætte negationer: hvad subjektet ikke er. På denne måde positionerer subjekter sig i forskellige konstellationer eller subjektpositioner i forhold til hinanden, der er kontingente og midlertidigt fastlåste.³⁵ Subjekter er dermed ensbetydende med subjektpositioner, og er ikke givet på forhånd som f.eks. marxismens klassesdelte samfund. Et subjekt kan således både tage form som individ såvel som kollektiv igennem artikulationer om forskel og ækvivalens. Subjekterne er ofte *overdetermineret*, der betyder, at

³⁰ Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips (1999: 47): *Diskurs analyse – som teori og metode*, Samfundslitteratur, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.

³¹ Laclau og Mouffe (1985/2001: 95).

³² Jørgensen og Phillips (1999: 35).

³³ Den poststrukturalistiske kritik bygger på Jacques Derrida revision af Ferdinand de Saussures idé om strukturen som entydig og endelig. Se f.eks. Jacques Derrida (1978)

³⁴ Jørgensen og Phillips (1999: 60).

³⁵ Laclau og Mouffe (1985/2001: 115, 135).

de er positionerede i flere modstridende diskurser, og derfor kan midlertidigt fastlåses i flere og modstridende identiteter.³⁶

Det andet centrale begreb 'hegemoni' knytter sig tæt til 'antagonisme', idet det ene udelukker det andet. Hegemonibegrebet er hentet fra Antonio Gramsci og forståelsen af hegemoni som: *en form for organiseret samtykke igennem processer, der konstituerer underordnede bevidsthedsformer uden vold eller tvang.*³⁷ Hegemoni minder om diskurs, idet hegemoni konstitueres igennem artikulationer, der etablerer en kontingent relation imellem sprogelementer således, at betydninger fastlåses og andre undertrykkes.³⁸ Der opnås en form for ideologisk objektivitet, hvor verden fremstår som entydigt, ved at andre ideologier udviskes. Hegemoni gør således en midlertidig ende på antagonisme kampene og indfører en tilstand af objektivitet. Denne er et historisk specifikt resultat af politiske processer og kampe der kun er midlertidig, og derfor er en form for ideologi. På denne måde kan en stats for et øjeblik antage en form for forening, der autonomt definerer betydninger og meninger.³⁹ Autonomi er således en form for hegemonisk konstruktion, og antagonisme er et udtryk for diskurser, der støder sammen. Hegemoni er et udtryk for en opløsning af disse sammenstød.

Det sociale liv er en antagonistisk kamp om, hvem der differentierer, og hvordan man legitimt kan gøre dette. Derfor spiller magt en væsentlig rolle. Magt defineres med inspiration fra Michel Foucault, der kan placeres i et reflektivistisk perspektiv. Her forstås magt ikke som noget subjekter besidder, eller kan udøve over andre. *Magt er en kraft, der producerer det sociale: vores viden, vores identiteter og vores relationer til hinanden som individer eller kollektiver.* Magten skaber på denne måde en social orden, der former det sociale, ved at på den ene side inkludere alle i specifikke muligheder og ekskludere alternative muligheder. Magten er derfor med til at definere, hvad der meningsfyldt, og hvad som ikke er, hvad der er 'rigtigt', og hvad der er 'forkert'.⁴⁰ Lokaliserer vi således antagonismer, kan vi herved fange essensen af magt ved at afsløre, at ting kunne være anderledes.

³⁶ Jørgensen og Phillips (1999: 54).

³⁷ Barrett, Michéle (1991: 54): *"Ideology, Politics, Hegemony: From Gramsci to Laclau and Mouffe"*, i Barrett Michéle (1991): *The Politics of Truth. From Marx to Foucault*, Polity Press, Cambridge.

³⁸ Jørgensen og Phillips (1999: 60-61).

³⁹ Laclau og Mouffe (1985/2001: 140).

⁴⁰ Jørgensen og Phillips (1999: 49). Hos Michel Foucault (1977/1980: 119): *"Truth and Power"*, i Hemel Hempstead *Power/Knowledge. Selected Interviews and Other Writings 1972-1977*, Harvester Wheatsheaf; konstituerer magt diskurser, viden, subjekter etc. Foucault argumenterer for, at *"det, der gør magten holdbar,*

Poststrukturalismen kan bestemt pege på, hvordan vi aflæser verden, men der er en tendens til, at poststrukturalister overvurderer muligheden for forandring, og undervurderer den historiske kontekst og vores forudgående viden. Spørgsmålet er, hvor hurtigt det sociale liv forandres og om det reartikuleres hastigt? I dette speciale vurderes forandringshastigheden for at være mere træg. Diskurser anses for at være underlagt stærke begrænsninger, der ikke stammer fra det diskursive niveau, men fra et strukturniveau.⁴¹ Denne struktur skal forstås som Donald Davidsons argument om, at overbevisninger bygger på andre overbevisninger i hans begreb om sammenhæng. Det er netop disse andre overbevisninger, der spiller en begrænsende rolle for aktørers muligheder. Herved accepteres, at artikulationer ikke kun forandrer det sociale, men opretholder i nogen grad en lingvistisk kontinuitet. Vi vil altid være betinget af den historiske og kulturelle kontekst.⁴²

2.5. Konsekvens

Som konsekvens af ovenstående *antagelser* bliver den almindelig opfattelse af den naturlige deling imellem: videnskabsteori, teori og metode og det positivistiske videnskabelige program problematisk. Der eksisterer ikke en klar adskillelse imellem teori og dens objekter. Dette skyldes, at der ikke er en *a priori* logisk relation imellem problemformuleringens spørgsmål og dens svar. Derfor er der heller ikke, som Niels Åkerstrøm Andersen har argumenteret for, fælles metoderegler for reflektivister, men en *analysestrategi* for, hvordan man som epistemolog, vil konstruere andres iagttagelser som objekt for egne iagttagelser.⁴³ Enhver specifik analyse kræver derfor en udvikling af et specifikt analysestrategisk sprog. Dette vil sige, at 'teori' og 'metode' er sammensat med et særegent analytisk formål, der i sig selv er konstruerende for både iagttageren og det iagttagede. Netop derfor er det væsentligt med en analysestrategi at eksplicere valg og fravalg åbenlyst. Dette skal give specialet en 'videnskabelig' troværdighed.

der får os til at acceptere den, er simpelthen, at den ikke tynger os som en kraft, der siger 'nej', men at den gennemkrydser og producerer ting, den forleder til nydelse, vidensformer, den producerer diskurs. Den skal snarere betragtes som et produktivt netværk, der løber gennem hele den sociale krop, end som en negativ instans, der har undertrykkelse som mål." Her gengivet fra oversættelsen i Jørgensen og Phillips (1999: 22).

⁴¹ Jørgensen og Phillips (1999: 68).

⁴² Ross, Dorothy (1991: xxii): *The Origins of American Social Science*, Cambridge University Press, Cambridge; hævder bl.a. i forordet til hendes bog at "*American history sustained me [...] with my understanding of the American Republic and the problem of historical relativism. Such grappling is the only answer there is to the historian's endless regress of contextuality.*"

⁴³ Andersen, Niels Åkerstrøm (1999: 14): *Diskursive analysestrategier*, Nyt fra Samfundsvidenskaberne, Frederiksberg.

Del 2 – Analysestrategi

I det reflektivistiske paradigme forlades de traditionelle kategorier 'teori' og 'metode', der som sådan smelter sammen. Spørgsmålet er så, hvor reflektivismen leder os hen? Når vores analyse ikke kan foretages fra en neutral position, på hvilken måde studerer vi så, hvordan den amerikanske identitet påvirker den europæiske sikkerhedsudvikling? Der er ingen generel 'måde', men reflektivismen efterlader os med en åben kategori: en analysestrategi. *Analysestrategi* er en oversættelse af specialets metateori til et specifikt begrebsapparat og redskaber, der umiddelbart kan appliceres på den udvalgte empiri.⁴⁴ Betegnelsen 'analysestrategi' skal understrege, at der på den ene side er tale om et valg af et særegent perspektiv. På den anden side skal 'strategi' antyde mangfoldigheden af mulige perspektiver, hvor der i dette speciale tilfældig er valgt ét. Hvordan dette valg sammensættes i analysestrategien påvirker specialets konklusioner og dermed meningsdannelse. Det er derfor væsentligt her at blotlægge analysestrategien, der skal styrke specialets validitet. Dette gøres i tre kapitler: Det *første* omhandler det strategiske ved analysestrategien og de centrale begreber: 'national identitet', 'sikkerhed' og '(hegemoniske) projekter'. Det *næste* spørger til, hvad og hvordan vi skal analysere. Hertil præsenteres en samlet diskursanalysemodel. *Sidst* identificeres en række begrænsninger ved modellen.

⁴⁴ Agersnap, Pedersen og Sylvest (2001: 14).

3. Strategi og begrebsapparat

Før analysestrategiens begrebsapparat afdækkes anskueliggøres, hvorfor 'strategi' i dette speciale opfattes som værende mere 'rigtig' end 'metodologi'. Baggrunden udspringer af tre overordnede forskelle i mellem strategi og den traditionelle metodologi: For det *første* foretages analysen inde for vores konstruerede verden, og kritiserer ikke udefra.⁴⁵ Dette er en logisk følge af det reflektivistiske udgangspunkt om, at man som analytiker selv er en del af, den verden vi studerer. Derfor er analysen for det *andet* som en rejse, der bringer os igennem analysesubjekter og ikke ovenover, nedenunder eller udenom. Dette gør analysestrategien til en integreret del af analysespørgsmålet. Først i det øjeblik vi kender den verden vi studerede, kan vi stille de rigtige spørgsmål, og artikulerer specialets tekst som logisk sammenhængende spørgsmål og svar. Dette leder os afslutningsvis tilbage til analysespørgsmålet, hvor vi startede. Betyder dette, at specialet bare er en poetisk historie? Nej, det er en opdagelsesproces, hvor udgangspunktet for det *tredje* er at forfølge subjekternes egne termer og rationaler for ikke som udgangspunkt at applicere egne prægivet begreber og kategorier. For at det er muligt at undersøge, hvordan amerikansk identitet påvirker projekter for en 'europæisk forsvarsdimension', er det derfor det nødvendigt først at vide, hvad amerikansk identitet er. Dette vil sige, at vi må identificere den struktur, der giver mening til den metaforske betegnelse 'Amerika'. I denne forbindelse er begrebet 'national identitet' helt centralt, og udgør derfor dette speciales centrale analysevariabel. Denne variabel præsenteres i det følgende sammen med analysestrategiens andre og tæt forbundede begreber, der relaterer denne til (hegemoniske) projekter.

3.1. National identitet

National identitet er et centralt begreb i analysestrategien. Motivationen for at anvende dette begreb bunder i en kritisk indstilling til den traditionelle behandling af 'Amerika' som en absolut enhedsaktør med prægivet nationale interesser. Dette har resulteret i påstande om, at skiftende amerikanske administrationer viderefører den samme udenrigspolitik. Men hvordan er det muligt at konstatere kontinuitet uden at lede efter mulige alternativer? Dette spørgsmål angribes fra en anden vinkel nemlig: Hvordan er det muligt at undersøge om 'Amerika' kunne

⁴⁵ Wæver, Ole (1997: 213): *Concepts of Security*, Institute of Political Science, University of Copenhagen; Har argumenteret for, at poststrukturalister "works with the tradition, not criticising from the outside."

have valgt alternative projekter? Dette spørgsmål fordrer et svar på, hvad 'Amerika' er og dermed den nationale identitet for at kunne undersøge, hvem der definerer hvilke projekter.

Fra den reflektivistiske metateori beskrevet i foregående kapitel gives verden mening igennem sprog, der artikuleres som (negative) forskelle i diskursive totaliteter.⁴⁶ I overført betydning *antages* national identitet, i dette speciale betegnet 'identitet', ligesom sprog at eksistere som forskelle.⁴⁷ Dette betyder, at identitet konstitueres igennem grænsedragninger i forhold til, hvad det er forskellig fra. Disse forskelle etablerer rammerne for et 'indenfor' fra et 'udenfor', et 'selv' fra et 'andet', en 'indenrigspolitik' fra en 'udenrigspolitik' osv.⁴⁸ Dette betyder f.eks., at 'Amerika', der her er aktøren i fokus, kun konstitueres i relation til 'den anden': 'ikke-Amerika'.

Identiteter eksisterer ligesom sprog kun i praksis: når disse artikuleres og på denne måde gives mening igennem en specifik placering i en diskursiv struktur. Strukturen udgøres af ækvivalenskæder af forskelle over for hinanden: 'samme'/'anden',⁴⁹ der gør identitet til et relativt fænomen: Man er noget, fordi man ikke er noget andet. Der er talrige identiteter, som gør subjekter til grundlæggende splittede. Identiteter kan være indbyrdes modstridende og paradoksale, der i ekstreme tilfælde kan resultere i en identitets død. Identiteter er dermed ikke et enhedsfænomen, men skiftende afhængig af de diskurser de indgår i. En given identitet er kontingent af natur, og dette er netop baggrunden for, at reflektivismen forholder sig kritisk over for absolutte subjekter.⁵⁰ Når subjekter igennem artikulationer forandre identiteter forandres subjekterne selv. Reflektivismens påstand er derfor, at subjekter er kontingente og foranderlige over tid. Dette betyder ikke, at aktørniveauet (agency) falder ud. Aktørniveauet muliggøres ved, at subjekterne igennem artikulation positionerer sig i forhold til andre subjekter. Subjekter er derfor ensbetydende med subjektpositioner. Dette er væsentligt for dette speciale, der fokuserer på aktørniveauet (subjektpositioner). Subjektpositioner åbner op for, at forskellige subjekter står i et antagonistisk forhold til hinanden, hvor de gensidigt forsøger at hindre hinanden.⁵¹ Forskellige subjektpositioner har dermed forskellige bud på relationer af karakteren A kontra ikke-A. Her er der multiple

⁴⁶ Saussure (1966/1997: 183).

⁴⁷ Laclau og Mouffe (1985/2001: 128-129).

⁴⁸ Campbell, David (1998: 9): *Writing Security*, Revised Edition, Manchester University Press. Campbell bygger på Walkers (1993: 187-188) distinktion: indenfor/udenfor.

⁴⁹ Laclau og Mouffe (1985/2001: 115).

⁵⁰ Jørgensen og Phillips (1999: 54).

⁵¹ Jørgensen og Phillips (1999: 60).

muligheder: A_1 og ikke- A_1 , A_2 og ikke- A_2 , osv. Dette betyder, at det er plausibelt at finde alternative bud på, hvem 'Amerika' er, og hvem 'ikke-Amerika' er. Men disse alternativer kan være hindret i at komme til tryk. Dette har en særlig relation til sikkerhed.⁵² Barry Buzan, Ole Wæver, og Jaap de Wilde og den såkaldte Københavnerskole har med talehandlingstilgangen⁵³ vist, at sikkerhed er en *talehandling* – en sikkerhedsliggørelsesproces. Denne proces handler om, hvem der kan 'gøre' eller 'tale' sikkerhed i hvilket navn. Tilgangen kan placeres i det reflektivistiske perspektiv. Trusler er her ligesom identiteter konstruerede fænomener, og bør derfor studeres igennem diskurser.⁵⁴ Her er den, der tales sikkerhed om, 'referenceobjektet', ikke givet på forhånd. Referenceobjektet er det nogen kan pege på og sige: "*det må overleve, og derfor er det nødvendigt, at...*".⁵⁵ Identiteter og trusler er derfor indbyrdes konstituerede igennem sikkerhedsliggørelsesprocessen. I det øjeblik 'anden' artikuleres som en trussel, er denne talehandling i sig selv konstituerende for identiteten hos den aktør truslen er rettet imod. Dette betyder ikke, at 'anden' nødvendigvis konstitueres som en trussel – en 'fjende' – men at identitet og trussel gensidigt konstitueres i relation til den 'anden'. Referenceobjektet er derfor iboende sikkerhedsdiskurser og ikke kilden til diskursen. Dette betyder, at sikkerhedsdiskurser er tæt forbundet til identitet.⁵⁶ Når vi således vil studere identitet kan vi passende gøre dette igennem sikkerhedsdiskurser, hvor antagonistiske positioner træder i karakter. Spørgsmålet er nu, hvordan disse identiteter står i forbindelse med projekter? I denne forbindelse er hegemoniske projekter centrale, der beskrives i det følgende.

⁵² Sikkerhedsbegrebet har op igennem 1980'ernes forandret sig fra den traditionelle (amerikanske) betydning af begrebet konstitueret i 1940'erne og 1950'erne. Her var sikkerhed en logisk sekvens: sikkerhed – trussel – forsvar, der dækkede over en mekanisme, hvor sikkerhedsinitiativer udløste en militær respons – som Ole Wæver (1997: 30, 41-43, 67); skriver: "*When one asks for security, one gets defense.*" Sikkerhed er i dag blevet en åben kategori, og har givet anledning til konkurrence om alternative betydninger for, hvad der kan inkluderes under kategorien 'sikkerhed' primært inden for to dimensioner: '*Sikkerhed for hvem?*' Der henviser til referenceobjektet (analyseniveau), der tales sikkerhed om. '*Sikkerhed for hvad?*' Der referer til sikkerhedsfeltet, der er i fokus? (sektor). Wæver (1997) argumenterer for, at 'sikkerhed' er blevet en betegnelse for en specifik problematik – et specifikt felt, der er under fortsat gradvis transformation.

⁵³ Talehandlingstilgangen kan primært tilskrives Ole Wæver, der i Wæver (1997: 48) definerer en talehandling som: "*A specific way to frame an issue. Security discourse is characterized by dramatizing an issue as having absolute priority. Something is presented as an existential threat: if we do not tackle this, everything else will be irrelevant...And by labeling this a security issue, the actor has claimed a right to handle it with extra-ordinary means, to break the normal political rules of the game.*"

⁵⁴ Buzan, Barry, Jaap de Wilde and Ole Wæver (1998: 36, 45): *Security: A New Framework For Analysis*, Boulder London CO: Lynne Rienner.

⁵⁵ Buzan, de Wilde og Wæver (1998: 36).

⁵⁶ Wæver (1997: 18).

3.2. Hegemoniske projekter

Diskursteoriens udgangspunkt er, at diskurser kontinuerligt konkurrerer om at definere virkeligheden. Hegemoniske projekter er en væsentlig praksis i denne forbindelse, men hvordan kan hegemoniske projekter anvendes til at forstå amerikanske kampe om at definere projekter for en europæisk forsvarsdimension?

Hegemoni var som beskrevet i kapitel 2. det modsatte antagonisme. Et hegemonisk projekt ligner diskurs, og er en ufuldstændig og kontingent etablering en entydig betydningsstruktur. Denne så at sige eliminere antagonismer (flertydighed) igennem en hegemonisk intervention, der fastlåser betydninger igennem en 'kraft'. Kraften betinger, hvilke handlinger der er mulige, og hvilke der er umulige.⁵⁷ Et hegemonisk projekt kan derfor forstås som en sejr i kampen imellem antagonistiske projekter om at transformere den måde hvorpå (sikkerheds)samfund er sammensat, og fungerer i overensstemmelse med den sejrende aktørs identitet (overbevisninger) og interesser (ønsker).⁵⁸ Hegemoniske projekter har dermed baggrund i både identitet og interesser. Forenklet kan man sige, at identiteten implicerer et sæt af interesser, bestående af ideer, der i totaliteten er et projekt af ideer. Dette beskrives i det følgende.

Sammenhængen bygger på en antagelse om, at aktører ikke kan vide, hvad de ønsker – hvilke projekter de skal artikulere – før de har en overbevisning om, hvem de er.⁵⁹ Men for at kunne vide 'hvem man er' forudsættes en midlertidig fastlåsning af identitetsdiskurser.

I social konstruktivismen er det en nøglepræmis, at mennesker handler i relation til objekter, inkluderende andre mennesker, på baggrund af den mening objekterne har for dem⁶⁰ – dvs. i relation til mening om 'ikke-mig' i det reflektivistiske perspektiv. Dette muliggøres kun af, at identiteterne fastlåses midlertidigt. I en sådan fastlåsning kan vi forstå identitet (og andre meningsstrukturer) som ideer om objekter og subjekter (inkluderende selvet).⁶¹ Idet der handles i relation til de meninger, der opfattes som sande, kan ideer afgrænses til de, der har

⁵⁷ Laclau (1993: 282-283). Kraft ('force') er en form for undertrykkelse af muligheden for bestemte faktiske betydnings tilstedeværelse. Her gengivet fra Jørgensen (1999: 60).

⁵⁸ Laclau og Mouffe (1985/2001: 141-142).

⁵⁹ Wendt, Alexander (1999: 231); *Social Theory of International Politics*, CSIR – Cambridge Studies in International Relations, Cambridge University Press., Hopf, Ted (1998: 175); "The Promise of Constructivism in International Relations Theory", in *International Security*, Vol. 23, No. 1, Summer 1998: 171-200. Jepperson, Ronald L., Alexander Wendt, and Peter J. Katzenstein (1996): "Norms, Identity, and Culture in National Security", in Katzenstein (1996: 60-62): "The Culture of National Security", Columbia University Press, New York.

⁶⁰ Bulmer, Herbert (1969: 2): "The methodological positions of symbolic interactionism", in Herbert Bulmer (1969): *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall: 1-60.

⁶¹ Wendt (1999: 140-141).

karakter af viden.⁶² Kort sagt er midlertidige fastlåsnings af identiteter idéstrukturer om 'selv' og 'anden'. Betragtes identiteten som en midlertidig fastlåst struktur, kan denne forstås som aktørens 'selvopfattelse' eller et sæt af ideer om selvet, der optræder som objektiv for aktøren. Identitet har således karakter af ideer, når denne er midlertidigt fastlåst.

Som det blev beskrevet ovenfor i afsnit 3.1 er konstitueringen af den nationale identitet tæt forbundet en *overbevisning* (eller en idé) om den (truende) anden, der etablerer et *ønske* om en særlig handling. Interesser kan i forlængelse heraf defineres som et behov eller – *en idé om et behov* – der opstår i relation til (overbevisninger om) trusler rettet imod en given identitet. Identiteter *implicerer* derfor implicit et ønske om en bestemt handling.⁶³ Derfor er interesser ligeledes ideer. Handlinger består således af overbevisninger, der refererer til identitetsbehov og ønsker, der refererer til interesser (i totaliteten projekter) i at opfylde disse behov.⁶⁴ Vi kan derfor forstå projekter som: *Overbevisninger (identitet) → ønsker (interesser) → projekt*. Projekter er en totalitet af ønsker, der er impliceret identiteten. Identiteten definerer så at sige et sæt mulighedsbetingelser for projekter, der betinger handlingsmuligheder. Vi har derfor følgende væsentlige sammenhæng. Identitet implicerer (betinges) projekter, der er illustreret i nedenstående figur.

Figur 2. Sammenhængen imellem identitet og projekt

Figuren illustrerer, at identitet som en midlertidig fastlåsning af ideer har en betingende effekt på ufuldstændige (ideologiske) projekter, idet identiteten afgrænser mulighedsbetingelserne for, hvilke ideer projekterne kan indeholde. Dette betyder, at identitet er en *betingende* analysevariabel og projekter den *betingede* variabel. Med overstående definition af interesser som en specifik overbevisning om relationerne mellem 'selv' og 'andre' opnås et vigtigt første skridt i en retning, hvor aktører ikke nødvendigvis er egeninteressemaksimerende. Idet projekterne afhænger af identiteten kan aktører ligeså vel forstilles at være uegennyttige eller

⁶² Wendt (1999: 160).

⁶³ Wendt (1999: 231-232).

⁶⁴ Wendt (1999: 231).

selvbegrænsende.⁶⁵ F.eks. i tilfælde af en mere altruistisk identitet. Af analytisk simplificeringshensyn antages det dog i dette speciale, at aktører handler på baggrund af overbevisninger forstået som en måde at maksimere sine egeninteresser.⁶⁶

Summerende er det således muligt at identificere hegemoniske projekter for en europæisk forsvarsdimension igennem en fortolkning af de mulighedsbetingelser, der defineres af identiteten (den amerikanske selvopfattelse). Dette betyder, at identiteten kan anvendes som tilstrækkelig begrundelse for projekternes fortolkning og dermed velbegrundet i Donald Davidsons terminologi 'overensstemmelse uden konfrontation' jf. kapitel 2.

⁶⁵ Wendt (1999: 240-241).

⁶⁶ Fearon, James og Alexander Wendt (2001: 64); "*Rationalism versus Constructivism: A Skeptical View*", in W. Carlsnaes, et al., eds., *Handbook of International Relations*, Sage, Forthcoming. Ifølge Fearon og Wendt bør man ikke universelt antage, at aktører er egeninteressemaksimerende. Dette kan lede til konklusionen, at det anarkiske system nødvendigvis er et selvhjælpssystem snarere end under omstændighederne et specifikt historisk tilfælde. Men i praksis er det vanskeligt at argumentere for, at aktører ikke i sidste ende er egeninteressemaksimerende. Derfor vil spørgsmålet forblive åbent her. Se ligeledes Thomas Risse-Kappen (1996): "*Collective Identity in a Democratic Community: The Case of NATO*", i Peter J. Katzenstein (1996): *The Culture of National Security*, (ed.), Columbia University Press, New York: 357-399.

4. *Hvad og hvordan analyseres?*

Tekster er et direkte udsnit af diskurser. Dette betyder, at analyseobjektet kan udgøres af tekst(er). Vi skal ikke lede efter 'noget' udenom diskurserne som i traditionel videnskab, men derimod i et reflektivistiske perspektiv afdække '*selvfølgeligheder*' – det alle ved det findes.⁶⁷ Dermed bliver det diskursen i sig selv, der afgør genstanden for analyse. Analyseobjektet, der er i fokus i dette speciale, er således '*den amerikanske sikkerhedsdiskurs*', der kan fortælle os noget om: Hvem 'Amerika' er? Hvordan 'Amerika' relaterer sig til 'Europa', og Hvordan antagonistiske projekter kæmper om at definere en 'europæisk forsvarsdimension'. At kende grænserne for amerikanske sikkerhedsprojekter bliver derfor en del af analysespørgsmålet snarere end et forudindtaget svar til det. Det væsentlige spørgsmål, der står tilbage er således: (1) Hvordan kan amerikanske sikkerhedsprojekter afdækkes i praksis? og (2) Hvordan udvælges relevante og centrale tekster til analyse?

I diskursive strukturer fastlåses betydninger midlertidigt, derfor er det nærliggende at fortolke diskurser ved hjælp af en strukturmodel. Hertil er det væsentligt at bemærke, at strukturerne ikke 'findes derude', men er konstruerede af mennesker. Ulla Holm og Ole Wæver har konstrueret en diskursanalysemodel til fortolkning af diskurser.⁶⁸ I dette kapitel konstrueres *først* en diskursanalysemodel, der er inspireret af Holm og Wæver, men specifikt modificeret i forhold til dette speciales analysestrategi. *Dernæst* identificeres fire begrænsninger ved modellen. *Sidst* beskrives de udvalgskriterier, der har været styrende for valg af kilder.

4.1. **Redskab: Diskursanalysemodellen**

Diskursanalysemodellen er en lagdelt model, hvor hvert lag betragtes som forskellige dybdeniveauer. Begrundelsen for, at diskursstrukturer bør betragtes igennem forskellige dybdeniveauer er legitimt, idet der for det første er en traditionen for dette inden for International Politik. For det andet forbedre denne lagdeling muligheden for at kunne

⁶⁷ Jørgensen og Phillips (1999: 31).

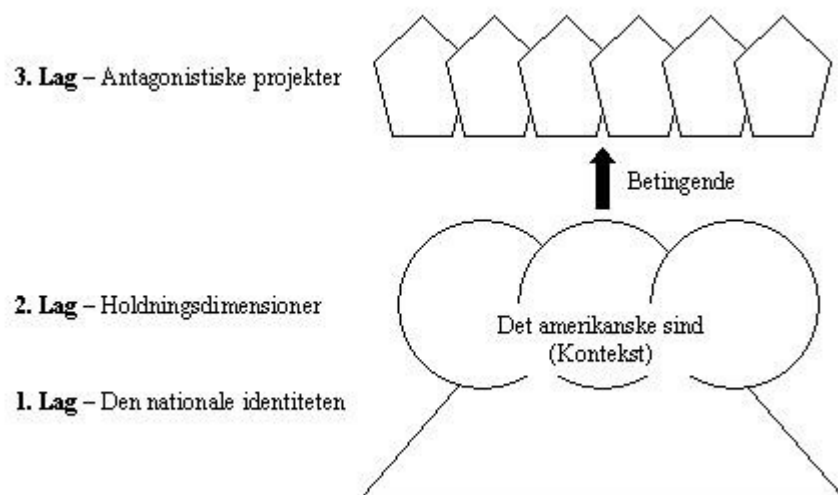
⁶⁸ Holm, Ulla and Ole Wæver (forthcoming) "*The Struggle for 'Europe': French and German Concepts of State, Nation and European Union*", Expected to be the introductory chapter to the forthcoming book: *Rethinking Security*, based on a seminar at the University of Southern California, October 23, 1996. Her gengivet fra Sørensen, Jesper Møller (1998): "*The Coming Hegemony?*", Institut for Statskundskab, Specialeserien 1998/1, der bruger deres model i hans diskursanalysemodel.

specificere forandring inden for kontinuitet.⁶⁹ Princippet i modellen er, at den kan illustrere, hvordan forskellige centrale politiske gruppers antagonistiske projekter, er impliceret af forskellige præferencer på dybere lag. Dog vil oppositionsgrupper dele nogle begreber og ideer, idet de nødvendigvis må forholde sig til deres modstandere. På denne måde inkorporer modsatte grupper nogle af de samme ideer og overbevisninger, imens de forsøger at redefinere og erobre andre nøglebegreber.⁷⁰

Modellen har tre lag: *Første lag er den amerikanske identitetsstruktur*, der repræsenterer de fundamentale ideer i den amerikanske identitetsdiskurs. Forandringshastigheden for dette lag er træg, men oppositionsgrupper kæmper kontinuerligt om, hvilke antagonistiske præferencer, der skal være definerende for 'Amerika'. Grupper kan i perioder opnå en hegemonisk position og derved undertrykke opponerende betydninger. Dette lag har i sig selv flere niveauer, der vendes tilbage til senere. Modellen er illustreret i Figur 3. nedenfor. *Andet lag er positurer eller holdningsdimensioner*, der er en specifikation af byggestenene i første lag, og indeholder variationer heraf, men er forsat basale og generelle. Variationen skyldes forskellige overbevisninger om 'selv' og 'anden'. Den specifikke sammensætning af ideerne på første lag etablerer et sæt mulighedsbetingelser: gør nogle holdninger mulige i relation til 'anden', imens andre holdninger udelukkes. Indenfor hver holdningsdimension skelnes imellem forskellige projekter på tredje lag. *Tredje lag: Projekter* (antagonistiske) er forskellige ønsker til, hvordan 'Amerika' bør fremstå i relation til 'anden' og har en karakter af strategiske positioner – dvs. f.eks. forskellige ideer om, hvordan en 'europæisk forsvarsdimension' ønskes udviklet.

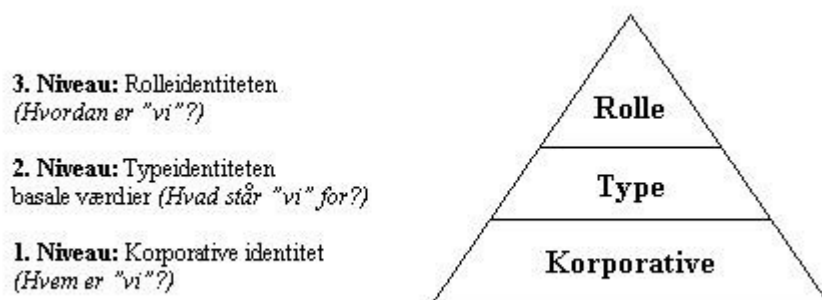
⁶⁹ Wæver, Ole (2000), "Europæisk sikkerhed og integration: en analyse af franske og tyske diskurser om stat, nation og Europa", i Torben Bech Dyrberg, Allan Dreyer Hansen, og Jacob Torfing (2000): Diskursteorien på arbejde, (red.), Roskilde Universitetsforlag/Samfundslitteratur, Frederiksberg. Idet mainstream IP-teoretikere har været definerende for ideen om, hvad IP-teori er, og skal være, f.eks. den fremtrædende Kenneth N. Waltz (1979): *Theory of International Politics*, McGraw-Hill, Inc, New York, er det alene af denne grund legitimt at se verden som en lagdelt diskursiv struktur.

⁷⁰ Wæver (2000: 286, 287) lægger vægt på, at der ikke er væsentlige forskelle imellem oppositionsgrupper på de dybere lag. I dette speciale deles denne overbevisning ikke. Netop idet der er forskelle på oppositionsgrupper skyldes, at de fundamentalt har forskellige præferencer også på de dybe niveauer.

Figur 3. Diskursive struktur⁷¹

Første lag, der er den nationale identitet i den diskursive struktur, er i sig selv en struktur, og består af tre niveauer jf. Figur 4. nedenfor.

Figur 4. Den diskursive identitetsstruktur

Niveauerne er forskellige identitetskategorier, der bedre kan illustrer forskelle i den amerikanske identitet. En mere dybdegående analyse af den amerikanske identitet, skal give en mere valid forståelse for antagonistiske projekters idémæssige bevægegrunde. Det er muligt at opstille en række generelle identitetskategorier. Dette betyder ikke, at disse kan opfattes som absolutte, men historiske specifikke. Alexander Wendt har udpeget disse identitetskategorier som relevante, og kan alene på denne baggrund antages at være

⁷¹ Modellen er en modifikation af Ulla Holm og Ole Wæver (underudgivelse: 28). Her gengivet fra Sørensen (1998: 41).

velbegrunderet⁷² – forstået som Donald Davidsons sandhedsteori om sammenhæng. Dette har en væsentlig konsekvens for første lag, idet dette kan forstås som specialets kontekst. Identitet er derfor vores grundlag for kontrollere Davidsons sammenhængsbebrej: *overensstemmelse uden konfrontation*. Samtidig afgrænses identitet som det meget brede fænomen til repræsenterende ideer, der kan opfattes som viden. Wendt identificerer tre identitetskategorier: Korporativ identitet, typeidentitet og rolleidentitet. *Den korporative identitet* er de dybeste ideer om selvet og svært foranderlig. Det er ideer om, *hvem 'vi' er*. De andre identiteter bygger på denne identitet, og kan betragtes som de fundamentale organiserende principper i identiteten. Ideerne fra den korporative identitet vil være at finde i enhver diskurs. *Typeidentiteten* skal forstås som ideer eller karakteristika om, *hvad 'vi' står for*, der er en højere niveau, hvor ideerne lettere forandres. Forskellige oppositionsgrupper vil ligeledes dele ideer og overbevisninger på dette niveau, men der kan være enkelte marginale grupper, der falder udenfor. F.eks. vil de fleste være enige i, at 'Amerika' er en 'retfærdig' nation, men der vil plausibelt findes nogle marginale grupper, der opfatter staten som 'uretfærdig'. Flere amerikanere demonstrerede f.eks. imod den amerikanske krig imod Irak, men ikke desto mindre førte USA krigen i 'retfærdighedens' navn, der således må betragtes som en hegemonisk intervention - en fastlåsning af betydning. *Rolleidentiteten* består af ideer om, *hvilken rolle vi vil spille eller hvordan 'vi' er*. Ideerne på dette niveau vil ligeledes være repræsenteret i enhver diskurs, men vil være større genstand for opposition, idet niveauet er det mindst dybe i hierarkiet. De tre niveauer forstås således som et hierarki, hvor hver identitet bygger på de nedre niveauer.

4.2. Diskursanalysemodellens begrænsninger

I dette afsnit beskrives fire begrænsninger for modellen. For det *første* er modellen en simplificering af den diskursive struktur, og dermed af generel karakter. Modellen kan ikke findes i dens udformning ude i verden. Dette betyder ikke, at den amerikanske identitet ikke opfattes som objektiv. F.eks. optræder den amerikanske lederrolleidentitet ganske virkelig i kraft af, at denne er institutionaliseret i NATO. Simplificeringen er blot en nødvendighed for at kunne bevæge sig udover et rent beskrivende niveau, og op på et forstående niveau igennem identificering af generelle sammenhænge og mønstre. Dette betyder endvidere, at der

⁷² Wendt (1999: 224-229) argumenterer for, at indføre fire identitetskategorier eller 'identitetstypologier' – som han kalder dem. Den ene undlades her, idet denne refererer til en ekstern kategori, der rækker udover staten som f.eks. 'Vesten'.

er mulighed for at anvende modellen i et eventuelt forklarings sigte. De analysestrategiske variable, der er i spil isoleres igennem abstraktion fra andre variable, der kan være influerende på meningsdannelse. Disse enten ignoreres eller holdes konstante.⁷³ Modellen er kun et udsnit af de ideer, der kan findes i den amerikanske diskurs, men disse er repræsentative for de resterende. Ethvert begreb, position, og artikulation dækker således over talrige andre begreber, positioner, og artikulationer, der kan kategoriseres herunder. Modellens styrkes således både i et forståelses- og forklaringsperspektiv igennem simplificeringen på bekostning af en tilnærmelsesvis komplet beskrivelse.

For det *andet* efterlader modellens hierarkiske orden, illustreret i modellens 1. lag i Figur 4., et spørgsmålet om andre parallelt eksisterende identitetskategorier har betingende effekter på aktørers projekter af væsentlig betydning, og modellen derfor burde prioriteres anderledes. Rolleidentiteten er her et udtryk for relationerne imellem 'vi' og 'dem' eller 'vores rolle' kontra 'deres rolle'. Denne prioritering er netop valgt, idet denne selvfølgelighed ofte artikuleres i den amerikanske diskurs, som f.eks. '*American leadership*', '*we must lead*' eller andre mere implicite udtryk, der kan kategoriseres under denne rolleidentitet, og f.eks. '*NATO must play a leading role*', der refererer til det forum, hvorigennem 'Amerika' i høj grad udspiller deres lederrolle.⁷⁴ Kategorierne og prioriteringen imellem disse er således ikke bare tilfældigt valgt, men udspringer af den almene praktiske viden – det vi alle ved er 'eksisterer'. Men det kan ikke afvises, at andre prioriteringer kan være mere væsentlige, specielt ikke i perioder med fundamentale omvæltninger i det internationale sikkerhedspolitiske miljø. Andre identiteter end rolleidentiteten er i dette speciale underordnet på et dybere niveau. Disse vil i en vis forstand afspejles i de ideer rolleidentiteten bygger på. Det *tredje* problem er, at ekstreme indre eller ydre forandringer kan forandre verden 'som vi kender den'. F.eks. i tilfælde af pludselige forandringer i det internationale sikkerhedspolitiske miljø. Disse forandringer kan have fundamentale effekter på både subjektpositioner og objekter, der kan forandre de midlertidige fastlåste meningsstrukturer. Vi må dog fortsat forvente, at de fundamentale ideer reartikuleres. Modellen kan derfor kun

⁷³ Waltz (1979: 7, 10) argumenterer for, at "*departing from reality is not necessarily good, but unless one can do so in some clever way, one can only describe and not explain*". I det reflektivistiske perspektiv er det dog helt centralt, at man ikke kan forklare uden først at forstå, der er sigtet i dette speciale.

⁷⁴ Albright, Madeleine K. (1998): "*The Testing of American Foreign Policy*", in *Foreign Affairs*, Vol. 77, No. 6, November/December 1998. White House (1998: 37, 59): "*A National Security Strategy for a New Century*", October.

anvendes så længe perioden, der er i fokus, kan karakteriseres som fri af ekstreme forandringer.

Dette leder til det *fjerde* og sidste problem, at diskurser ligesom identiteter ikke er stabile, men kontinuerligt forandres. Problemet er delvis behandlet kapitel 2. vedrørende forandringshastigheden af det sociale liv. I relation til den kontekstforståelse dette speciale antager er forandringshastigheden træg. Derfor må vi forvente en høj grad af repetition og reartikulation af ideer. Modellen kan derfor kun anvendes i relation til analyse spørgsmål, der anlægger en tilsvarende kontekstforståelse – dvs. afgrænsning i tid og rum – således, at en given diskurs kan betragtes som midlertidig fastlåst.

Summerende er modellen kun valid så længe, at denne kan indfange forandringerne i de mindst dybe lag som projekterne er. Disse skal kunne identificere forandringer som følge af de skiftende amerikanske administrationer. Men det er ikke muligt at forudsige, hvilken administration, der vil artikulere en hegemonisk intervention. Derfor kan modellen kun sige noget om fortid og fremtid som generelle scenarier. Endelig kan modellen være ugyldig under pludselige ekstreme indre eller ydre forandringer. Forandring problemer kan løses ved at konstruere en model for analyseperioder i passende intervaller før og efter en ekstrem forandring.

4.3. Kilder og udvalgs kriterier

Teksterne er udvalgt efter fire kriterier, der særligt knytter sig til kontekstforståelsen i dette speciale jf. kapitel 2. Konteksten er både afgrænsende for den tidslige og rumlige dimension teksterne vælges i og hvilke og hvor mange tekster, der er nødvendige at læse.

Det *første kriterium* er *repræsentation*: Hvem har en repræsenterende karakter, der er dækkende og hvem er de relevante politiske subjekter? Tekster der udspringer af den politiske dagsorden løser repræsentationsproblemet, idet politik per definition selv italesætter, hvad der er vigtigt. Aktører der interagerer på den politiske arena er således i udgangspunktet centrale for definering mulighedsbetingelser i den politiske kamp. Tekster fra den politiske kampplads er dermed velegnet som analyseobjekt. Derfor kan tekster fra Clinton-administrationen og den republikanske lejr velegnet, idet disse er forskellige politiske centrale aktører.

Det *andet kriterium* er den tidsmæssige afgrænsning. Tekster kan ikke vælges uden for den kontekst af ideen om et europæiske forsvarssamarbejde og den amerikanske involvering i europæisk sikkerhed. Dette afgrænser tekster af relevans til perioden omkring etableringen af

EU's ESFP. Det at teksterne kun er et udsnit rejser et spørgsmål, om væsentlige kilder eller specifikke tekster er overset. Dette burde være usandsynligt, idet enhver tekst er en integreret del af diskursen. Enhver artikulation repræsenterer ideerne i diskursen og overflødiggøre at læsning af alle tekster. Teksterne kan derfor vælges tilfældigt og et udsnit vil være fuldt ud tilstrækkeligt til at indkredse diskursen.

Det *tredje kriterium* er tekstens status eller hvilke tekster? Her vælges kun tekster, der er officielle fra den amerikanske administration og politiske modstandere og politiske institutioner, der støtter disse. De består hovedsagelig af officielle udtalelser, taler, pressemeddelelser gengivet i tekstform samt rapporter. Endelig suppleres med andre faglige forskningsarbejder indenfor transatlantiske sikkerhedsrelationer, der antages at repræsenterer deres samtid.⁷⁵ Clinton-administrationen og den republikanske lejr er udvalgt på baggrund af, at de er åbenlyse og selvfølgelige politiske modstandere. Spørgsmålet er, hvilken betydning det har, at uofficielle formuleringer bag lukkede døre ikke medtages? Intet, idet disse ikke kan antages som en del af sikkerhedsdiskursen uden artikulationer i en åbent offentligt rum. Tekster vælges på baggrund af en idé om, at oppositionsgrupper altid er en del af publikummet, der tales indirekte til. En Præsident kan ikke artikulere forskellige 'betydninger' i udenrigspolitisk sammenhæng uden dette når indenrigspolitiske oppositionsgrupper. Dette er nødvendigt, idet man må forvente, at Clinton-administrationen hegemoniske intervention har fastlåst betydninger (et amerikansk projekt) for en 'europæisk forsvarsdimension'. Derfor må deres projekt aflæses igennem udenrigspolitiske artikulationer, da projekterne ikke vil være genstand for indenrigspolitisk debat. Omvendt forholder det sig for den republikanske lejr. Deres projekter vil kun kunne læses i perioder karakteriseret af flertydighed – valgkampagner. Her vil artikulationerne til gengæld være mere ekstreme. Dette afgrænser vores analysemulighed i den valgte periode til en afdækning af Clinton-administrationen projekt (eneste mulige) og sammenholde denne med den republikanske lejrs alternative projekt, der aflæses under den amerikanske præsidentvalgkampagne i afslutningen af den valgte periode.

Teksterne er afgrænset ud fra en kontekst af sikkerhedsdiskurser i relation til Europæisk sikkerhed.

Det *fjerde kriterium* 'hvor mange tekster?' Her er de 'centrale' tekster tilstrækkelige. Men hvordan identificeres disse? Idet udgangspunktet er den politiske arena, kan vi nøjes med at

⁷⁵ Agersnap, Pedersen og Sylvest (2001: 45).

udpege tekster i relation til den øvrige kontekst ud fra en antagelse om, at nogle er mere populære end andre, idet der henvises til disse.

Del 3 – Den amerikanske diskursive struktur

5. Første lag: Den amerikanske identitet

Formålet med dette kapitel er at identificere centrale forskelle i den amerikanske diskursive identitetsstruktur. I modellen konstrueret i foregående kapitel afgrænses identifikationen til de tre identitetskategorier: den korporative, type- og rolleidentiteten. Disse betragtes her som de fundamentale organiserende principper i den diskursive strukturs første lag. Her må vi identificere forskelle igennem besvarelsen af tre spørgsmål: (1) Hvem er 'Amerika'? (2) Hvad står 'Amerika' for? og (3) Hvordan er 'Amerika'? I kapitlet argumenteres for, at identiteten konstitueres af seks overordnet byggesten eller ideer fordelt på de tre niveauer, der er forskellige fra hinanden: En amerikansk idé eller selvopfattelse som et *ikke-eksklusivt samfundsfællesskab* og en *enestående nation*, der forenes om 'Amerika' som repræsenterende *fremskridt og skæbnen*, og endelig en amerikansk selvopfattelse af deres egen rolleidentitet som *partner og leder* i relation til de europæiske allierede. I hver identitetskategori spørges til om, der kan identificeres en logik eller natur imellem ideerne, der relaterer de seks ideer til hinanden. Afslutningsvis overvejes, hvordan modellen passer på *virkeligheden*. Modellen for den amerikanske identitet er samlet illustreret i Figur 5. på side 48 nedenfor, der vil være givtig at betragte undervejs.

5.1. Den korporative identitet – Hvem er 'Amerika'?

Den amerikanske korporative identitet identificeres ved at finde forskelle imellem grænserne for et indre 'samme' og et ydre 'anden'. Hvilke forskelle kan identificeres i relation til spørgsmålet om: Hvem er 'Amerika'? Her identificeres to byggesten, der kan forstås som en idé om 'Amerika' som et ikke-eksklusivt *samfundsfællesskab* rettet indad; og en idé om 'Amerika' som en *enestående nation* rettet udad.⁷⁶

Ideen om samfundsfællesskabet er kernen i den amerikanske selvopfattelse som et 'gruppeselv'.⁷⁷ I konstruktivistisk logik er det denne opfattelse, der konstituere 'Amerika' som en social konstruktion. Igennem diskursive frembringelser er 'Amerika' konstitueret som en enhedsaktør i amerikanernes hoveder, der fremstår som objektivt eksisterende. På denne måde

⁷⁶ Sørensen (1998: 50-53) identificerer disse to byggesten som fundamentale i den amerikanske identitet, han betegner 'basen'.

⁷⁷ Sørensen (1998: 50).

er 'Amerika' blevet til ét 'vi', der ikke behøver en nærmere definering – det er almen sund fornuft. Normalt bygger samfundsfællesskaber på grundlæggende myter, fortællinger og traditioner som fundament for en national identitet.⁷⁸ Fællesskaber er på denne måde eksklusive i relation til anderledes identiteter, f.eks. en etnisk gruppe der udelukker andre etniske grupper. 'Amerika' adskiller sig fundamentalt ved at bygge på et universelt princip om 'åbenhed for alle'.⁷⁹ Det er medlemskabet af dette ikke-eksklusive samfundsfællesskab, der gør én til 'amerikaner'. 'Amerika' er på denne måde en kulturel smeltedigel og et forstillet samfundsfællesskab *par excellence*.⁸⁰ En stigende immigration i USA fra Latinamerika og Asien giver anledning til en større grad af heterogenitet, forskellighed og multikulturel variation. Dette medfører en mindre grad af samhørighed på områder som religion, race, og etnicitet.⁸¹ Men i USA styrker dette frem for svækker den amerikanske korporative identitet, idet de amerikanske fælleskaraktertræk netop er åbenhed og forskellighed.⁸² På denne måde gør heterogenitet USA stærkere af præcis de forhold, der er ødelæggende for homogenitet. Præsident William J. Clinton har f.eks. artikulert heterogeniteten på følgende måde: "*More than any other nation on Earth, America has constantly drawn strength and spirit from wave after wave of immigrants. In each generation, they have proved to be the most restless, the most adventurous, the most innovative, the most industrious of people. Bearing different memories, honoring different heritages, they have strengthened our economy, enriched our culture, renewed our promise of freedom and opportunity for all*"⁸³. Heterogeniteten har således gjort USA til et mikrokosmos af verden, hvor Amerika ser sig selv som den verden de ønsker at skabe: "*a willful community created by individual choices that are based on a universal organizing principle*"⁸⁴. De individuelle valg referer særligt til andet niveau og de amerikanske værdier, der beskrives nedenfor i afsnit 5.2.

Ideen om en *enestående* nation er kernen i den amerikanske selvopfattelse i relation til andre stater.⁸⁵ Ideen bygger på, at 'Amerika' ikke bare er baseret på valget af en specifik kultur,

⁷⁸ Wendt (1999: 163).

⁷⁹ Sørensen (1998: 51).

⁸⁰ Campbell (1998: 131).

⁸¹ Huntington, Samuel P. (1997: 32-33): "*The Erosion of American Interests*", in *Foreign Affairs*, Vol. 76, No. 5, September/October 1997: 28-49.

⁸² Sørensen (1998: 51).

⁸³ Clinton, William J. (1998d): "*Remarks by the President at Portland State University Commencement*", June 13th.

⁸⁴ Katzenstein (1996: 536).

⁸⁵ Dette afsnit bygger primært på Sørensen (1998: 51-52).

men et sæt ideer der er universelle, og kan passe til alle jf. den amerikanske typeidentitet i afsnit 5.2 nedenfor. Derfor har amerikanerne en følelse af at være 'anderledes og bedre', der netop giver anledning til betegnelsen 'enestående' nation. Denne reflekterer ideen om, at 'Amerika' er 'mulighedernes land' med en 'manifest skæbne': at 'Amerika' er landet med 'det udvalgte folk'. Her er den amerikanske selvforståelse, at 'Amerika' er den sande 'globale' stat med en guddommelig mission. Dette understøttes af f.eks. Waltz, der argumenterer for, at "*The United States does think of itself as acting for the sake of peace, justice, and well-being in the world*"⁸⁶. Dette giver anledning til en speciel status i forhold til, hvordan USA forklarer sig selv over for omverden, men ligeledes i måden hvordan USA's rolle er forklaret for amerikanerne selv. Den enestående kvalitet kan forklares igennem tre faktorer: historie, kulturel forskellighed og materielle kapabiliteter. For det *første* bygger 'Amerika' på 'nybyggere', der skabte et alternativ til den 'gamle verden', der var domineret af ondskabsfulde og udbytende konger. Den nye moderne verden skabtes omvendt med frihed fra den gamle verdens begrænsninger, hvor ethvert individ var arkitekten for deres egen fremtid.⁸⁷ Dermed skabtes individualismes arv. For det *andet* har den amerikanske kulturelle forskellighed skabt en følelse af at være unik i relation til europæisk nationalisme, der bygger på homogenitet. 'Amerika' er derfor selv et bud på en model for verden, og denne har genereret en følelse af at være universel unik. Denne forstærkes ydermere af, at andre deler denne amerikanske overbevisning om at være enestående. For det *tredje* er denne enestående kvalitet blevet forstærket af den stigende amerikanske materielle status. Sidst i det nittende århundrede fik USA en global stemme og begyndte at deltage i stormagtsforhandlinger. Over de sidste 75 år har USA ændret sig fra en af seks til syv stormagter i verden til et land, der er overlegent hvad angår militær, økonomisk og diplomatisk kapacitet.

Ideerne i dette første niveau har en ganske særlig natur, der er forskellig fra hinanden og med modsatrettet betydninger på baggrund af byggestenenes afgrænsningen af det interne fra det eksterne jf. Figur 5. på side 48. Dette skyldes, at identiteter foreskriver normer, hvor fælles identiteter skaber 'indegrupper' eller venner kontra forskellige identiteter, der skaber 'udegrupper' eller fjender.⁸⁸ På denne måde er ideerne i samfundsfællesskabsbyggestenen

⁸⁶ Waltz, Kenneth N. (2000b: 28). "*Structuralism after the Cold War*", in *International Security*, Vol. 25, No. 1, Summer 2000: 5-41.

⁸⁷ Campbell (1998: 97).

⁸⁸ Risse-Kappen (1996: 367).

inkluderende af natur og søger at forene forskelle. Modsat er ideerne i byggestenen for den enestående nation ekskluderende af natur og søger at fremhæve de amerikanske ideer som universelle og USA som et mikrokosmos af verden. Dette første niveau bindes, derfor til andet niveau igennem to logikker. Den ene logik søger fællesskabet i forskellene og repræsenterer på denne måde en samarbejdslogik. Den anden logik søger individualiteten igennem fokus på forskelle, og repræsenterer på denne måde en selvstændighedslogik jf. Figur 5. på side 48.

5.2. Typeidentiteten – *Hvad står 'Amerika' for?*

Forskelle i typeidentiteten identificeres igennem svar på spørgsmålet om, hvilke værdier 'Amerika' repræsenterer? Her identificeres forskellene som bestående af en idé om 'Amerika' som en moderne nation, der repræsenterer *fremskridt*, og en idé om at 'Amerika' er særlig udvalgt, og herved repræsenterer en *skæbne* idé i sig selv. Baggrunden for at konstruere modellen for den amerikanske typeidentitet af netop disse to overordnede ideer har tre årsager: For det *første* identificeres disse to værdier bl.a. som centrale for USA i andre forskningsarbejder om den amerikanske identitet.⁸⁹ Ideerne er for det *andet* samlebegreber for en række andre ideer, der bl.a. kan findes i grundlæggende dokumenter som f.eks. den amerikanske forfatning, uafhængighedserklæringen, og artikuleringer af amerikanske ledere igennem historien bl.a. den amerikanske trosbekendelse ('the American's Creed'). Her fokuseres på fire af disse ideer: demokrati, liberalisme, lighed og frihed.⁹⁰ Hertil føjes en 'guddommelig' dimension, der er væsentlig i sammenhæng med fremskridt/skæbne distinktionen. Dette skyldes, at denne danner grundlag for de fire resterende ideer igennem en reference til på den ene side værdiernes universalitet og på den anden side værdiernes guddommelige karakter af 'retfærdighed', der uddybes nedenfor.

⁸⁹ Se f.eks. Vibeke Schou Pedersen (2003): "*Sikkerhedsparadokset: terror, trusler og tradition i Amerikas udenrigspolitik*", i *Politica*, 35. årg, nr. 1, Februar 2003: 5-21. Pedersen argumenterer for, hvorledes dominerende narrativer om Amerika som exceptionel og progressivt er spundet sammen med dets liberale og missionerende sikkerhedspolitiske tradition. I dette speciale kædes narrativer om Amerika som exceptionel (her betegnet enestående) sammen med den missionerende (eller særlig udvalgte 'skæbne') på baggrund af denne ofte artikuleres i den amerikanske sikkerhedsdiskurser. 'Skæbne' har en deterministisk antydning. Denne står i modsætning til voluntarismen, der er iboende ideen om 'Amerika' som en progressiv nation – her betegnet 'fremskridt'. I dette speciale distingveres derfor imellem disse to ideer: 'fremskridt' og 'skæbne'.

⁹⁰ Huntington (1997: 29) identificerer en række værdier på den såkaldte amerikanske trosbekendelse (The American's Creed), der er forfattet af William Tyler Page. Ifølge Page er trosbekendelsen "*the summery of the fundamental principles of the American political faith as set forth in its greatest documents, its worthiest traditions, and its greatest leaders.*" (Se <http://www.usflag.org>). Huntington identificerer følgende kerneideer, hvoraf der er syv: frihed, lighed, demokrati, konstitutionalisme, liberalisme, begrænset statsstyre, og det private initiativ. Kun nogle er relevante i relation til den amerikanske sikkerhedsdiskurs, hvorfor enkelte udelades her.

For det *tredje* består det foregående niveau i den amerikanske identitetsstruktur – den korporative identitet af to byggesten. Ideerne i denne kan logisk relateres til to byggesten på dette andet niveau bestående af de ovenfor identificerede ideer i to sæt forskellig fra hinanden.

Den amerikanske fremskridtsidé står i tæt relation til ideen og 'Amerika' som grundlæggende demokratisk. Her bygger 'Amerika' først og fremmest på et sæt uformelle regler og normer for de amerikanske stat-samfundsrelationer. Nogle af disse er direkte formuleret i den amerikanske forfatning som magtens tredelingen imellem Kongressen (den lovgivende magt), Præsidenten (den udøvende magt), og Højesteret⁹¹ (den dømmende magt) og deres respektive beføjelser, samt den enkelte amerikanske statsborgers grundlovssikrede rettigheder.⁹² Fremskridtsideen (og demokratiideen) er dog ikke i den amerikanske opfattelse bare et udtryk for et hvilket som helst regelsæt, men forstås som et retfærdigt system. Dette kommer ofte til udtryk i den amerikanske diskurs gennem en kobling til Gud. Demokrati sikrer de amerikanske borgere et sæt rettigheder, der ikke alene repræsenterer 'retfærdige', men guddommelige værdier. Dette artikuleres f.eks. i Præsident George Bush's fremsætning af de amerikanske borgeres rettigheder som '*God given rights*'. Referencen til Gud er væsentlig, idet Gud først og fremmest repræsenterer 'retfærdighed' og 'lighed'. Alle mennesker er '*created equal in the eyes of God*'.⁹³ Enhver amerikaner står kun til ansvar over for loven og Gud. Demokrati opfattes som en måde, hvorigennem konflikter og kontroverser løses igennem fredelige og ikke-voldelige spilleregler. Derfor er demokrati den bedste styreform, der gør 'Amerika' til en fredelig nation og repræsentant for 'fremskridt' og 'modernitet'. Denne betydning fremlægges bl.a. af den tidligere amerikanske viseudenrigsminister Strobe Talbott, der fremhæver demokrati som "*the political system most explicitly designed to ensure self-determination. That makes democracy the best antidote to secessionism and civil war*".⁹⁴

Den amerikanske skæbneidé karakteriseres ved tre underordnede ideer: frihed, liberalisme og ideen om 'Amerika' som 'the City on a Hill'. Disse ideer udspringer af Amerika som det enestående nation. Værdierne ligger dybt nedarvet i den amerikanske historie og kultur. Ifølge

⁹¹ Oversat fra det amerikanske Supreme Court.

⁹² *World Book Encyclopediat* (1997): World Book, Inc; Den amerikanske forfatning med fortolkende noter.

⁹³ Clinton (1998d). Bush, George (1992g): "*Lesson of World War Two Can be Basis for Lasting Peace. President Bush's proclamation in observance of the 50th anniversary of World War Two*", June 4th.

⁹⁴ Talbott, Strobe (1999c): "*Self-Determination: From Versailles to Dayton and Beyond*", December 2nd.

Keohane er USA ikke bare 'født frit', men 'født lykkeligt', idet USA var afgrænset fra den kontinuerlige europæiske stormagtskonkurrence, beskyttet af oceaner på begge sider, med forholdsvis svage naboer til nord og syd, og selvforsynende med hensyn til råstoffer.⁹⁵ De mange nybyggere var villige til at bryde med deres fortid i søgen efter lykke og en ny start. De flygtede fra aristokratiet, tyranni, og undertrykkelse, der specielt karakteriserede det daværende Europa. Amerika var 'mulighedernes land' og bød på frihed, uafhængighed og chancen for at være 'sin egen lykkes smed'.⁹⁶ I den amerikanske forfatning er de liberalistiske ideer om frihed særligt karakteriseret ved at være formuleret negativt som begrænsninger for det amerikanske styre over for borgerne i de såkaldte 'bill of rights'. Vendingerne formuleres som individuelle rettigheder i modsætning til gruppe rettigheder f.eks. "*Congress shall make no law...abridging the freedom of speech*", "*The right of the people to be secure...shall not be violated*", og "*The powers not delegated to the United States by the Constitution...are reserved to the people*".⁹⁷ Ideerne er således artikulere gentagende gange igennem historien i skriftlige nedfældede formuleringer for de amerikanske værdier i dokumenter som f.eks. forfatningen. Amerikanerne har fulgt denne skæbne i praksis som Richard Hofstadter har artikulere "*It has been our fate as a nation not to have ideologies but to be one.*"⁹⁸ Men helt centralt bygger skæbneideen på den puritanske arv, der er fundamental for den amerikanske selvopfattelse i relation til, hvad 'Amerika' står for. Denne idé bygger på en overbevisning om, at 'Amerika' skulle være eksemplarisk.⁹⁹ Her opfattedes 'Amerika' som et velsignet land, og i den forstand Guds eget land. Gud anvendes ofte som reference i amerikanske ledes artikulationer f.eks. '*God bless United States of America*' og '*May God strengthen our hands*'.¹⁰⁰ Skæbneideen refererer her til det 'gode', der er amerikansk kontra andre ideer, der er 'onde'.

Ligesom i afsnittet om den korporative identitet kan man tale om, at de to byggesten for typeidentiteten er præget af en bestemt natur. Fremskridtsideen repræsenterer ideer, der er mere voluntaristiske af natur igennem en fokusering på samfundsfællesskabet. Dette

⁹⁵ Keohane (1983: 90).

⁹⁶ Huntington (1997: 30).

⁹⁷ Constitutional Amendments 1-10 *The Bill of rights*; min understregning.

⁹⁸ Hofstadter her gengivet fra Huntington (1997: 29).

⁹⁹ Bercovitch, Sacvan (1978: 121): "*The American Jeremiad*", Madison, University of Wisconsin Press.

¹⁰⁰ Clinton, William J. (1997c): "*Inaugural Address of President William J. Clinton*", January 20th. Bush, George (1992f): "*Bush Outlines Challenges in Post-Cold War Era. President Bush's commencement address at the US Naval Academy in Annapolis*", Maryland, May 27th.

udspringer primært af den samarbejdslogik, der binder den korporative identitets ikke-eksklusive samfundsfællesskabsidé med typeidentitetens fremskridtsidé. Modsat repræsenterer skæbneideen ideer, der er mere deterministiske af natur, idet fokus er mere på det at være 'sin egen lykkes smed' – kun ansvarlig over for Gud. Denne natur udspringer af den selvstændighedslogik, der binder ideen om 'Amerika' som en enestående nation til skæbneideen.

5.3. Rolleidentiteten – Hvordan er 'Amerika'?

Hvilke forskelle kan identificeres i relation til spørgsmålet: Hvordan er 'Amerika' i relation til Europa. Denne identitet er splittet imellem to dominerende ideer tilsvarende de to foregående niveauer: En opfattelse af 'Amerika' som '*partner*', og en opfattelse af 'Amerika' som '*leder*' eller stormagtsleder. De to byggesten er ikke tilfældigt valgt. For det *første* artikuleres 'Amerika' ofte som 'partner' og 'leder' i amerikanske beslutningstageres formuleringer. For det *andet* anvendes rolleidentiteterne i forskellige forskningsarbejder om transatlantiske sikkerhedsrelationer. For det *tredje* er de to roller i overensstemmelse med de logiske sammenhænge, der kan udledes imellem typeidentiteten og rolleidentiteten. Dette beskrives nærmere nedenfor i afsnittet om ideernes natur. Endelig artikuleres rolleidentiteterne for det *fjerde* ofte i relation til de transatlantiske relationer som direkte institutionaliserede i NATO.

Den amerikanske rolle som *partner* dækker over en amerikansk selvopfattelse som de europæiske allieredes ven. Ikke som en ligeværdig ven, men en der har ganske særlige ansvar og pligter. Partner betyder her en form for lederskab eller 'hjælp', og ikke dominans, idet denne rolle i amerikansk opfattelse accepteres af de europæiske allierede. Den amerikanske opfattelse som partner viste sig særligt i begyndelsen af 1990'erne¹⁰¹ i form af Præsident George Bush's ny verdensorden. I en tale til Kongressen i marts 1991 citerede Præsident Bush bl.a. Winston Churchills ord fra 46 år tidligere om den nye verdens principper: "*the principles of justice and fair play protect the weak against the strong; a world where the United Nations-freed from Cold War stalemate-is poised to fulfill the historic vision of its founders; a world in which freedom and respect for human rights find a home among all*

¹⁰¹ Cronin, Bruce (2001: 103, 115): "*The Paradox of Hegemony: America's Ambiguous Relationship with the United Nations*", in European Journal of International Relations, Vol. 7, No. 1: 103-130.

nations".¹⁰² Partnerformen referer her til et 'Amerikansk århundrede' i betydningen amerikansk ansvar for at skabe en verden med fred og stabilitet efter den amerikanske fremskridts- og skæbneidé.¹⁰³ Partnerskabsideen er derfor i højere grad en amerikansk stræben imod et *pax universalis* frem for et *pax americana*.¹⁰⁴ 'Amerika' er den der viser vejen for andre som 'stifinder'. Den amerikanske udenrigsminister Madeleine Albright har artikulert den amerikanske opfattelse således "*the United States has played the leading role within the international system...as pathfinder; as the nation able to show the way when others cannot*"¹⁰⁵. Europa er særlig i denne sammenhæng, idet 'Amerika' og Europa deler en fælles historie og i høj grad ligeledes fælles værdier. Den amerikanske rolle som partner er institutionaliseret igennem flere fælles erfaringer imellem 'Amerika' og Europa: 'Amerika' er grundlagt af europæiske udvandrere, der søgte lykken i mulighedernes land. 'Amerika' deler fælles erfaringer med europæerne fra de to verdenskrige; den kolde krig og den fælles kommunistiske fjende; og ikke mindst de nye etniske, nationale, og lokale konflikter på Balkan, der har styrkede den amerikanske opfattelse som nødvendig partner.¹⁰⁶ Endelig har det transatlantiske sikkerhedssamarbejde i NATO og den permanente stationering af amerikanske tropper i Europa gjort partnerskabsrollen til mere end blot en idé.¹⁰⁷

Den amerikanske selvopfattelse som *leder* dækker mere over en dominerende lederrolle. Denne udspringer delvis af USA's overlegenhed på politiske, økonomiske, og militære kapabiliteter. Men det er den amerikanske dominans på ideer, der giver USA en storhedsopfattelse. Det at USA er anderledes og bedre, og opfatter sig selv i en førerposition i relation til andre. Rollen opfattes som en konkurrencerolle, hvor USA søger at promovere den amerikanske model – de amerikanske ideer. Derfor kan USA ikke som den amerikanske Præsident George Bush har udtalt "*rely on other nations to defend its interests*"¹⁰⁸. Andre er nemlig ikke, 'lige så gode som os'.

¹⁰² Bush, George (1991d): "*The World After the Persian Gulf War. President Bush's address before a joint session of Congress*", Washington DC, March 1st:

¹⁰³ Bush (1991d).

¹⁰⁴ Bush, George (1991b): "*Address to the 46th Session of the United Nations General Assembly*", New York, September 23rd.

¹⁰⁵ Albright, Madeleine K. (1997d): "*International Economic Leadership: Keeping American on the Right Track for the 21st Century*", September 18th:

¹⁰⁶ Talbott (1998).

¹⁰⁷ Sheetz, Mark S. (1999: 26-27, 35): "*Exit Strategies: American Grand Designs for Postwar European Security*", in Security studies, Vol. 8, No. 4, Summer: 1-43.

¹⁰⁸ Bush (1992f).

Med Sovjetunionens sammenbrud er den amerikanske selvopfattelse som leder på den ene side styrket i den forstand, at den amerikanske model står som en vinder til sammenligning med Sovjetunionens kommunisme. I den amerikanske anskuelse deler alle (USA og deres allierede) den opfattelse at, der ikke eksister et bedre alternativ end den amerikanske model. F.eks. fremhævede George Bush, at *“the alternative to democracy, I think we would all agree, is authoritarianism”*¹⁰⁹. På den anden side er den amerikanske opfattelse som leder knyttet til en tro på denne rolles begrænsede udstrækning i tid. Idet de allierede i den amerikanske opfattelse er bevidste om den amerikanske models universalitet, bør de tage et større ansvar. Dette artikuleres specielt under den amerikanske *‘byrdefordelingsdiskurs’*.¹¹⁰ Ikke desto mindre opfattes en amerikansk lederrolle forsat som helt central for den amerikanske models udbredelse. Som Bush udtalte *“let's be clear: the alternative to American leadership is not more security for our citizens but less...we can influence the future. We can rededicate ourselves to hard work of freedom. And this doesn't mean running off on reckless expensive crusades. It doesn't mean bearing the world's burdens all alone. But it does mean leadership”*¹¹¹. (Stormagts)lederrollen er derfor i modsætning til inddæmningsrollen under den kolde krig, at ‘hjælpe’ de allierede underforstået presse de allierede til at gøre deres arbejde. Præsident George Bush artikulerede netop denne amerikanske opfattelse i begyndelsen af 1990'erne som et skift fra inddæmningsrollen *“to a key role in helping forge a democratic peace”*¹¹². Reelt var opfattelsen, at USA's rolle ikke var at gøre andres arbejde. Som Bush udtalte: *“It's time to put an end to micromanagement of foreign and security assistance programs, micromanagement that humiliates our friends and allies and hamstring our diplomacy. It's time to rise above the parochial and the pork barrel-to do what is necessary, what's right, and what will enable this nation to play the leadership role required of us”*¹¹³. Lederrollen kan således karakteriseres som en form for amerikansk idealistisk ekspansionisme, der igennem amerikansk dominans skal sikre fred og stabilitet.

De to ideer partner og leder er forskellige i natur og med modsatrettet logikker tilsvarende de to foregående niveauer. Partnerskabsideen er mere altruistisk af natur, idet denne fokuserer på at

¹⁰⁹ Bush, George (1992e): *“Bush Says US Leadership Needed for New, Better World” President Bush's speech to a convocation at Texas A&M University*, December 15th.

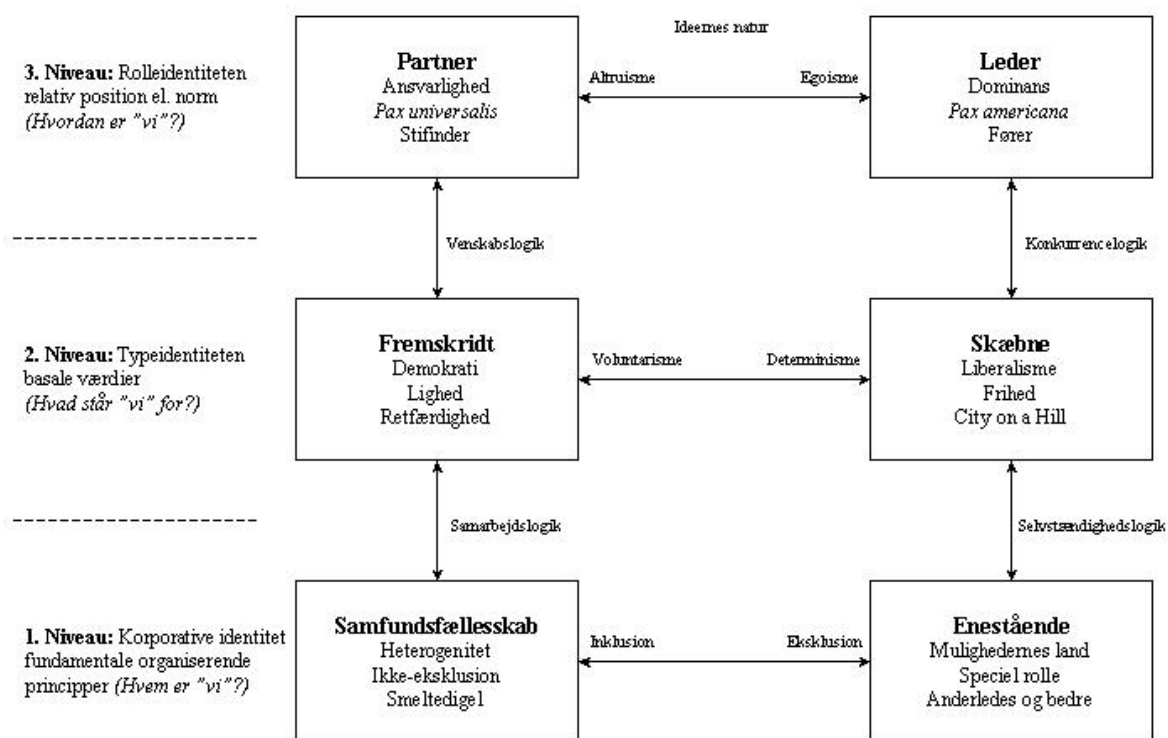
¹¹⁰ Christopher, Warren (1994b): *“Intervention By US Secretary of State Warren Christopher at the Meeting of the North Atlantic Council NATO Headquarters”*, Brussels, December 1st.

¹¹¹ Bush (1992e).

¹¹² Bush (1992f).

¹¹³ Bush (1991d).

hjælpe andre frem til et bedre fællesskab. Denne natur udspringer af fremskridtsideen, der kobles til partnerideen igennem en venskabslogik. Venskabslogikken søger politiske løsninger igennem holdspil og brug af ikke-vold. Lederideen er derimod mere egoistisk i natur, idet denne fokuserer på selvhjælp for egen sikkerhedsvinding som det primære. Denne udspringer af skæbneideen og en kobling til lederrollen igennem en konkurrencelogik. Her søger USA international ideologisk dominans, og derfor en vis form for egeninteressesmaksimering.

Figur 5. Den amerikanske identitetsstruktur

Afslutningsvis skal det bemærkes, at pilene imellem byggestenene i den amerikanske identitetsmodel er simplificeret til en horisontal relation og en vertikal relation. Disse relationer repræsenterer rene idealtyper og en form for ydre punkter i den amerikanske selvopfattelse. De vertikale relationer illustrerer, hvilken samarbejdslogik, der er dominerende. Venstresiden er hovedsagelig præget af evolutionslogikker i relation til 'anden'. Højresiden er i modsætning hertil præget af konfliktende eller frygtlogikker i relation til

‘anden’. De horisontale relationer illustrerer, hvilke natur ideerne repræsenterer. Her er venstresiden hovedsagelig præget af et kollektivistisk menneskesyn i modsætning til højresiden, der er præget af et individualistisk menneskesyn. Imellem de seks byggesten vil der ydermere eksistere tværgående relationer. Man kan derfor forestille sig enhver kombinationsmulighed imellem de seks byggesten giver et sæt sandsynlige ideer i den amerikanske identitet. Disse tværgående ideer vil placere sig imellem ydre punkterne, der afgrænses af de seks byggesten, og er derfor i en vis forstand indeholdt i modellen. Modsætningsforholdet imellem venstresiden og højresiden er interessant at bemærke. Flere forskningsarbejder argumenterer ofte for amerikanske udenrigspolitiske tendenser i relation til Europa går imod en multilateral, en unilateral, eller en isolationistisk politik.¹¹⁴ Modellens forskellige og modsatrettede ideer kan medvirke til at forklare baggrunden for forskellige amerikanske udenrigspolitiske signaler. Disse artikuleres ofte i Europa som ‘den amerikanske dobbeltmoral’. Betydningen af denne er, at USA ikke altid følger de internationale normer og regler som amerikanerne selv har været arkitekt og fortaler for. Hvis man specifikt fokusere på den amerikanske rolleidentitet kan dette forstås igennem, hvad Cronin kalder for det hegemoniske paradoks. Her må en hegemon på den ene side opretholde den internationale orden, og samtidig på den anden side varetage sine egeninteresser som stormagt, hvis denne skal forblive i deres lederposition.¹¹⁵ Venstresiden i modellen kan netop forstås som en amerikansk rolle som ansvarlig for opretholdelse af det internationale systems orden. Højresiden derimod kan forstås som den amerikanske rolle som leder, der fokusere på sine egeninteresser.

Endelig er det rolleidentiteten i modellen, der har den væsentligste placering i modellen. Det er igennem den amerikanske rolleidentitet, at de fire underlæggende identiteter kommer til udtryk. Partnerrollen er således hovedsageligt præget af promoveringen af fællesskab og fremskridt. Lederrollen er derimod hovedsageligt præget af promovering af den amerikanske universelle model, der er USA’s skæbne.

5.4. Identitetsmodellens begrænsninger

Her identificeres tre begrænsning ved modellen. For det *første* er ideerne i modellen rene idealtyper. Den amerikanske identitetsstruktur er ikke altfavnende i relation til den

¹¹⁴ Se f.eks. Sloan, Stanley R. (2000: 4-5): “*The United States and European Defence*”, Chaillot Papers 39, Institute for Security Studies Western European Union, Paris, April 2000, der argumenterer for forskellige amerikanske opfattelser.

¹¹⁵ Cronin (2001: 111-114).

amerikanske identitetsdiskurs. Modsætningsforholdet imellem ideerne i venstre side og højre side af modellen illustreret i Figur 5. ovenfor repræsenterer to yderpunkter eller de såkaldte forskelle. Det er derfor plausibelt, at USA kan være domineret af andre ideer, der kan placeres imellem yderpunkterne. Idet ideerne identificeres i andre forskningsarbejder antages disse at være selvfølgelige og dermed repræsentative i relation til den amerikanske politiske dagsorden. Endelig er det centralt at kende yderpunkterne frem for en specifik identitet, idet disse afgrænser mulighedsbetingelserne – hvilke handlinger der er mulige og hvilke der er umulige.

For det *andet* er modellens identitetsstruktur konstrueret i relation til sikkerhedspolitiske spørgsmål i Europa og kan derfor kun udtale sig om forhold i denne relation. Ideerne på første og andet niveau, vil dog kunne anvendes i nogen udstrækning i kraft af den amerikanske opfattelse af disse ideers universalitet. Skal modellen således anvendes i forhold til f.eks. Afrika skal et nyt tredje niveau konstrueres.

For det *tredje* bygger modellen på den amerikanske politiske elite. Derfor kan der sandsynligvis forekommer marginale amerikanske grupper, som ikke kan identificere sig med de identificerede ideer i modellen. Disse marginale grupper vil dog sandsynligvis dele samme selvopfattelse om f.eks. USA som en enestående nation uanset om denne forekommer ønskværdig. Medtages marginale grupper, der f.eks. ikke ønsker amerikansk lederskab, forringes den observerede gængse amerikanske selvopfattelse, der netop kommer til udtryk igennem diskurser i den politiske elite.

For det *fjerde* er spørgsmålet, hvor forandringshastige identitetsstrukturen er? Meget tyder på at strukturen i høj grad repeteres igen og igen med langsommelige forandringer. Vibeke Schou Pedersen argumenterer for, at der i den amerikansk identitet er en høj grad af gentagelser.¹¹⁶ Dette er i princippet en tilstrækkelig begrundelse til at forvente identitetsstrukturen i dette speciale ligeledes har en høj grad af repetition, men vil kræve yderligere belæg for de specifikke ideer i andet anvendelses øjemed.

¹¹⁶ Pedersen, Vibeke Shou (2000) *In Search of Monsters to Destroy? The American Quest for (In)Security*, Speciale ved Institut for Statskundskab November 2000. Pedersen har analyseret en periode fra 1620 til 1990 og argumenterer for, at der i den amerikanske identitet er en høj grad af gentagelser.

6. Andet lag: Amerikanske holdningsdimensioner

Ideerne identificeret i foregående kapitel kan betragtes som et samlesæt af byggeklodser. Disse etablerer igennem forskellige kombinationer holdningsdimensioner eller positurer med forskellige mulighedsbetingelser. Dette kapitel beskriver derfor, hvilke holdningsdimensioner eller positurer der kan specificeres på baggrund af forskellige kombinationer af de forskellige ideer? Der identificeres tre forskellige amerikanske positurer, der her er forskellige idealtyper. Disse tre betegnes: *multilateralisme*, *unilateralisme*, og *isolationisme*, der ofte anvendes til at beskrive forskellige måder, hvorpå USA ønsker at relatere sig til omverden på alt efter, om politikken går i retning af internationalisme eller isolationisme.¹¹⁷ Baggrunden for valget af disse betegnelser er, at disse 'ismer' ofte artikuleres i den amerikanske sikkerhedsdiskurs. Endvidere er de dækkende for de kombinationsmuligheder, der genereres af byggeklodserne fra første lag – den amerikanske identitet. Holdningsdimensionerne vedrørende spørgsmål om, hvordan USA skal indgå i relation til Europa.

Positurerne kategoriseres på baggrund af forskellen i, om (1) de inklusive ideer er vægtet over de eksklusive; (2) om de voluntaristiske ideer vægtet er over de deterministiske; og endelig (3) om de 'altruistiske' ideer er vægtet over de egoistiske. Det er dog vanskeligt at argumentere for, at USA alene er 'altruistisk'. Derfor udgår det tredje punkt på andet lag under antagelse af, at USA i overvejende grad er egeninteressemaksimerende. Når posituren er mere inklusiv og voluntaristisk (bygger på samarbejdslogikker) kan USA dog antages at handle mere altruistisk end når posituren er eksklusiv og deterministisk (bygger på selvstændighedslogikker). 'Altruisme' betyder derfor snarere, at 'hjælpe' andre er en del af egeninteresserne f.eks. en amerikansk opretholdelse af stabilitet i Europa for at eventuel ustabilitet ikke skal spille over på USA's egen sikkerhed. Tilbage er fire kombinationsmuligheder, hvoraf den ene er utænkelig. Det er f.eks. vanskeligt at forstille sig en amerikansk politik, der sigter imod en eksklusion af europæerne fra indflydelse på Europas sikkerhed samtidig med, at USA bygger på en samarbejdslogik, f.eks. en politik der giver alle

¹¹⁷ Ruggie, John G.(1997: 115): "*The Past as Prologue? Interest, Identity, and American Foreign Policy*", in *International Security*, Vol. 21, No. 4, Spring 1997: 89-125, har argumenteret for, at der sidst i 1970'erne da Ronald Reagan overtog præsidentembedet differentieredes imellem en liberal og en konservativ variant af internationalisme begge sat over for isolationisme. Kort efter relanceredes den første som multilateralisme og den anden som unilateralisme begge som holdningstyper. Tvetydigheder med hensyn til magtanvendelse resulterede i at disse introduceredes som holdningsdimensioner som underlæggende lag, der generer holdningstyper.

partnere lige rettigheder. Dette efterlader de tre kombinationsmuligheder multilateralisme, unilateralisme, og isolationisme, der er summeret i Figur 6. nedenfor.

Figur 6. Amerikanske holdningsdimensioner

I det følgende defineres de tre idealtypiske positurer kort, idet de her refererer til den almindelige opfattelse af, at multilateralisme er forskellige former for samarbejder imellem tre eller flere aktører, hvor multilateralisme er handling i fællesskab med andre, unilateralisme er handling på egen hånd og isolationisme er tilbagetrækning fra omverdenen.

6.1. Multilateralisme

Multilateralismeposituren er specificeret af kombinationen af ideerne: *inklusion* (ikke-eksklusivt samfundsfællesskab), og *fremskridtsideen*, der er mere samarbejdssøgende. Endelig kan *partnerideen* placeres sammen med de to andre ideer.

Posituren refererer til en idé om, at USA's sikkerhedsproblemer bedst løses igennem et sikkerhedsfællesskab i samarbejde med europæerne. Det er overbevisningen om, at den amerikanske og europæisk sikkerhed er dybt afhængige, og at stabiliteten i Europa er vital for den amerikanske sikkerhed. Man er her overbevist om, at et fællesskab med europæerne vil være fundamentet for et bedre Europa og samtidig vigtig for amerikanernes sikkerhed. Bedre idet amerikanerne kan hjælpe med at sikre inklusionsideen efterleves og sikre modernisering (fremskridt) af Europa. Personer i denne positur er overbevist om, at forholdet imellem USA og Europa er karakteriseret ved et særligt venskabsforhold, idet USA og Europa deler fælles værdier. Overbevisningen er, at der eksisterer et helt specielt forhold demokratier i mellem, som er historisk unikt og vejen til fred. I multilateralismeposituren mødes europæerne derfor i høj grad her med åbenhed i partnerskab.

6.2. Unilateralisme

Unilateralismeposituren er specificeret af en kombination af den *inklusionsideen* og *skæbneideen*. Endelig kan *lederideen* placeres i denne positur.

Ligesom i multilateralismeposituren er grundlaget en overbevisning om, at stabiliteten i Europa er væsentlig for USA. Men her er overbevisningen, at amerikansk lederskab er bedre end ethvert alternativ – i dags ven kan være i morgens rival. Derfor er det væsentligt, at opretholde dominans for at sikre den amerikanske frihed. Man er her drevet af en guddommelig skæbne præget af frygt for den truende anden. Andres indflydelse frygtes, hvorfor USA kun indgår alliancer med europæerne, hvor den dominerende position er relativt til amerikansk fordel. Alliancer dannes således efter behov. Unilateralismeposituren er derfor mere karakteriseret af selektiv involvering, hvor kollisioner kun etableres *ad hoc* og med USA er i en dominerende position. Permanent partnerskab er ikke ønskelig, men løsere fællesskaber som f.eks. en (militær) alliance.

6.3. Isolationisme

Isolationismeposituren er specificeret af en kombination af *eksklusionsideen* og *skæbneideen*. Endelig kan *lederideen* placeres i denne positur.

Meningsfæller i denne positur er overbevist om, at den amerikanske identitet som en fri og enestående nation bedst bevares igennem tilbagetrækning fra Europa. Den amerikanske identitet frygtes korruperet igennem interaktion med andre tyranniserende ideer, og er derfor ligesom i unilateralismeposituren drevet af en guddommelig skæbne. Europa, i form af et stærkt militært, frygtes som den truende 'anden'. Amerikanerne frygter derfor interaktion med europæerne, der ikke længere er essentielle for at inddæmme tyranniserende ideer i Europa som f.eks. de kommunistiske. Europæerne er i sig selv en potentiel fremtidig fjende. USA må ruste sig imod europæernes indflydelse på det guddommelig land. Derfor handler USA så vidt muligt alene, der refererer til eksklusionsideen og skæbneideen. Posituren er således præget af en overbevisning om, at stabiliteten i Europa er uafhængig af amerikansk sikkerhed. Amerikanerne kan kun forbedre Europa ved at fremstå som et enestående forbillede, hvor europæerne bør søge at efterligne USA. Isolationismes tilhængere er derfor kort fortalt overbevist om, at gevinsten ved at forblive involveret i Europa er negativ snarere

end positiv.¹¹⁸ USA bør derfor ende sine forpligtelser i europæisk sikkerhed, trække sine stationerede styrker tilbage fra Europa og gøre en ende på oversøisk forbrug af ressourcer.

¹¹⁸ O'Hanlon, Michael (1997: 14): "*Transforming NATO: The Role of European Forces*", in *Survival*, Vol. 39, No. 3, Autumn 1997: 5-15.

Del 4 – Clinton-administrationens hegemoniske projekt

I specialets tredje del afdækkedes den amerikanske identitet i en diskursiv struktur på baggrund af de tre identitetskategorier: korporative, type og rolle, der specificeredes i de tre positioner eller holdningsdimensioner: multilateralisme, unilateralisme og isolationisme. Det er derfor nu muligt at stille et centralt spørgsmål i specialet: hvordan blev ideerne brugt eller legitimeret i amerikanske projekter for en europæisk forsvarsdimension? Formålet med denne fjerde del er, at besvare dette spørgsmål delvist. Der er mange mulige amerikanske projekter, så hvor skal vi lægge vores fokus? Som udgangspunkt er det oplagt at fokusere på det hegemoniske projekt, der er ensbetydende med det Clinton-administrationen (demokraterne) artikulerede. Dette skyldes, at Clinton-administrationens centrale positionering muliggjorde, at de legitimt kunne 'tale' sikkerhed på vegne af 'Amerika' og derved definere grænserne for, hvad der var mulige handlinger, og hvad der var umulige handlinger. Som udgangspunkt identificeres projektets ideer induktivt på baggrund af Clinton-administrationens sikkerhedsartikulationer. Herefter demonstreres, at ideerne i deres projekt var betinget af visse ideer i den diskursive amerikanske identitetsstruktur jf. kapitel 5. og således i overensstemmelse med andre ideer.

Det vil være naturligt at kategorisere ideer i projektet i overensstemmelse med identitetskategorierne (jf. figur 4. Den amerikanske identitetsstruktur i kapitel 5.). Denne del er derfor struktureret fire kapitler i relation til, om Clinton-administrationen brugte ideerne: inklusion eller eksklusion (kapitel 7.); fremskridt eller skæbne (kapitel 8.); og partner eller leder (kapitel 9.). I et afsluttende kapitel 10. gives en opsummerende definition på Clinton-administrationens hegemoniske projekt, og projektet placeres i positionen (det andet lag) på baggrund af brugen af ideerne fra den diskursive identitetsstruktur.

Der argumenteres for, at Clinton-administrationens projekt i overvejende grad brugte ideerne: inklusion, fremskridt og partner. Disse kom til udtryk igennem Clinton-administrationens idé om at etablere et samlet ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab, en idé om at fuldbyrde den europæiske moderniseringsproces, og en idé om at styrke en forenet europæisk partner. Men der var ligeledes elementer fra eksklusionsideen, skæbneideen og lederideen, som særligt kom til udtryk igennem Clinton-administrationens idé om, at EU måtte hindredes i at tage tilbageskridt til 'det gamle Europa'. Clinton-administrationens projekt kan derfor karakteriseres som en uni-multilateralismehybrid. På baggrund af denne splittelse argumenteres for, at var et iboende paradoks imellem ideerne i Clinton-administrationens projekt.

7. Inklusion dominerede over eksklusion

I dette kapitel defineres Clinton-administrationens hegemoniske projekt i relation til etableringen af en europæiske forsvarsdimension. Fokus holdes her på ideer, der er impliceret af den korporative identitet: enten de *inklusive* (ideen om 'Amerika' som et samfundsfællesskab) eller de *eksklusive* ideer (ideen om 'Amerika' som enestående). Det centrale spørgsmål, der besvares i dette kapitel er derfor: *Hvordan brugte Clinton-administrationen de to ideer i deres projekt for en europæisk forsvarsdimension?* I kapitlet argumenteres for, at Clinton-administrationen i overvejende grad brugte de inklusive ideer til at legitimere USA's fortsatte engagement i et nyt transatlantisk sikkerhedssamarbejde i NATO eller med andre ord fuldbyrdelsen af en fundamental idé om et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab.

7.1. Et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab

Det var en helt fundamental idé i Clinton-administrationens projekt at etablere et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab.¹¹⁹ Som en del af denne overordnede idé eller ideologi brugte Clinton-administrationen den inklusive idé i to afskygninger i deres artikulationer: (1) en idé om NATO som kerne i sikkerhedsfællesskabet, der inkluderede et forenet Europa igennem den såkaldte europæiske søjle i NATO. Og (2) en idé om en inklusion eller tæt kobling af EU til NATO.

7.1.1. En europæisk søjle i et NATO-sikkerhedsfællesskab

Ideen om at konstruere et sikkerhedsfællesskab med NATO (og dermed USA) som kerne og åbent for alle europæiske demokratier er inklusiv i sig selv.¹²⁰ Men 'EU' som en potentiel truende 'anden', der kunne ødelægge dette sikkerhedsfællesskab peger yderligere i retning af, at Clinton-administrationens brugte inklusionsideen frem for eksklusionsideen. Først ses nærmere på, hvordan den inklusive idé blev brugt i Clinton-administrationens projekt i relation til den europæiske søjle.

¹¹⁹ Dette artikuleredes bl.a. af Vershbow, Alexander (1996): "*Vershbow Remarks at Atlantic Council NATO Conference*", June 17th som "*a Europe-wide security system*".

¹²⁰ Albright, Madeleine K (2000h): "*Intervention at North Atlantic Council Ministerial*", NATO Headquarters, Brussels, December 14th, artikulerede, at "*Nor can there be any question about NATO's unifying role...it is a partner to every nation that embraces democracy and is willing to join us in building a more peaceful and lawful world*". USA var ydermere overbevist om, at NATO ydermere skulle etablere sikkerhedsrelationer til Rusland, Ukraine og andre igennem partnerskaber bl.a. det såkaldte Partnerskab for Fred (PfP), der var et amerikansk initiativ.

Den europæisk søjle inden for NATO var en central idé i det ikke-eksklusive sikkerhedsfællesskab. Clinton-administrationen havde en overbevisning om, at denne kunne bringe europæerne tættere sammen igennem en integrering af den Vesteuropæiske Union (WEU) i NATO. Denne skulle konstituere en europæisk forsvarsidentitet, der netop lå i betegnelsen for den europæiske søjle: 'den Europæiske Sikkerheds- og Forsvars*identitet* (ESFI)'. Denne skulle gøre en ende på den ikke fuldbyrdet modernisering af Europa og den eksklusive karakter, der fulgte med de separate nationale suveræniteter. Disse var årsagen til Europas evindelige vanskeligheder.¹²¹ Inklusion i et NATO-sikkerhedsfællesskab var det, der skulle være løsningen, og Clinton-administrationen gav derfor deres helhjertede og stærke støtte til de europæiske institutioner. Samlet skulle de eliminere de anarkiske betingelser imellem de vesteuropæiske stater.¹²² Støtten blev ikke givet betingelsesløs, men netop under forudsætning af, at specielt EU fokuserede på inklusionsideerne frem for eksklusionsideerne. Hvordan kom disse betingelser til udtryk som implikation af inklusionsideen? Før dette kan besvares er det nødvendigt at se nøjere på, hvordan 'EU' konstruerede deres version af en europæisk forsvarsdimension, der ikke var i overensstemmelse med Clinton-administrationens projekt.

Dette kom særligt for dagens lys, da EU etablerede 'den Europæiske Sikkerheds- og Forsvarspolitik (ESFP) som den militære arm af EU's Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik (FUSP) på EU-topmødet i Köln i juni 1999. ESFP vakte stærke bekymringer i Clinton-administrationen, idet denne i yderste tilfælde kunne betyde en ende på projektet om et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab inden for NATO. Dette illustreres særligt i denne advarsel artikulere af Clinton-administrationen:

"It follows that we must, in our approach to virtually all the structures of the new Europe, put a premium on inclusiveness. Or, to restate the same principle in the negative, we must take care not, inadvertently or otherwise, to practice exclusion or discrimination. The end of the Cold War gives us an opportunity to heal old divisions; we must be sure not to create new ones"¹²³.

EU's ESFP-initiativ var i Köln-formuleringen lagt op til at være i EU-regi, og dermed uafhængig af NATO. ESFP kunne på denne måde skabe fornyet konflikt i Europa ved at

¹²¹ Sheetz (1999: 6).

¹²² Albright, Madeleine K. (2000g): "Statement: United States Backs European Rapid Reaction Force", November 20th.

¹²³ Talbot, Strobe (1998): "Opening Doors and Building Bridges in the New Europe", January 21st.

etablere nye delende linjer imellem en eksklusiv EU-forsvarsklub adskilt fra resten af Europa. Dette var særlig problematisk for eksisterende WEU-medlemmer, der ikke var EU-medlemmer. Clinton-administrationen var bekymret for en ny deling af Europa, der bl.a. blev artikulereet på følgende måde:

“We’re in favour of ESDI, but while our support for the concept is sincere, it is not unqualified. ESDI is, in one respect, like EMU: to work, it must reconcile the goal of European identity and integration on the one hand with the imperative of transatlantic solidarity on the other, it must reinforce, not duplicate or dilute the role of the Alliance as a whole and it certainly must not attenuate the bonds between our defense and your own”¹²⁴.

Den amerikanske viseudenrigsminister Strobe Talbott betegner i citatet ovenfor EU’s ESFP-initiativ som den europæiske søjle ’ESFI’ (på engelsk ESDI), idet man ikke ønskede ESFP. Men Clinton-administrationen artikulereede officielt deres støtte til ESFP, idet der reelt ikke var noget alternativ uden om EU. Uanset om ESFP blev realiseret i praksis var EU væsentlig for Clinton-administrationens projekt for et helt, frit og fredeligt Europa i NATO.¹²⁵ NATO og EU var som det blev artikulereet “*two key institutions...EU itself...encouraged all nation of this region to believe that there is a place for them in the major pan-European institution...the door of the Union was open to your citizens when they chose to walk through. That open door is perhaps the single most important feature of European – and transatlantic - architecture*”¹²⁶. I Clinton-administrationens projekt var det således helt centralt, at EU forblev åbent, der tydeliggøres af den officielle støtte til udvidelsen mod øst. Udvidelsen er en direkte implikation af inklusionsideen.¹²⁷ Dette bringer os tilbage til spørgsmålet: Hvordan kom disse betingelser til udtryk som implikation af inklusionsideen?

Betingelserne artikulereedes ofte under princippet om ’*adskillelige, men ikke adskilt*’, der var direkte formuleret for den europæiske søjle i den *Endelige Kommuniké* fra NATO-topmødet i Berlin i juni 1996 – artikulereedes ofte som en del af det såkaldte *Berlinkoncept*.¹²⁸ Dette princip betød, at WEU formelt skulle inkluderes i NATO som en europæisk søjle.

¹²⁴ Talbott, Strobe (1999): “*An Address to the German Society for Foreign Policy*”, February 4th.

¹²⁵ Talbott (1998).

¹²⁶ Talbott (1998).

¹²⁷ Albright (2000h) fremlagde, at “*The enlargement of the Alliance, along with that of the EU, is a natural consequence of the evolution of a peaceful, undivided and democratic Europe. NATO’s door remains open to nations aspiring to membership, and the Alliance will be active in its efforts to help them walk through it*”.

¹²⁸ Cohen, William S. (2000b): “*Remarks as Delivered by Secretary of Defense William S. Cohen*”, Willard Hotel, Washington, June 28th NATO (1996): “*Ministerial Meeting of the North Atlantic Council Berlin, Final Communiqué*”, January 3rd.

Betingelserne om inklusion blev med EU's etablering af ESFP nærmere artikulere af den amerikanske udenrigsminister Madeleine K. Albright som '*de tre D'er*'¹²⁹: Decouple, Duplication, og Discrimination. '*Decouple*', der betød, at NATO og dermed USA ikke måtte blive afkoblet (*ekskluderet*) af den europæisk forsvarsdimension, når USA alligevel i sidste ende ville være ansvarlig gennem NATO-traktatens art. V – *musketier eden*. F.eks. i tilfælde af, at EU overvurderede sine evner, og ikke kunne løse en eventuel eskalerende konflikt.¹³⁰ Clinton-administrationen ønskede netop ikke en afkobling, men nærede et forsat ønske om at være involveret i europæisk sikkerhedspolitik. Således vægtede man inklusionsideerne over eksklusionsideerne. '*Duplication*', der betød, at Clinton-administrationen ikke ønskede, at EU ville duplikere NATO-strukturer, og dermed skabe en 'Europa-først-holdning', som ville svække sikkerhedsfællesskabet, og princippet om at NATO havde forrang frem for EU.¹³¹ Clinton-administrationen ønskede ikke at se ESFP udvikle sig i retning af en EU-løsning eller mere væsentligt ikke en NATO-løsning.¹³² Dette illustrerer netop, at Clinton-administrationen ikke ønskede at blive ekskluderet fra den europæiske forsvarsdimension, men at opretholde et sikkerhedsfællesskab i NATO. '*Discrimination*', der betød, at EU ikke måtte diskriminere imod ikke-EU-medlemslande i Europa, der kunne resultere i nye delende linjer i Europa i et 'inden for EU' og 'et uden for EU'.¹³³ Den største problematik var i relation til '*de seks*' ikke-EU-NATO-medlemmer: Tjekkiet, Ungarn, Island, Norge, Polen og Tyrkiet plus '*de ni*' ikke-

¹²⁹ Albright, Madeleine K. (1998c): "*Press Conference at NATO Headquarters*", Brussels, December 8th, se ligeledes Howorth, Jolyon (2000: 54): "*European Integration and Defence: The Ultimate Challenge?*", in Chaillot Papers, No. 43, Paris, November 2000, Institute for Security Studies Western European Union.

Talbott, Strobe (1999b): "*The State of the Alliance An American Perspective*", December 15th: omtaler de såkaldte tre 'I'er', der først blev omformuleret af NATO's general sekretær Lord Robertson. Talbott fremlagde disse I'er på følgende måde: "*indivisibility of the trans-Atlantic link, improvement of capabilities and inclusiveness of all Allies*".

¹³⁰ Vershbow, Alexander (1999): "*Remarks to the Western European Union Institute for Security Studies*", Paris, January 28th, har fremlagt denne situation på følgende måde: "*a situation will escalate, including even to an Article V risk, and additional (NATO read U.S) military support may be required*". Se også Cornish, Paul og Edwards, Geoffrey (2001: 598): "*Beyond the EU/NATO dichotomy*", in International Affairs Vol. 77, No. 3: 587-603, Heisbourg, Francois et al (2000: 38): "*European Defence: Making it work*", Chaillot Papers 42, Institute for Security Studies Western European Union, Paris, September 2000, Haglund, David G. (1999: 9): "*NATO's Expansion and European Security After the Washington Summit – What Next?*", in European Security, Vol. 8, No. 1: 1-15.

¹³¹ Cornish og Edwards (2001: 592) artikulere ofte som '*NATO-først*' eller '*right of first refusal*'.

¹³² Cohen (2000b) artikulere den amerikanske holdning som "*we do not want to see a situation where it's an EU solution not a NATO solution. The ESDI, the ESDP should be, generally speaking, under the umbrella of NATO itself; separable, but not separate*".

¹³³ Sloan (2000: 44) argumenterer for amerikanerne frygtede en ESFP kunne skabe en kunstig deling af de NATO-allierede og presse EU-kandidater til at støtte en 'EU-linje'.

NATO-medlemmer, der ønskede EU-medlemskab: Bulgarien, Cypern, Estland, Letland, Litauen, Malta, Rumænien, Slovakiet og Slovenien under et artikuleret som *'de femten'*.¹³⁴

Clinton-administrationen havde et særligt fokus på Tyrkiets inklusion i den europæiske forsvarsdimension. Hvorfor var netop Tyrkiet væsentlig i relation til brugen af inklusionsideen, og hvordan brugte Clinton-administrationen ideen i denne forbindelse?

Tyrkiet var væsentlig for efterlevelsen af inklusionsideerne ikke alene på baggrund af den geografiske placering tæt på flere potentielle konfliktzoner (det neorealistic argument), men specielt på baggrund af det kulturelt forskellige islæt. Tyrkiet skilte sig særligt ud på baggrund af det nationale muslimske tilhørsforhold i modsætning til samtlige EU-medlemsstater, der bestod af kristne flertal. EU havde reelt ekskluderet Tyrkiet fra den officielle kandidatliste på EU's decembertopmøde i 1997 efter formanden fra Luxemburg Jean-Claude Juncker udtalte, at han ikke ønskede *"to sit at the European table with a bunch of toturers"* i forlængelse af den tyske kansler Helmut Kohl til Europa Parlamentets center-højre koalition, havde udtalt, at EU var *"a Christian club"*.¹³⁵ EU's beslutning vedrørende ESFP kunne ekskludere Tyrkiet fra Europa rent sikkerhedspolitisk. Dette var stik imod Clinton-administrationens projekt for Europa, der inkluderede Tyrkiet.¹³⁶ Dette artikuleres f.eks. af præsident Clinton i en tale til den Tyrkiske Nationalforsamling, hvor som han sagde *"Europa...will never be complete unless and until it embraces Turkey"*.¹³⁷ Tyrkiets deltagelse i ESFP var afgørende, idet dette var en fundamental del af inklusionsideerne og et forsøg på at gøre Europa til en kulturel *'smeltedigel'* og et *'heterogent Forenet Europas Stater'*.¹³⁸ Clinton-administrationen gjorde således ligeledes store diplomatiske anstrengelser for at presse EU til at give Tyrkiet kandidatstatus til EU, der blev en realitet med EU's topmøde i Helsingfors i december 1999. Dette blev i Clinton-administrationens artikuleret som et skridt i

¹³⁴ Howorth (2000: 57), Nielsen, Reimer R. (2001: 70): *"Den europæiske forsvarsdimension"*, DUPI – Dansk Udenrigspolitisk Institut, København.

¹³⁵ Her gengivet fra Walker, Martin (2000: 462): *"Variable geography: America's mental maps of a Greater Europe"*, in *International Affairs*, Vol. 76, No. 3: 459-474.

¹³⁶ Walker (2000: 472). Ifølge en central kilde fra den amerikanske ambassade i Ankara, Tyrkiet havde Clinton-administrationen specielt fået større forståelse for eksistensen af en antityrkisk holdning i EU og en bevidst udelukkelse fra ESFP, da det lykkedes Grækenland, at presse det hævdede 'armenske folkemord' begået af Tyrkiet i 1915 på dagsordenen i Europa Parlamentet i slutningen af 2000. Dette spørgsmål havde allerede været på dagsordenen i det franske parlament i foråret 1998. Dette førte til stærke advarsler fra Tyrkiet og trusler om at helt trække deres ansøgning om EU-medlemskab tilbage. Se bl.a. Turkish Press Scanner 15. januar 2001.

¹³⁷ Clinton, William J. (1999e): *"Remarks to the Turkish Grand National Assembly"*, Ankara, November 15th.

¹³⁸ Talbott (1999c).

den 'rigtige' retning,¹³⁹ der ydermere er et eksempel på Clinton-administrationens vægt på inklusionsideerne og ikke eksklusionsideerne.

I Clinton-administrationens projekt brugtes inklusionsideen, derfor modsat den officielle støtte til EU's ESFP-initiativ til at artikulere betingelser, der umuliggjorde et initiativ uden for sikkerhedsfællesskabet i NATO. Derfor artikuleredes ESFP som ensbetydende med den europæiske søjle, der var den oprindelige idé. Den amerikanske NATO-ambassadør Alexander Vershbow artikulerede f.eks. den europæiske søjle (ESFI) og ESFP som *"these really are two names for the same basic process"*¹⁴⁰. ESFP kunne var derfor i Clinton-administrationens projekt kun et middel til at nå målet: den europæiske søjle i NATO. Alternative ideer, der ikke levede op til Clinton-administrationens betingelser, artikuleredes som en direkte trussel imod sikkerhedsfællesskabet: *"If all of these factors are not taken into account, then NATO could become a relic of the past"*¹⁴¹. Dette leder frem til den anden afskygning, hvormed Clinton-administrationen brugte den inklusive idé: som en inklusion af ESFP i NATO.

7.1.2. En kobling af EU til NATO

Den anden afskygning af inklusionsideen artikuleredes i Clinton-administrationens projekt som en kobling af ESFP til NATO. Disse artikulationer må nødvendigvis forstås som et forsøg på, at hindre 'EU' som en potentiel truende 'anden' i relation til 'USA' som enestående. Men hvordan brugte Clinton-administrationen inklusionsideen i relation til EU?

Koblingen af ESFP til NATO artikuleredes ofte som et såkaldt 'NATO-EU link'.¹⁴² Ideen var her at etablere en dialog og permanente konsultationsmekanismer imellem NATO og EU. I Clinton-administrationens projekt betød 'linket' i realiteten en transformation af

¹³⁹ Walker (2000: 461-462) argumenterer for, at Helsinki-topmødet var en dobbelt succes for det amerikanske diplomati, der på den ene side imødekom de amerikanske bekymringer (de tre 'D'er') og på den anden side gjorde Tyrkiet til EU-kandidatland. Cohen (1999h) fremlagde endvidere, at han *"like other members, was concerned that Turkey's interests be taken into account. That was the reason for some of the delays in working out the language – to make sure that Turkey's interest were in fact addressed. And I believe that they are satisfied with the language"*.

¹⁴⁰ Vershbow, Alexander (1999c): *"Remarks at a conference on The Development of the Common European Security and Defense Policy"*, Berlin, December 17th. Se også Cohen (2000b), der artikulerede, at *"We support a stronger Europe on defense matters, whether it is currently called ESDI or the ESDP."*

¹⁴¹ Cohen, William S. (2000f): *"Department of Defense News Briefing, Signing of Annual Plan of Cooperation at NATO Headquarters"*, Brussels, December 5th:

¹⁴² Albright (2000h) har bl.a. fremlagt dette på følgende måde: *"we need to put in place reliable arrangements for regular consultations to ensure the effective partnership between the EU and NATO"*.

beslutningerne for den europæiske søjles integration i NATO til noget tilsvarende for ESFP. Dette ville være i overensstemmelse med den oprindelige idé om det ikke-eksklusive sikkerhedsfællesskab. I den europæiske søjle var ideen, at europæerne skulle have mulighed for at låne NATO's kollektive aktiver og kapabiliteter. Herigennem kunne EU få mulighed for at gennemføre operationer, hvor NATO (læs USA) ikke som helhed ønskede at blive involveret også kaldet *Berlin Plus*.¹⁴³ Clinton-administrationen artikulerede dog ofte en sådan situation som 'utænkelig'. USA ville være involveret i en eller anden form. Ideen i Clinton-administrationens projekt for 'NATO-EU linket' var således at gøre det samme Berlin Plus arrangement gældende for EU i deres ESFP. Som det blev artikuleret favoriserede man "*formalizing NATO-EU cooperation beyond the occasional breakfasts that our Secretary General, George Robertson, has with Javier Solana in his new capacity*".¹⁴⁴ NATO-rådet og dermed USA kunne således godkende frigivelsen af NATO-aktiver og kapabiliteter til EU-ledet operationer (der ikke var automatisk), ligesom man løbende skulle informere om de lånte ressourcers brug til NATO's militære autoritet.¹⁴⁵ EU ville på denne måde være inkluderet i sikkerhedsfællesskabet inden for NATO, idet man her kunne kontrollere adgangen til NATO's aktiver og kapabiliteter.¹⁴⁶ På denne måde ville de seks ydermere blive inkluderet i processen, og USA kunne dermed holde sikkerhedsfællesskabet åbent og ikke-eksklusivt.¹⁴⁷ Som det blev artikuleret "*the EU members should not expect to get those assets if they have sought to exclude the non-EU Allies from having input into the shaping of the policy leading up to that operation*".¹⁴⁸ Clinton-administrationens idé om at transformere beslutningerne for den europæiske søjle til NATO-EU koblingen, illustrerer netop vægten på inklusionsideerne.

¹⁴³ Nielsen (2001: 57), se også Clinton (1994b).

¹⁴⁴ Vershbow (1999c), Vershbow (1999) artikulerede dette på følgende måde: "*Our chief concern is that in exploring ways to transpose the NATO-WEU relationship into a possible NATO-EU framework, we ensure that the new relationship embodies and preserves the same principles that were so carefully crafted at Berlin*".

Nielsen (2001: 65). Den samlede kapacitet Javier Solana blev udnævnt til betegnedes Højtstående Repræsentant (HR) og indebar øverste ansvar for FUSP, ESFP og Ministerrådets generalsekretær, der skulle give EU et samlet ansigt udad til.

¹⁴⁵ NATO (1996), Vershbow (1999c) fremlagde, at "*we made clear that we were prepared to make NATO planning and NATO assets available to the EU and to try to make that as 'assured' as possible, recognizing that in matters of this kind, nothing can be literally automatic*".

¹⁴⁶ Cohen, William S. (1999h): "*Transcript of Press Conference*", December 2nd.

¹⁴⁷ Cohen, William S. (2000e): "*Department of Defense News Briefing*", Media Availability en route to Brussels, Belgium, December 4th.

¹⁴⁸ Vershbow (1999c).

Clinton-administrationen *påvirkning* mundede ud i et inklusivt politisk udfald: to fælles ministermøder hvert år og jævnlige tætte kontakter på alle niveauer imellem EU og NATO.¹⁴⁹ Endelig blev de seks inddraget i processen om end ikke som fyldgyldige medlemmer af ESFP. Dog skulle særlige bekymringer tages med i EU's overvejelser i en eventuel EU-ledet operation som f.eks. tyrkiske sikkerhedsinteresser i området omkring Cypern og den Ægæiske region.¹⁵⁰

Alt i alt peger ovenstående argumenter i retning af, at Clinton-administrationens projekt brugte de inklusive ideer snarere end de eksklusive ideer som grundlag for etableringen af et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab i NATO. Ideer impliceret af den korporative identitet kan således summeres i nedenstående figur. Figuren er et udsnit af det samlede projekt, der her er ideer betinget af den korporative identitet i den amerikanske identitetsstruktur. Den betingende idé er placeret nederst med hvid skrift og ideerne i projektet ovenover med sort skrift.

Figur 7. Ideer impliceret af den korporative identitet

¹⁴⁹ Albright, Madeleine K. (2000i): "Press Conference at NATO Headquarters", Brussels, December 15th.; Cohen, William S. (2000d): "Remarks as Prepared for Delivery by Secretary of Defense William S. Cohen", Birmingham, United Kingdom, October 10th: artikulerede dette på følgende måde: "We seek a relationship that will...place a high premium on transparency, close and frequent contacts on a wide range of levels".

¹⁵⁰ Howorth (2000: 28, 59) argumenterer for, at Washington havde større bekymringer for forholdet til ikke-EU-NATO-medlemmer og advarede EU om specielt tyrkiske sikkerhedsinteresser skulle tages med i EU's overvejelser i konstruktionen af ESFP. Bruno Angelet, der var førstesekretær på den Belgiske ambassade i Ankara, argumenterede i et interview med undertegnede i februar 2001 for, at Tyrkiet var meget hårde i forhandlingerne, der primært skyldes tyrkiske både generelle sikkerhedsbekymringer og specielt den nationale sikkerhed i relation til Cypern og den Ægæiske region.

8. Paradokset imellem fremskridt og skæbne

I dette kapitel defineres de ideer, der var impliceret af typeidentiteten i Clinton-administrationens hegemoniske projekt. Det centrale spørgsmål, der besvares er således: Hvordan Clinton-administrationen brugte *fremskridtsideen* og *skæbneideen* i deres projekt for en europæisk forsvarsdimension?

I dette kapitlet argumenteres for, at Clinton-administrationen brugte ideerne i projektet på paradoksvis vis. *På den ene side* brugte Clinton-administrationen fremskridtideen i projektet igennem en central idé om modernisering af Europa som et endemål. *På den anden side* brugte Clinton-administrationen skæbneideen i projektet igennem en idé om, at de guddommelige og universelle amerikanske værdier skulle konsolideres i EU. Dette var en forudsætning for, at specielt EU ikke skulle føre Europa i den 'forkerte' retning og en relancering af 'det gamle (og truende) Europa'.

8.1. Modernisering af Europa

Clinton-administrationen brugte fremskridtsideen i deres projekt som et ønske om en fuldbyrdelse af den europæiske moderniseringsproces igennem to primære ideer: (1) ideen om NATO som værdifundamentet eller kernen i promoveringen af de universelle amerikanske værdier; og (2) ideen om den europæiske søjle inden for NATO som middel til at konsolidere værdierne blandt europæerne – som var de deres egne.

8.1.1. NATO som værdifundament

Clinton-administrationens projekt søgte at konsolidere de amerikanske værdier i hele Europa igennem NATO som det centrale instrument. NATO byggede allerede på et amerikansk idégrundlag, der havde været en succes i mod de kommunistiske værdier, og derfor fortsat skulle være drivkraft for institutionaliseringen af værdierne i Europa. Idégrundlaget bestod af ideer som f.eks. demokrati og lovstyre, (guddommelig) retfærdighed, og en fredelig løsning af konflikter.¹⁵¹ Alle disse ideer gav allerede den amerikanske nation sin sammenhængskraft, modernitet og fremdrift. De opfattedes som universelle, og skulle for første gang i historien bringe fred og stabilitet til hele Europa. Følgende artikulation fra den amerikanske

¹⁵¹ Talbott (1998); har bl.a. fremlagt følgende værdier som NATO's idégrundlag, der skulle institutionaliseres i Europa: 'democratic governance', 'rule of law', 'justice', og 'peaceful settlement of disputes'. Endvidere fremlagde han, at "NATO, we believe, can be an engine that helps drive Europe in that direction".

udenrigsminister Madeleine Albright illustrerer, at NATO var det instrument, der i Clinton-administrationens projekt, skulle promoverer de amerikanske værdier:

“Today, there is no doubt that NATO is and must remain the instrument of choice in defending the security and freedom of the Euro-Atlantic community. Nor can there be any question about NATO’s unifying role. For our Alliance is not a threat to any nation. On the contrary, it is a partner to every nation that embraces democracy and is willing to join us in building a more peaceful and lawful world.”¹⁵²

Der er to ideer af væsentlig betydning i Albrights artikulation, udover artikulationen af NATO som instrument. Nemlig den ene idé om, at NATO og dermed USA i Clinton-administrationen selvopfattelse ikke ansås for at være en trussel imod andre. Hvad betød det, at 'NATO' ikke var en trussel? Dette refererede til den amerikanske opfattelse om, at de amerikanske værdier repræsenterede det 'gode', det 'fredelige' og det 'ikke-truende'. USA ville kun andres eget bedste. Værdierne var derfor mere modne end andres værdier, og skulle derfor udgøre en model for Europa. Den anden idé Albright artikulerede var, at målet netop var en mere fredsfyldt og loyldig verden – en 'bedre' verden. NATO skulle i sig selv være et ideal, hvorigennem Clinton-administrationen med deres projekt ville skabe og udvide en fredszone. Her skulle truslen om krig mere eller mindre forsvinde som legitimt middel til løsning af konflikter i hele det euro-atlantiske område.¹⁵³

NATO var således ikke bare var en sikkerhedsinstitution, men havde et langt bredere mål, der fremgår direkte af følgende artikulation fra Albright:

“NATO has always been more than a defensive shield. It was the roof over our heads when we rebuild post-war Europe. It was the floor upon which the first structures of European unity were laid. It was the door through which one time adversaries were welcomed into our family of democracies. And because of its strength, and the courage of its members, it has been a mighty deterrent to aggression.

Today, we are privileged to live at a time of relative stability and peace. But we know from history that we cannot take the extension of these blessings for granted. Peace are not a gift. It must be earned and re-earned. And if it is to last, it must be constantly reinforced.[...] Our adherence to this course will keep NATO evolving and modernizing through the remaining years of this century and into the next.”¹⁵⁴

¹⁵² Albright (2000h).

¹⁵³ Haglund (1999: 6).

¹⁵⁴ Albright, Madeleine K. (1997b): “*Prepared statement before the North Atlantic Council, NATO Headquarters*”, Brussels, February 18th.

I Clinton-administrationens projekt var NATO udover det beskyttende skjold en institution med et fundament bestående af de amerikanske værdier, hvorpå den europæiske forening blev lagt. Det var disse, der var årsag til at frihed og sikkerhed dominerede i det transatlantiske fællesskab.¹⁵⁵ Men målet var langt fra nået, og i Clinton-administrationens opfattelse var det nødvendigt at gøre sig fortjent til en velsignelse. Netop derfor var det i Clinton-administrationens opfattelse et nærmest guddommeligt projekt at blive på kursen imod en fuldendelse af den moderniseringsproces, man havde begyndt i Europa. De transatlantiske relationer havde allerede reddet verden fra både fascisme og totalitarisme. På denne måde var det en guddommelig mission for Clinton-administrationen fortsat at hindre voldscyklusen i at gentage sig i Europa. Dette refererer tilbage til opfattelsen om, at de amerikanske skæbneværdier nødvendigvis må beskyttes imod korrumpning. Projektet skulle fuldende, det man allerede havde påbegyndt efter afslutningen på Anden Verdenskrig. Et projekt om fremskridt og modernisering af Europa med de universelle amerikanske værdier og NATO som kernen i denne proces.¹⁵⁶

Summerende var en fuldendelse af den europæiske moderniseringsproces et væsentligt element i Clinton-administrationens brug af ideen om 'Amerika' som repræsenterende fremskridtet. I overført betydning var et fortsat amerikansk engagement i NATO ensbetydende med fremskridt i hele Europa. I modsætning hertil stod en tilbagetrækning fra europæisk sikkerhed, der var ensbetydende med et tilbageskridt og ikke en del af Clinton-administrationens projekt – "*quitting is not the American way*" som det artikuleredes.¹⁵⁷ Det var nærmest en pligt for USA at udvikle Europa til det 'bedre', der i yderste konsekvens ved en tilbagetrækning kunne udvikle sig til et sikkerhedsproblem for USA. Derfor var det amerikanske engagement en nødvendighed for USA's egen sikkerhed. Dette blev ofte artikulert i Clinton-administrationen som: "*we cannot be secure unless we lead.*"¹⁵⁸ USA var nødsaget til fortsat at kunne garantere friheden i Europa fra andre tyranniserende ideer for at

¹⁵⁵ Cohen, Eliot A. (2000): "*Defending America in the Twenty-first Century*", in Foreign Affairs, Vol. 79, No. 6, November/December 2000, artikulerede bl.a. at NATO "*shares freedom, security, and prosperity not in spite of its diversity, but because of the unity of its purpose and ideals.*"

¹⁵⁶ Albright, Madeleine K. (2000b): "*Remarks at Aspen European Dialogue*", Venice, Italy, March 18th.. Se også Albright, Madeleine K. (1998d): "*U.S. efforts to preserve America's security*", June 15th., der bl.a. artikulerer om USA, at "*for almost a half-century, our leadership in NATO has defended freedom in Europe.*"

¹⁵⁷ Albright, Madeleine K. (1998a): "*Statement before the Senate Foreign Relations Committee*", February 10th..

¹⁵⁸ Albright, Madeleine K. (1998e): "*Remarks to the American Legion Convention*", New Orleans, Louisiana, September 9th, Se også Albright (2000h), der giver en anden ofte benyttet artikulation om USA og Europa: "*our fundamental security interest are indivisible.*"

kunne garantere deres egen sikkerhed over for korrumpation af andres værdier. En fuldendelse af projektet legitimeredes derfor af Clinton-administrationen igennem koblingen til USA's egen sikkerhed. NATO det eneste åbenlyse og allerede eksisterende instrumentet. Som Talbott artikulere *“the only constant is that NATO is still, and will always be, a way of keeping the Americans in.”*¹⁵⁹ På denne måde kunne NATO (læs: USA) være drivkraften for et forenet, fredeligt og demokratisk Europa på vejen til det 'bedre'.¹⁶⁰

8.1.2. En europæisk søjle som middel

Den europæiske søjle inden for NATO var den anden idé, hvormed Clinton-administrationen brugte fremskridtsideen som et middel, der skulle konsolidere de amerikanske værdier i hele Europa og fuldende den europæiske moderniseringsproces.

Den europæiske søjle som moderniseringsinstrument bestod i, at en europæisk dimension blev bygget på en institutionel grundstruktur inden for NATO. Dette betød bl.a. en fælles tilslutning til 'demokrati', 'lovstyre', 'menneskerettigheder', en fredelig og ikke-voldelig løsning af kontroverser.¹⁶¹ Baggrunden for dette var helt centralt en bekymring for, at Europa ikke var fri af deres fortidspraktiker, der knyttede sig til nationalstaterne og det Westfalske suverænitetsystem. Bekymringen for 'det gamle Europa' kom særligt til udtryk i den amerikanske diskurs vedrørende begivenhederne på Balkan i løbet af 1990'erne. Her havde den Serbiske præsident Milosevic bl.a. i Clinton-administrationens opfattelse demonstreret, at 'det gamle Europa' fortsat var i live.¹⁶² Det var netop dette Clinton-administrationens projekt

¹⁵⁹ Talbott, Strobe (1998b): *“Address to the New Traditions Conference”*, Berlin, Germany, March 20th.

¹⁶⁰ Talbott (1998) fremhævede NATO som motor f.eks. igennem NATO-udvidelsen som et forbillede for EU's udvidelse i følgende artikulation: *“That is why the United States will continue to urge that Europe define itself as inclusively, as expansively, and as comprehensively as possible. NATO, we believe, can be an engine that helps drive Europe in that direction. It is against that backdrop that NATO has opened its own doors. We make no bones about our hope that NATO enlargement will help induce EU enlargement.”*

¹⁶¹ Talbott (1998).artikulere, at *“Bill Clinton [...] sees it as not just an opportunity but as an obligation to make sure that the United States does everything in its power to help build a Europe that is whole and free and at peace for the first time in its history. That is the goal. The means, as we see it, are largely institutional – or, as is often said, architectural. We are building a structure in which we and our children and our grandchildren will make our homes. The foundation of that structure is a shared commitment to democratic governance, to civil society, to sustainable development through the dynamism of the free market, to the rule of law and human rights, to the principles of mutual respect, and to the peaceful settlement of disputes.”*

¹⁶² Christopher, William J. (1996b): *“Statement by Secretary of State Warren Christopher”*, December 10th.artikulere f.eks. om Serbien: *“As the courageous young people of Serbia have shown us, and recent developments in Belarus have demonstrated, the struggle for democracy is not over in Europe.”*Endvidere artikulere Talbott (1999c), at *“There is another important transformation that is underway in Europe today and it, too, runs counter to everything that Milosevic stands for. The old Westphalian system of nation-states – each sovereign in its exercise of supreme, absolute and permanent authority – is giving way to a new system in*

ville hjælpe europæerne væk fra. Som Albright artikulerede: *“we must stamp this heretofore unnamed era with a clear identity grounded in democracy, dedicated to justice and committed to peace”*¹⁶³. Baggrunden for at hjælpe med modernisering af Europa skyldes ikke bare, at man ønskede et fremskridt i Europa, men som argumenteret i foregående kapitel var det helt centrale i Clinton-administrationens projekt at etablere et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab. Dette skulle bringe USA fremtidig sikkerhed og fremskridt – som Clinton artikulerede, at *“Now, we stand at another moment of change and choice – and another time to be farsighted, to bring America 50 more years of security and prosperity. In this endeavor, our first task is to help to build, for the first time, an undivided, democratic Europe.”*¹⁶⁴ En modernisering af Europa var således i lige så høj grad en mission, der skulle reetablere det amerikanske fremskridt.

Den europæiske søjle skulle i Clinton-administrationens projekt udgøre en gren af NATO's overordnede kontrol med moderniseringen af Europas fortidspraktiker. Men hvilken status havde den europæiske søjle i moderniseringen? Den europæiske søjle blev allerede fra etableringen i 1996 artikulert som et symbol på fremskridt sammen med NATO's nye mission og udvidelsen mod øst.¹⁶⁵ Som det blev artikulert af den amerikanske udenrigsminister Christopher:

*“Today, we are meeting one of the central challenges in maintaining NATO's viability for the 21st century. We are taking a dramatic step forward in NATO's internal adaptation. Our decisions will achieve two vital goals: They will give NATO the flexibility to meet its new, post-Cold War responsibilities, while preserving its fundamental mission. They will also strengthen the European dimension within NATO, while maintaining our unity of command and the vital transatlantic link.”*¹⁶⁶

which nations feel secure enough in their identities and in their neighborhoods to make a virtue out of their dependence on one another. That means pooling sovereignty in certain areas of governance, such as monetary policy, while, in other areas, granting to regions greater autonomy – that is, a higher degree of self-determination. On matters, where communal identities and sensitivities are at stake, such as language and education, central governments are transferring power to local authorities. Helping Europe succeed in this great experiment is a big challenge for the United States.”

¹⁶³ Albright (1998a).

¹⁶⁴ Clinton, William J. (1997g): *“Remarks by the President in State of the Union Address”*, February 4th.

¹⁶⁵ Christopher, Warren (1996b): *“Statement by Secretary of State Warren Christopher”*, December 10th artikulerede f.eks. om de tre begivenheder, at disse *“three events symbolize our progress.”*

¹⁶⁶ Christopher, Warren (1996): *“Comments by Secretary of State Warren Christopher regarding Europe's future as a family of nations without walls”*, June 3rd.

Den europæiske søjle blev således opfattet som vital for relationerne imellem USA og Europa. Væsentligheden ved den europæiske søjle (ESFI) var givet vis ikke alene modernisering i sig selv rent ideologisk. Men en modernisering af Europa var en nødvendig forudsætning for, at europæerne i højere grad kunne tage et større (kapabilitetsmæssigt) ansvar for deres egen sikkerhed og være USA's ligeværdige partner. Eller sagt med andre ord var Clinton-administrationen ikke interesseret i et stærkere Europa, hvis dette Europa forblev 'gammelt'. Konsekvensen af dette ville være mindre sikkerhed for USA. For at Clinton-administrationen kunne gennemføre deres projekt om at skabe et forenet moderne Europa, var det en forudsætning, at den europæiske søjle placeredes inden for NATO – derfor artikulationen som en *intern tilpasning*. Den interne tilpasning var ikke et mål i sig selv, men et middel til at få europæerne tilslutte sig de amerikanske værdier og praktikker.¹⁶⁷ I denne forbindelse artikuleredes den interne tilpasningen ofte i Clinton-administrationens projekt igennem konceptet om transatlantisk solidaritet. Dette betød, at en hvilken som helst udformning af en europæisk forsvarsdimension skulle underordne sig et transatlantiske loft for, hvad europæerne kunne håndtere uden USA og hvordan. NATO (læs: USA) var uden diskussion den centrale aktør for Europas sikkerhed.¹⁶⁸

Den europæiske søjle kan opfattes som en form for 'tillidsprøvelse' af europæerne. Her kunne europæerne bevise deres moderniseringsvilje som Clinton-administrationen overordnet havde en forventning om nødvendigvis måtte skubbes i gang. Derfor var det nødvendigt, at opretholde den centrale amerikanske position, hvor man kunne styre udviklingsprocessen. Som det blev artikulert af Albright før det amerikanske valg til præsidentembedet i 2000: "*I have said without a sense of hubris that the United States is the indispensable nation; that without us things just don't happen.*"¹⁶⁹ USA var den udvalgte, der skulle hjælpe europæerne i den 'rigtige' retning. Denne retning var kendetegnet ved de amerikanske idealer: fremskridt

¹⁶⁷ Christopher (1996) artikulerede f.eks. at "*It is important to remember that NATO's internal adaptation is not an end in itself. The point is to strengthen the Alliance so that all its members can act to make a broader transatlantic community more secure. That is our fundamental purpose in the years to come, a purpose embodied by our mission in Bosnia.*"

¹⁶⁸ Talbott (1999) artikulerede f.eks. at "*ESDI is, in one respect, like EMU: to work, it must reconcile the goal of European identity and integration on the one hand with the imperative of transatlantic solidarity on the other; it must reinforce, not duplicate or dilute the role of the Alliance as a whole – and it certainly must not attenuate the bonds between our defense and your own*". Videre artikulerede Cohen, William S. (1999e): "*News Conference at NATO Ministers' Conference*", Toronto, September 21st., at "*we would insist upon, [...] that the Transatlantic link remain strong, [...] something constructed under the umbrella of NATO itself.*"

¹⁶⁹ Albright, Madeleine K. (1999f): "*Speech by Secretary of State Madeleine K. Albright at Comenius University Bratislava*", Slovakia, November 22nd.

og et retfærdigt demokratisk samarbejde.¹⁷⁰ De amerikanske idealer skulle i første omgang konsolideres i Europa og gøre dette til et 'bedre' sted. Som Talbott artikulerede i forbindelse med konflikterne på Balkan:

"If we can keep American foreign policy focused on the objective of helping others to move in the direction of those realistic ideals that are on their way to becoming reality in Western Europe, then under our influence and with our help, the world will, over time, become both a better place for all those people in far-off lands who are seeking self-determination – Bosnians and Kosovars, Acehnese and Chechens."¹⁷¹

Clinton-administrationens fremlæggelse af de amerikanske idealer som værende 'på vej til at blive en realitet i Europa' illustrerer den amerikanske skepsis over for europæernes modenhed. Europæerne skulle først bevise dem selv som det artikuleredes: "*If our European allies prove themselves capable in practice of shouldering greater responsibility for European security within NATO, this can only help our long-term efforts to maintain U.S. domestic support for the alliance.*"¹⁷² Der var givetvis en grænse for, hvad europæerne kunne håndtere på egen hånd i Clinton-administrationens opfattelse.¹⁷³ Den europæiske søjle inden for NATO var netop en mulighed for, at de europæiske allierede kunne bevise dem selv under amerikansk kontrol. Den europæiske søjle skulle konstrueret 'rigtigt'.¹⁷⁴

Den 'rigtige' konstruktion for den europæisk søjle blev direkte formuleret i Berlintonmødets Endelige Kommuniké. Her skulle medtage overvejelser om deltagelse af alle europæiske allierede i udviklingsforberedelserne.¹⁷⁵ Dette var en forudsætning for ikke at komme i konflikt med Clinton-administrationen projekt og ideen om NATO's såkaldte 'åbendørpolitik'.¹⁷⁶ Dette princip betød at, *alle* demokratier uanset om de tilsluttede sig NATO før eller siden skulle gives de guddommelige og universelle rettigheder til indflydelse

¹⁷⁰ Albright (1998a) artikulerede f.eks. at "*we have helped achieve progress towards a Europe whole and free, a Bosnia where peace is beginning to take hold, [...], and a Western Hemisphere blessed by an ever-deepening partnership of democracies.*"

¹⁷¹ Talbott (1999c).

¹⁷² Vershbow (1996), se også Vershbow, Alexander (1998): "*European Union Colloquy on ESDI*", Madrid, May 4th.

¹⁷³ Vershbow (1996) fremlagde bl.a. efter Frankrig havde tilsluttet sig beslutningen om at opbygge en ESFI inden for NATO, at dette var "*a more sober appreciation of the limits of what Europe can do on its own.*"

¹⁷⁴ Albright (2000h) artikulerede f.eks. at "*it matters so much that we get ESDI right.*"

¹⁷⁵ NATO (1996).

¹⁷⁶ Cohen, William S. (1998b): "*Remarks at the Informal Defense Ministerial Meeting*", Vilamoura, Portugal, September 25th.

på Europas fremtid. Dette betød reelt, at de skulle integreres i de europæiske institutioner, hvor USA havde mulighed for at eksportere den amerikanske model.¹⁷⁷

Fremskridtsideen var således central for etableringen af den europæiske søjle i Clinton-administrationen projekt. Dette var både en del af processen, der skulle reproducere 'Amerika' som repræsenterende fremskridt samtidig med, at Europa moderniseredes til det 'bedre'. Moderniseringsprocessen var dermed en proces uden ende, der hvis fuldført ville eliminere ideen om 'Amerikan' som repræsenterende fremskridtet – det moderne. Legitimering af det europæisk moderniseringsprojekt artikuleredes ofte med reference til den amerikanske og europæiske sikkerhed som indbyrdes afhængige. Et mere stabilt og fredeligt Europa betød som konsekvens et mere sikkert USA. Clinton artikulerede f.eks, at

“An expanded NATO is good for America. And a Europe in which all democracies define their future not in terms of what they can do to each other, but in terms of what they can do together for the good of all – that kind of Europe is good for America.”¹⁷⁸

Samtidig forsøgte Clinton-administrationen at legitimere deres projekt ved at artikulere dette som et grundlæggende formål med den amerikanske udenrigspolitik: at promovere de amerikanske værdier og forsvare de amerikanske interesser. Som Talbott artikulerede: “*we will, simultaneously, be advancing our values and defending our interests. And that, as Woodrow Wilson and Teddy Roosevelt would surely agree, is what American foreign policy is all about.*”¹⁷⁹ Gennemførte Clinton-administrationen således ikke deres projekt ville dette som legitimering være direkte i modstrid med selve formålet med at føre udenrigspolitik.

8.2. Hindring af EU-tyrannisering

I afsnit 8.1. ovenfor blev det demonstreret, at Clinton-administrationen på den ene side søgte at fuldbyrde den europæiske moderniseringsproces. På den anden side brugte Clinton-administrationen parallelt skæbneideen i projektet i form af en forkyndelse de amerikanske

¹⁷⁷ Christopher (1996b) artikulerede f.eks. princippet på følgende måde: “*whether they join NATO sooner, later, or not at all, have a chance to help guide Europe’s future.*”

¹⁷⁸ Clinton (1997g) artikulerede endvidere direkte, at “*When Europe is stable, prosperous and at peace, America is more secure.*” Se også Talbott (1998b), der artikulerede, at “*We believe that the more active and coherent a role Europe as a whole plays on the world stage, the better it will be for America. Why? Because whatever our occasional differences, on the core issues about how governments and citizens should work together to build better societies and a better world, Americans and Europeans agree.*”

¹⁷⁹ Talbott (1999c).

værdier. Disse skulle hindre, at EU kunne definere deres egne gamle fortidspraktikker som fundament for Europa. Hvordan og hvilke ideer forkyndte Clinton-administrationen i deres projekt med baggrund i skæbneideen?

Dette parallelle delprojekt bestod af en idé om, at en kobling af EU til NATO kunne muliggøre en forkyndelsen. Denne idé byggede på to principper. *Principperne* bestod for det første af en idé om en (guddommelig) ret for alle NATO-allierede, der ikke var medlemmer af EU til indflydelse på europæisk sikkerhed – *lighedsprincippet*. For det andet en idé om åbenhed og gennemsigtighed i de processer, der lå uden for direkte amerikansk kontrol – *transparensprincippet*.

8.2.1. Forkyndelse af de amerikanske ideer

I Clinton-administrationens delprojekt var NATO mere end et moderniseringsinstrument. Det var fundament for den amerikanske forkyndelse af de guddommelige amerikanske idealer, og central i kampen for at hindre andres værdier i at relancere ufrihed i Europa. Dette bygger på ideen om de amerikanske værdier som model for andre – skæbneideen. Her er frihedsideen særlig central. Som Albright artikulerede var det USA's mission, at "*defeat those who run roughshod over the rights of others.*"¹⁸⁰ Man var netop bekymret for, at EU kunne skabe ufrihed for andre ikke-EU-medlemmer i Europa og gøre en ende på den amerikanske historiske mission. En mission der skulle bygge et Europa, der reflekterede de 'rigtige' amerikanske idealer og hindrede andres 'forkerte' idealer.¹⁸¹ Men hvorfor hindre EU, der mere end nogen andet samfund deler de amerikanske værdier? I Clinton-administrationens delprojekt skulle EU hindres i at definere deres eget projekt udenom NATO, idet dette *ikke* var en udvikling i den 'rigtige' retning. En EU-alene tilgang kunne relancere de nationale suveræniteter og selvhjælpskulturen igennem nye delende linjer i en frihedszone 'inden for EU' og en terrorzone 'uden for EU'.¹⁸² Clinton-administrationen ønskede ikke, at EU i løsningen af et problem (med ESFP-initiativet), blot skabte et nyt og måske endda det selv samme man ville løse: ufriheden fra tyranniserende ideer i Europa. Dette kom særligt til udtryk i forbindelse med konflikten på Balkan, hvor den amerikanske udenrigsminister

¹⁸⁰ Albright (1998a).

¹⁸¹ Talbot, Strobe (1995): "*American Eagle or Ostrich: American Engagement in the post-Cold War World*", September 12th, havde allerede i midten af 1990'erne fremlagt, at "*the United States must maintain its position of international leadership. Only if we do that can we take advantage of historic opportunities...to build a world that reflects our ideals*".

¹⁸² Albright (1999f) Albright artikulerede f.eks. at "*we must never allow Europe to be divided into zones of freedom and terror again.*"

Albright artikulerede, at *"The security challenges we face today are very different from those confronted during the Cold War. But the tragic fact is that more Europeans have died violently since the Berlin Wall fell than during the 28 years it was standing. Our values are still being challenged by dictators and demagogues."*¹⁸³ Friheden fra andres tyranniserende værdier i Europa var således langt fra sikret. Derfor sigtede Clinton-administrationens projekt imod en transformering af de gamle historiske fortidspraktikker. Disse var årsag til den tilbagevendende voldscyklus, der senest havde hærget på Balkan. Dette betød, at der ikke var plads til, at EU skulle skabe fornyet ufrihed på baggrund af snævert geografisk definerede 'EU-frihedsideer' og resten af Europa, imens kunne samle aggressionsstyrke udenfor EU. Clinton-administrationen gav således den 'rigtige' konstruktion af en europæisk forsvarsdimension deres topprioritet for at hindre ufrihed.¹⁸⁴ En 'rigtig' konstruktion var ensbetydende med, at EU's ESFP blev tæt koblet til NATO.

Clinton-administrationen artikulerede et særligt princip om, at EU for så vidt angår det militære samarbejde opretholdt princippet om transatlantisk solidaritet. Dette betød, at ESFP skulle inddrage ikke-EU-lande i Europa under samme universelle værdier, der gjaldt for EU-medlemmerne.¹⁸⁵ Clinton-administrationen havde den opfattelse, at EU kunne hindres i at forfølge deres egne praktikker ved at give EU adgang til at bruge NATO's planlægningsorgan SHAPE. SHAPE domineredes af de amerikanske værdier, der netop afgrænsede, hvad der var 'rigtigt' fra, hvad der var 'forkert'. USA kunne således indirekte forkynde de amerikanske idealer igennem SHAPE.¹⁸⁶ På denne måde kunne Clinton-administrationen konsolidere de universelle amerikanske værdier i hele Europa.

¹⁸³ Albright (2000b).

¹⁸⁴ Albright (2000b) artikulerede bl.a., at *"We are under no illusions about the difficulty of the task we have set. It is literally to transform the patterns of history; to replace whirlpools of violence leading nowhere with a steady upward tide. [...] It is not enough for nations to concentrate on creating and sustaining the conditions for freedom within their own borders. For that will still leave them vulnerable to the forces of instability and aggression which – if unaddressed – may gather strength just outside. [...] NATO's Defense Capabilities Initiative (DCI) and the EU's European Security and Defense Policy (ESDP) should help us to accomplish these goals. And both initiatives are making important progress. [...] Getting ESDP and DCI right is a top priority."*

¹⁸⁵ Cohen (2000d) artikulerede bl.a., at *"Important work remains to be done to achieve our goal. We should be ambitious in this regard, not prisoners of past practices or theologians who quibble over the most unlikely of scenarios or abstract formulations. For example, I would foresee that at regular intervals, NATO and EU members would meet at 23 – at the level of Permanent Representatives and of Ministers – to consider cooperative approaches to building security and preventing conflict within our Euro-Atlantic community and beyond; respond effectively to crises that we cannot prevent; and rebuild war-torn societies after the shooting stops so that the cycle of violence will not repeat itself."* Se også Talbott (1999).

¹⁸⁶ Albright (2000h) artikulerede f.eks. at *"We believe that the best assurance all allies have that the development of European security and defense arrangements will be compatible with their interests is the closest*

For at Clinton-administrationen kunne hindre EU i at fører Europa i den 'forkerte' retning skulle de efterleve to væsentlige principper: et princip om transparens og et princip om lige ret for alle europæiske demokratier til indflydelse på deres egen sikkerhed, der defineres i det følgende.

8.2.2. Transparensprincippet

Det første princip, transparensprincippet, i Clinton-administrationen delprojekt, skulle muliggøre, at USA som forkynder af de guddommelige amerikanske værdier, kunne sikre den europæiske søjle udvikle sig 'rigtigt'. Gennemskuelse ville muliggøre en tidlig amerikansk indgriben eller frelse, hvis EU udviklede sig imod de 'forkerte' værdier. Grundideen i princippet var, at EU skulle tilvejebringe information til NATO, og USA dermed kunne vogte over EU. Cohen artikulerede f.eks. at "*that whatever developments take place under ESDI [læs: ESFP], there must be a transparency between NATO and EU, that there should be a sharing of information representatives from EU to NATO.*"¹⁸⁷ USA skulle således kunne se EU i kortene uanset, hvilken udvikling en europæisk forsvarsdimension bevægede sig i retning af. Endelige skulle informationerne samles i NATO og opfattedes således ikke som en informationsstrøm, der skulle bevæge sig begge veje. Dette refererer tilbage til den amerikanske opfattelse af, at de amerikanske frihedsideer kan korrumpes af andres 'ondsindede', 'gamle' og 'forkerte' værdier. USA skulle derfor vogte over og hindre EU's 'forkerte' ideer fra dominans.

8.2.3. Lige rettigheder

Det andet princip i Clinton-administrationens delprojekt skulle hindre EU i at tyrannisere andres universelle rettigheder til indflydelse på deres egen sikkerhed. Dette var helt fundamentalt for at hindre ufrihed, der bl.a. var blevet sat på prøve under de etniske udrensninger på Balkan. I denne forbindelse udtrykte Clinton-administrationen væsentligheden af, at NATO og EU arbejdede sammen for et fælles bedste: "*We made it clear that ethnic cleansing and the politics of hate have no place in the United Europe we are building. And we confirmed that NATO and the EU and our partners on this continent can and will act together for the common good.*"¹⁸⁸ Dermed også sagt, at ESFP ikke kunne

possible relationship between the EU and NATO. This is another reason we wish to assure the EU of the availability of NATO planning."

¹⁸⁷ Cohen (1999e).

¹⁸⁸ Albright (1999f).

tillades at arbejde i en anden 'forkert' retning. Den 'forkerte' retning kom særligt til udtryk igennem Clinton-administrationens artikulationer i relation til EU's forhold til Tyrkiet, der bl.a. var en del af princippet om ikke-diskrimination som Albright havde artikulereet i *'de tre D'er'* jf. kapitel 7. Tyrkiet havde ifølge Clinton-administrationens projekt også en plads i en europæisk forsvarsdimension. Som det blev artikulereet: *"If we define the 'European-ness' of a village on the basis of whether its landmarks are church spires or minarets, we will create dangers in the 21st century that will be all too reminiscent of the follies and tragedies we experienced in the 20th."*¹⁸⁹ Clinton-administrationen ville således med deres delprojekt hindre EU i at tyrannisere 'de seks'. De måtte ikke stilles ringere end den ordning, de havde haft inden for WEU og dermed den europæiske søjle i NATO. Her havde 'de seks' haft direkte indflydelse i WEU-rådets beslutningsproces.¹⁹⁰ De seks skulle have samme rettigheder som de havde haft i WEU. Dette betød reelt de beslutninger, der var taget vedrørende den europæiske søjle. Alle europæiske demokratier både medlemmer og ikke-medlemmer af alliancen skulle sikres deres fundamentale ytringsrettighed og indflydelse. Som Albright artikulereede *"we must ensure that all allies are given adequate means to participate and contribute to EU defense activities, particularly when those activities could affect the security of allied countries."*¹⁹¹ De grundlæggende demokratiske rettigheder var ikke kun for de få heldige, men for de mange hårdtarbejdende.¹⁹² Dette skyldes, at de amerikanske værdier var universelle og ikke kun for EU. På denne måde kunne EU i udviklingen af en militær arm i EU korrumpere de guddommelige og universelle amerikanske værdier, der netop skulle udgøre en model for hele Europa på baggrund af skæbneideen.

¹⁸⁹ Talbott (1998).

¹⁹⁰ Kræfter i EU havde arbejdet for at flytte disse beslutninger til EU's Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Komité (PSC) eller EU's Ministerråd. De seks, der rent geografisk var en del af det samme kontinent som EU, og sikkerhedspolitisk havde fælles interesser i fred og stabilitet i Europa som f.eks. konflikterne på Balkan ville blive sat uden for indflydelse på deres egen sikkerhed. Se Nielsen (2001: 71), Cornish og Edwards (2001: 592), Heisbourg (2000: 40-41), Howorth (2000: 37), og Kupchan, Charles A.(2000: 24): *"In Defence of European Defence: An American Perspective"*, in Survival, Vol. 42, No. 2, Summer 2000: 16-32.

¹⁹¹ Albright (2000h). Se også Vershbow (1999c), der f.eks. artikulereede om de seks, at *"they do have rights"* og i ESFP-sammenhæng artikulereedes disse ytringsrettigheder i relation til *"express their views"* og *"provide input during shaping of decisions."* Endvidere artikulereede Albright, Madeleine K. (2000) i *"Press Conference Following U.S.-EU Ministerial, EU Presidency Headquarters"*, Lisbon, March 3rd:at *"we will...support the involvement of non-EU NATO allies in EU security deliberations."* Se også Vershbow (1999c), der om konstruktionen af NATO-EU linket artikulereede, at *"we don't have any fixed ideas...but something similar to what we have with WEU...should eventually be the model."*

¹⁹² Albright (1998a) fremlagde, at en europæisk forsvarsdimension ikke kun var for *"the lucky few, but by the hardworking many."*

Figur 8. Ideer impliceret af typeidentiteten

Summerende kan Clinton-administrationens projekt illustreres som i Figur 8. ovenfor (der tilsvarende forrige kapitel har den betingende idé i bunden og ideerne i projektet ovenover). Figuren viser, at Clinton-administrationen både benyttede fremskridtsideen og skæbneideen i form af henholdsvis modernisering af Europa og en hindring af EU tyranni. Det er væsentligt at bemærke paradokset imellem ideen om modernisering af Europa på den ene side og hindring af EU tyranni i Europa på den anden side. Paradokset opstår, idet fuldbyrdelsen af Clinton-administrationens projekt om at modernisere Europa vil betyde en undergang af den amerikanske identiteten som forkynder af de guddommelige og universelle værdier.¹⁹³ Konsekvensen af dette paradoks er, at Clinton-administrationen i projektet kontinuerligt balancerer imellem tillid og mistillid eller bekymring. På den ene side bygger projektet på et håb om at kunne skabe et 'bedre' Europa, og en tillid til, at europæerne har en vilje til at følge USA i denne mission. Samtidig hersker en kontinuerlig bekymring på den anden side for at andre tyranniserende ideer vil korrumpere de amerikanske. Derfor ville Clinton-administrationen kun i begrænset omfang overdrage ansvar af væsentlig betydning til europæerne. Dette betyder således ikke, at Clinton-administrationens projekt var inkonsistent. Clinton-administrationens projekt var i overvejende grad domineret af fremskridtsideen. Dette bygges på, at man gav officielt støtte til ESRP og fremsatte *bekymringer* snarere end direkte *frygt*. Man søgte derfor nok snarere en klar afgrænsning af, hvilken rolle europæerne skulle spille med en europæisk forsvarsdimension. Dette behandles i det følgende kapitel, der definerer Clinton-administrationens projekt på baggrund af den amerikanske rolleidentitet.

¹⁹³ Pedersen, Vibeke Schou (2003): "Sikkerhedsparadokset: terror, trusler og tradition i Amerikas udenrigspolitik", i *Politica*, 35. årg, nr. 1, Februar 2003: 5-21, behandler dette sikkerhedsparadoks dybdegående i et amerikansk historisk perspektiv.

9. Partner snarere end leder

I dette kapitel defineres Clinton-administrationens hegemoniske projekt på baggrund af rolleidentiteten bestående af *partnerideen*¹⁹⁴ og *lederideen*. Dette niveau har den højeste status i relation til de to foregående, idet disse ideer bygger på de foregående ideer impliceret af den korporative og typeidentiteten. Spørgsmålet er, hvordan Clinton-administrationen benyttede partnerideen og lederideen i deres projekt for en europæisk forsvarsdimension?

I kapitlet argumenteres for, at Clinton-administrationens projekt i overvejende grad var baseret på partnerrollen. Men der var ligeledes elementer i projektet, der var baseret på lederrolle. Disse ideer var specielt aktive i relation til udviklingen i EU, man ikke ønskede bevægede sig hen imod forsvarsautonomi. Kapitlet har fire hovedafsnit: I det *første* vises som udgangspunkt Clinton-administrationens brug af partnerideen, der kom til udtryk i ønsket om en styrket europæisk partner. I det *andet* vises, at Clinton-administrationens bekymringer for EU's forsvarsautonomiønsker og manglende fokusering på forbedring af krisestyringskapabiliteter gav anledning til brug af lederideen styrkedes projektet.

9.1. Et projekt for en stærk europæisk partner

I dette afsnit vises, at Clinton-administrationens projekt hovedsagelig benyttede partnerideen, og at administrationen derfor i overvejende grad var guidet af en overbevisning organiseret i retning af de mere 'altruistiske' ideer (uden at være ensbetydende med ren altruisme rensat fra alle egoistiske elementer).

Clinton-administrationen artikulerede gentagende gange et ønske om en stærkere samlet europæisk partner. Dette vil med andre ord sige, at Clinton-administrationen ikke ønskede at spille lederrollen som dominans, men derimod rollen som partner som hjælper i relation til styrkelsen af en europæisk partner. Styrkelsen bestod af to ideer eller instrumenter. For det *første* skulle den europæiske forsvarsdimension institutionaliseres samlet inden for NATO, der var væsentligt. For det *andet* bestod styrkelsen i den fysiske forbedring af de europæiske kapabiliteter, der var behov for inden for NATO. Specielt den sidste idé var nødvendigt for at legitimere det amerikanske engagement i europæisk sikkerhed. Disse ideer udspringer bl.a. af

¹⁹⁴ Det skal bemærkes at 'partner' ikke er ensbetydende med, at Clinton-administrationen ønske en ligeværdig rolle, men en form for lederrolle, hvor USA 'hjælper' andre partnere med hinandens sikkerhedsproblemer indenfor og uden for sikkerhedsfællesskabet. Se kapitel 5.

ideerne: fremskridt, der på den ene side sigter imod en modernisering af Europa; og på den anden side skæbne, der sigter imod at skabe et Europa i det amerikanske billede. Disse er væsentlige for forståelsen af Clinton-administrationens projekt. Visionen for Europa var, at Europa skulle være en ansvarlig partner til USA – og ikke en ny dominerende stormagtsleder.¹⁹⁵ De to ideer uddybes i det følgende.

9.1.1. Den institutionelle styrkelse

Den institutionelle styrkelse som idé for en europæisk partner bestod i etableringen af den europæiske søjle inden for NATO, der var et væsentligt og konkret instrument i styrkelsen. Den europæiske søjle ville i Clinton-administrationens overbevisning konstituere et ‘vi-tilhørsforhold’ til en fælles europæiske forsvarsidentitet, der ville eliminere to væsentlige problemer: de europæiske indbyrdes relationer som rivaler og ineffektiviteten i NATO. Det *første evindelige problem* med de europæiske nationalstaters suveræniteter ville elimineres med etableringen af en samlet europæisk forsvarsidentitet. Ideen om at etablere en sådan europæisk forsvarsidentitet var ingen ny tanke hos demokraterne, men havde reelt været en del af den amerikanske diskurs siden de første amerikanske tropper blev permanent stationeret på det europæiske kontinent efter Anden Verdenskrig.¹⁹⁶ Kosovo var et afgørende vendepunkt, idet europæerne fik en langt større forståelse for nødvendigheden af den europæiske forsvarsdimension, som Clinton-administrationen havde argumenteret for. Men ideen om at etablere en fælles europæisk forsvarsidentitet har ikke på samme måde været muligt tidligere. Der eksisterede simpelthen ikke en samlet europæisk identitet. Etableringen af FUSP var netop begyndelsen på konsolideringen af en fælles europæisk forsvarsidentitet blandt EU’s

¹⁹⁵ Albright (2000h) artikulerede, at “*we are working to forge a true strategic partnership between these two institutions [EU and NATO]. In this effort, there is no room for rivalry, jealousy or complacency. The stakes are simply too high. And the consequences of a failure to cooperate would weaken NATO, the EU and Europe as a whole. By working together, we can address critical shortfalls while taking advantages of existing strengths*”.

¹⁹⁶ Sheetz (1999: 27, 29-35) argumenterer for, at USA pressede for konstruktionen af et sikkerhedsregime i Vesteuropa – det Europæiske Forsvarsfællesskab (the European Defense Community, EDC) som et centralt element i den amerikanske efterkrigstidsstrategi for Vesteuropa. Men med Koreakrigen i 1950 og fransk frygt for EDC ville føre til amerikansk tilbagetrækning fra Europa ratificerede Frankrig aldrig traktaten og den amerikanske militære tilstedeværelse i Europa blev permanent. Howorth (2000: 10) argumenterer for, at den amerikanske Kongress kun accepterede en permanent stationeringen af de amerikanske styrker, idet den fælles øverstbefalende kommando gav vished om, at de Europæiske allierede gjorde realistiske anstrengelser for et europæisk forsvar. Integrationsforsøget igennem den West Europæiske Union (WEU) i 1954, der var en modifikation af Bruxelles-pagten fra 1948, fik aldrig nogen reel betydning. WEU opløstes hurtigt i den Kolde Krig med Warszawa Pagtens etablering i maj 1955 som modpol til NATO. Mest interessant er det ifølge Howorth, at NATO i første udkast var forudsat at skulle udvikle to lige søjler, der kombineret skulle skabe et plussumsspil, men dette skete aldrig. USA fortsatte dog kontinuerligt med at fremsætte krav om større byrdefordeling imellem USA og de europæiske allierede.

medlemslande og muligheden for en samlet europæisk partner.¹⁹⁷ Derfor kunne Clinton-administrationen, med større succes end tidligere administrationer i historien, gennemføre netop deres projekt om en institutionel og kapabilitetsmæssig styrkelse af en europæisk partner.

Clinton-administrationen benyttede erfaringerne fra Bosnien og Kosovo som en legitimering af, at det var nødvendigt med en styrket europæisk partner – fremskridt var påkrævet. Clinton-administrationen artikulerede bl.a. erfaringerne fra Bosnien og Kosovo som *"one near-death experience in Bosnia...another such mortal threat in Kosovo"*.¹⁹⁸ Særligt europæerne viste deres forståelse for Clinton-administrationens projekt, der med det fransk-britiske topmøde i St. Malo tilkendegav den ellers fraværende europæiske identitet, og dermed vilje til at sætte skub i udviklingen af en europæiske forsvarsdimension. Clinton-administrationen kunne dermed artikulere den fransk-britiske beslutning som at påbegynde det 'rigtige' arbejde.¹⁹⁹ Artikulationen som 'rigtig' refererer netop tilbage til Clinton-administrationen selvopfattelse som den, der viser vejen for europæerne. Dette fremgår f.eks. af følgende citat fra Clinton-administrationen om USA's rolle som *"Helping Europe succeed in this great experiment [pooling sovereignty in certain areas of governance] is a big challenge for the United States"*.²⁰⁰ Clinton-administrationens projekt handlede således om at udvise et særligt ansvar for den europæiske transformationsproces fra det Westfalske nationalstatssystem til et nyt og moderne Europa. Kosovo blev her artikeret som en illustration af, at amerikansk lederskab og kapabiliteter fortsat var nødvendige. Samtidig tilkendegav Clinton-administrationen deres fremtidige ansvar for Europa sikkerhed.²⁰¹ I Clinton-administrationens projekt var denne rolle væsentlig. USA kunne ikke udføre deres ansvarlige rolle, hvis et styrket Europa stod uden for NATO. En sådan situation ville være ensbetydende med en tilbagevenden til *'det gamle Europa'* med anarki og rivalisering. Kun med et styrket Europa indenfor, kunne Clinton-

¹⁹⁷ Ruggie (1997: 116) argumenterer for, at identiteten dannes igennem den udenrigspolitiske praksis. Denne er netop først blevet en realitet med etableringen af den Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik (FUSP) i EU. Se også Nielsen (2001: 148).

¹⁹⁸ Talbot (1998b).

¹⁹⁹ Albright, Madeleine K. (1999b): *"Remarks and Q&A Session with the council on Foreign Relations"*, New York, June 28th, artikulerede, at man observerede *"an extraordinary determination on the part of European officials to get this job done and done right"*.

²⁰⁰ Talbot (1999c).

²⁰¹ Lindley-French, Julian (2000: 6): *"Leading Alone or Acting Together?"*, in Occasional Papers, No. 20, Paris, September 2000, Institute for Security Studies Western European Union, argumenterer for, at USA ikke er i stand til et 'rigtigt' partnerskab, da de føler sig forpligtet til lederskab. Cohen (2000d) understregede amerikansk konsensus om USA's langsigtslederrolle i Europa *"The United States intends to remain a global force for peace and stability with a continuing focus on Europe"*.

administrationen sikre fremskridtet, der netop var Clinton-administrationens fornemmeste projekt. På denne måde kunne man sikre et 'bedre' Europa med fred, stabilitet og orden. Logikken i Clinton-administrationens projekt var således, at en europæisk søjle ville fjerne grundlaget for rivalisering i Europa og alligevel bevare den fælles transatlantiske identitet bygget op omkring amerikansk partnerskab (USA som hjælper) så længe Europas moderniseringsproces ikke var tilendebragt.

Det *andet problem* var NATO's ineffektivitet og langsommelige procedure forårsaget af '*det europæiske partimøde*' som det ofte blev artikulert af Clinton-administrationen.²⁰² Bosnien og Kosovo have givet flere eksempler på dette, der var simpelthen for mange kokke i køkkenet.²⁰³ NATO-udvidelsen og EU-udvidelsen med de øst- og centraleuropæiske lande ville ydermere bidrage til ineffektivitet, hvis europæerne ikke fik etableret en mere effektiv beslutningsstruktur, idet der ville være flere, som skulle blive enige. Den europæiske søjle skulle løse dette problem og gøre europæerne mere effektive og dermed også NATO. Det var netop et ønske med Clinton-administrationens projekt, at europæerne skulle handle som en ansvarlig partner ligesom USA. Men det var helt centralt i Clinton-administrationens projekt, at en troværdig europæisk forsvarsidentitet reelt ikke kunne eksistere uden de nødvendige militære kapabiliteter.²⁰⁴

9.1.2. Den kapabilitetsmæssige styrkelse

Den kapabilitetsmæssige styrkelse af europæerne igennem den europæiske søjle var i Clinton-administrationens projekt for det *første* en helt central forudsætning for udviklingen af en europæisk forsvarsidentitet. For det *andet* en forudsætning for rollen som partner til USA. Målet var, at den europæiske søjle skulle være mere end blot en institution og idé, men også eksistere fysisk i form af fælles militært udstyr og soldater. Konflikten i Kosovo blev anvendt af Clinton-administrationen som legitimering af en kapabilitetsmæssig styrkelse. Man artikulerede, at et europæisk diplomati, der ikke bakkedes op af militære kapabiliteter ikke var troværdigt. Dermed kunne europæerne kun i meget begrænset omfang løse konflikter i Europas egne nærrområder uden USA. Endvidere blev forskellen imellem de amerikanske og

²⁰² Parmentier, Guillaume (2000: 105): "*Redressing NATO's Imbalances*", in *Survival*, Vo. 42, No. 2, Summer 2000: 96-112.

²⁰³ Parmentier (2000: 106), Lindley-French (2000: 1).

²⁰⁴ Vershbow (1996) artikulerede allerede på et NATO-topmøde i juni 1996, at "*Bosnia has also raised questions about the ability of our European allies to act effectively without the direct participation of the United States...and the difficult they have in arriving at an effective response to major security problems without U.S. leadership and military assets*".

europæiske militære kapabiliteter artikuleret som en kapabilitetskløft imellem USA og Europa. På denne måde kunne Clinton-administrationen med sit projekt legitimere, at man støttede et kapabilitetsmæssigt stærkere Europa relativt til USA. Særligt idet Europa uden en styrkelse i høj grad ville være af afhængighed af USA. Samtidig ville europæerne uden en kapabilitetsforbedring være inkompetente som partner.²⁰⁵

En forbedring af de europæiske kapabiliteter var derfor i Clinton-administrationens projektcentral for, at europæerne overhovedet havde mulighed for at spille en partnerrolle til USA. Dette blev legitimeret igennem artikulationer om, at USA ikke kunne håndtere det 21. århundredes sikkerhedsudfordringer alene uden europæerne som parter. USA havde direkte behov for et Europa, der kunne håndtere flere sikkerhedsopgaver. Dette blev f.eks. artikuleret i den amerikanske diskurs som, at *“we can't do it alone, that we have to do it as partners on good terms with as many people who share our values as possible”*²⁰⁶. Særligt det større magttomrum, der var opstået med Sovjetunionens opløsning benyttedes som begrundelse for, at man ikke alene kunne udfylde dette og løse alle tænkelige regionale, lokale, og etniske konflikter.²⁰⁷ Clinton-administrationen ønske om europæerne som partner er samtidig en begrundelse for, at man ideologisk placerede sig inden for multilateralismepositionen og ikke til unilateralismepositionen og et ønske om at forhindre et stærkt Europa. Clinton-administrationen havde dermed en selvforståelse i retning af, at man ikke kunne håndtere verden alene, og at partnerrollen dermed kunne legitimere det amerikanske engagement i europæisk sikkerhed. Dette refererer samtidig tilbage til den amerikanske idé om *partner* og ikke *leder*. Målet var således i projektet, at europæerne som partner i højere grad skulle sikre stabiliteten i Europas egen baghave. Dette ville endvidere og ikke uvæsentligt frigøre ressourcer som USA dermed i højere grad kunne omprioritere imod Asien.²⁰⁸ Dette behandles dog ikke nærmere i dette speciale, da fokus er på en europæisk forsvarsdimension. Men pointen er, at Clinton-administrationen med deres projekt ikke bare ville gøre USA i stand til at omprioritere ressourcer. Man var også interesseret i at gøre europæerne i stand til at operere uden for Europa sammen med USA med henblik på løsning af konflikter i Europas

²⁰⁵ Vershbow (1999) artikulerede bl.a. *“that Europe needed to improve its capabilities for force projection and sustainability if ESDI is to be more than a slogan”*.

²⁰⁶ Clinton, William J. (1998f): *“Remarks by the President to the Students, Parents and Teachers of Houston High Schools”*, January 9th

²⁰⁷ Albright (1998: 54).

²⁰⁸ Daalder (2001: 558).

nærområder som f.eks. Kaukasus, Transkaukasus, Mellemøsten, og Afrika.²⁰⁹ En indsnævring af kapabilitetskløften skulle gøre europæerne i stand til at tage dette større ansvar for deres egen sikkerhed.²¹⁰ Dette betyd ikke, at Clinton-administrationen med deres projekt ønskede en tilbagetrækning fra Europa. Clinton-administrationen artikulerede omvendt, at man frem for alt, ville handle sammen med europæerne som partner så vidt muligt,²¹¹ der var kernen i det såkaldte Berlinprincip. Dette princip var specielt væsentligt i relation til EU, der behandles nærmere i det følgende.

9.2. Et særligt projekt for EU

Clinton-administrationens projekt havde to særlige initiativer (ideer), der var rettet imod EU med henblik på at styrke en *samlet* europæisk partner inden for de transatlantiske rammer. Det ene initiativ omhandlede særlige institutionelle relationer imellem NATO og EU, og det andet omhandlede praktiske militære kapabilitetsforbedringer i EU.

9.2.1. Det institutionelle initiativ for EU

Det institutionelle initiativ i Clinton-administrationens projekt skulle indlemme EU's militære arm – den Europæiske Sikkerheds- og Forsvarspolitik (ESFP) – i en fælles kommandostruktur for krisestyringsoperationer inden for NATO. Dette initiativ skulle for det *første* sikre, at det transatlantiske partnerskab blev styrket igennem en forenet kommandostruktur og ikke svækket igennem to parallelle og konkurrerende kommandostrukturer. I Clinton-administrationens projekt refererede man til, hvad der tidligere var blevet besluttet under Berlinkonceptet for den europæiske søjle. Dette udgjorde efter Clinton-administrationen opfattelse et transatlantisk loft for, hvordan en europæisk forsvarsdimension burde udvikles.²¹² En ESFP med egen kommandostruktur uden for NATO var direkte umulig. To parallelle fælles forsvar var snarere i Clinton-administrationen overbevisning ensbetydende med konkurrence og ophævelsen af det 'fælles', der var vital for den kollektive sikkerhed.²¹³

²⁰⁹ Talbott (1999) Argumenterede netop for et skift i den amerikanske politik fra at handle for Europa til at handle sammen med Europa: “*For decades, the U.S. concentrated on the task of what it could do for Europe...Now, the us is thinking much more about what it can do with Europe*”.

²¹⁰ Christopher (1996b) artikulerede bl.a. at europæerne skulle spille “*a more visible, responsible role in the Alliance*”.

²¹¹ Vershbow (1999).

²¹² Vershbow (1999) artikulerede dette på følgende måde: “*we also need to take care to preserve the transatlantic roof for ESDI that we established at Berlin*”.

²¹³ Vershbow (1998) artikulerede dette for en forsamling i WEU på følgende måde: “*Some in Europe believed that you could have a common defense within the European Union, separate from the common defense we already had in the North Atlantic Alliance, and that WEU would eventually be absorbed by the European Union.*”

Clinton-administrationen ville dermed med deres projekt hindre, at EU etablerede et forsvarssamarbejde baseret på autonome planlægningsstrukturer. Man ønskede en fælles operationel vision for samarbejdet imellem NATO og EU. Som det artikuleredes: *"Every European country, like the United States, has only one set of forces and one defense budget. It would be highly ineffective, seriously wasteful of resources, and contradictory to the basic principles of close NATO-EU cooperation that we hope to establish if NATO and the EU were to proceed along the path of relying on autonomous force planning structures"*²¹⁴. I Clinton-administrationens projekt var det således nærmest indlysende, at en EU-linje – en fysisk adskillelse fra NATO – ville føre til en splittelse af partnerskabet. Dette peger netop i retning af, at Clinton-administrationen brugte de mere 'altruistiske' ideer frem for de egoistiske. Projektet var således hovedsageligt karakteriseret ved en placering inden for multilateralismepositionen end unilateralismepositionen.

Udover at Clinton-administrationen søgte en legitimering af deres projekt igennem en *begrænsning af EU's forsvarsautonomi*, lagde man vægt på, at europæernes rolle var *afgrænset til krisestyringsopgaver*. Dette var netop et 'blødere' sikkerhedspolitisk område, der sikrede amerikansk dominans på de 'hårde' sikkerhedspolitiske områder som forsvar og fuldspektrum kriseførelse. På de 'hårde' sikkerhedspolitiske områder var der således antydninger af, at Clinton-administrationens projekt karakteriseredes ved en placering i retning af unilateralismepositionen.

En fælles kommandostruktur skulle for det *andet* i nogen grad sikre, at europæerne ikke tabte moderniseringsprocessen på gulvet og vendte tilbage til 'det gamle Europa' med sikkerhedskonkurrence og splittelse. Dette er i høj grad en følge af den grundlæggende idé om fremskridtet som Clinton-administrationen nødvendigvis måtte sikre igennem deres lederrolle. En fælles kommandostruktur skulle således sikre en amerikansk inddragelse fra

Many of us in the United States however, felt it was impossible to do this and still have a common defense through NATO. (After all, can there be two common defenses – or do they cease to be common?)". På baggrund af tidligere fremlagte amerikanske synspunkter svarede Vershbow implicit "nej" på spørgsmålet. Cohen, William S. (1999): *"WEU Transatlantic Forum. Remarks as Prepared for Delivery by Secretary of Defense William S. Cohen"*, Ronald Reagan Building, Washington, March 2nd. , hævdede, at *"a strong transatlantic partnership...is indispensable to our collective security"*.

²¹⁴ Cohen (2000d). Cohen (1998b) pressede på for, at DCI (Defense Capabilities Initiative) USA og europæerne imellem skulle *"include agreement on a Common Operational Vision"*. Denne skulle gøre NATO istand til at *"accomplish the missions we [NATO] decide to give them"*. Vershbow (1999) var overbevist om at St. Malo beslutningerne vedrørende ESFP ville *"complements nicely...to further develop ESDI"*.

begyndelsen i en eventuel krisestyringsoperation. USA ville dermed på et tidligt tidspunkt kunne vurdere om europæerne overvurderede deres evner til at løse en konflikt igennem en eventuelt EU-ledet operation. En sådan ville i sidste ende kunne udløse en artikel V. operation. En europæisk forsvarsdimension, og specielt en fælles kommandostruktur, ville på denne måde gøre NATO mere fleksibel. Den fælles kommandostruktur ville sikre USA og Europa kunne handle sammen så vidt muligt, men åbnede samtidig op for, at USA kunne træffe beslutning om operationel deltagelse på *ad hoc* basis.²¹⁵ Dermed var det ikke nødvendigt for europæerne at 'ringe USA op' hver gang der var krise i Europa.²¹⁶ NATO's planlægningsorgan SHAPE skulle derfor stilles til rådighed for EU,²¹⁷ hvor USA således nøje kunne følge udviklingen af en konflikt og i stor grad selv forestod planlægningen.

Summerende ville Clinton-administrationen således med deres delprojekt i relation til EU sikre, at forsvarsdimensionen forblev en del af det større transatlantiske projekt, hvor USA havde en særstatus i NATO som transatlantisk leder – den der tager ansvaret og hjælper. Etableringen af den europæiske søjle var dermed ikke et middel, der skulle åbne for amerikansk splittelse af NATO og en fuldstændig amerikansk tilbagetrækning til følge. Clinton-administrationen søgte heller ikke dominans som forfølgelse af lederrollen, men partnerskab. Projektet sigtede snarere imod en nødvendig omstilling til postkoldkrigsmiljøets nye trusler. Disse var fundamentalt anderledes end under den Kolde Krig og krævede ikke en massiv og permanent amerikansk tilstedeværelse i Europa. Der var et behov for krisestyringskapabiliteter, og USA havde allerede foretaget omstillinger i militæret efter erfaringer fra bl.a. Irak, Somalia, og Rwanda.²¹⁸ Specielt erfaringerne fra Kosovo havde vist,

²¹⁵ Vershbow (1999) artikulerede bl.a. dette som en del af de amerikanske belymninger "Our chief concern is that in exploring ways to transpose the NATO-WEU relationship into a possible NATO-EU framework, we ensure that the new relationship embodies and preserves the same principles that were so carefully crafted at Berlin. An especially important point enshrined in the Berlin Communiqué was the principle that we would act together (through NATO) wherever possible. This was the best way to ensure solidarity and effectiveness. In some few cases the U.S. may choose not to participate in an operation, but the decision whether NATO or the WEU (or EU) leads an operation should be a common one. We need to have unity of purpose, even if some Allies choose not to participate in a specific operation". Endvidere artikulerede Albright (2000h), at "the strategic partnership...between NATO and the EU cannot be part-time".

²¹⁶ Sheetz (1999: 43), se også Talbott (1999), der argumenterer for, at den europæiske søjle ville gøre NATO mere fleksibel: "A newly invented NATO...would be more flexible and balanced in its ability to deal with treats that do not necessarily require direct, on-the-ground U.S. involvement (hence: ESDI)".

²¹⁷ Albright (2000h).

²¹⁸ Rose, Donald (2001): "Peace Operations and Change in the US Military", in Defense, argumenterer for, at erfaringer fra USA's involvering i fredsoperationer er blevet institutionaliseret og har ført til omfattende forandringer i den amerikanske hærs doktriner, trænings-, og uddannelsesprogrammer. Specielt operationerne PROVIDE COMFORT (Irak) og RESTORE HOPE (Somalia) har før til store doktrin ændringer.

at europæerne have utilstrækkelige krisestyringskapabiliteter, og dermed var afhængige af amerikansk lederskab i mange år ind i fremtiden.²¹⁹ Derfor var det i Clinton-administrationen opfattelse nødvendigt at bevare lederrollen. USA måtte forsat sikre, at voldscyklusen i Europa ikke gentog sig. Derfor var det i Clinton-administrationens overbevisning nødvendigt, at europæerne foretog forbedringer som en naturlig del af moderniseringsprocessen. På længere sigt – men ikke nu – kunne dette give europæerne deres guddommelige rettigheder til mere sikkerhedsindflydelse. Dette leder videre til det andet initiativ i Clinton-administrationens projekt, der skulle sikre, at EU leverede kapabiliteter til sikkerhedsfællesskabet i NATO – en stærkere europæisk partner – og ikke et EU-alene initiativ.

9.2.2. Kapabilitetsinitiativet for EU

Clinton-administrationen søgte med deres projekt at gøre NATO's (det amerikanske) *DCI-kapabilitetsinitiativ* til samme styrkemål for EU's militære arm ESFP'en. Initiativet skulle indsnævre kapabilitetskløften imellem USA og de europæiske allierede. Dette var en forudsætning for, at USA forsat ville forblive engageret som partner til et forenet europæisk sikkerhedssamarbejde inden for NATO-samarbejdet. Denne idé var i en vis forstand en specifikation af unilateralismeposituren. Dette skyldes, at europæerne i højere grad skulle *håndtere deres egen sikkerhed*, og at Clinton-administrationen forsat ønskede at opretholde den amerikanske særstatus som leder i NATO-samarbejdet. Herigennem sikrede Clinton-administrationen den amerikanske position som dominerende aktør i europæisk sikkerhedspolitik. Men Clinton-administrationens projekt havde ikke dominans som et mål i sig selv, man ønskede snarere dominans som et middel. Clinton-administrationen projekt for en europæisk forsvarsdimension betragtedes i et større perspektiv, hvor EU's bidrag blot var et delelement, men ikke uvæsentligt element. 'Den europæiske søjle' (ESFI), 'ESFP', og 'DCI' artikuleredes som en og samme ting. En distinktion imellem de tre ville betyde en accept af et splittet partnerskab og et splittet Europa. Clinton-administrationen kunne ikke legitimere USA's fortsatte engagement i NATO, hvis man tillod en udvikling i EU, der bevægede sig væk fra NATO og skabe konkurrence imellem USA og EU. Netop derfor var det væsentligt for Clinton-administrationen, at EU forbedrede deres krisestyringskapabiliteter til Kosovolignende operationer som DCI var tiltænkt frem for autonome institutioner uden for NATO. Derfor betragtedes ESFP i Clinton-administrationen projekt kun et middel til at

²¹⁹ Nielsen (2001: 136) argumenterer for, at Bosnien- og Kosovoerfaringerne viste, at europæerne ville være afhængig af støtte fra USA i mange år.

opbygge en krisestyringskapacitet i overensstemmelse med DCI. Denne kunne handle under EU under betingelse af, at man var åben over for integration af andre europæiske demokratier.²²⁰ Dermed ville EU's militære arm ESFP reelt være det samme som den europæiske søjle inden for NATO. Clinton-administrationen projekt skulle sikre *fremskridtet* og et Europa i det amerikanske billede – *skæbneideerne*. Omvendt måtte projektet således hindre EU i at vende tilbage til fornyet stormagtsrivalisering.

9.2.3. Projektet og de to initiativer for EU

De to initiativer i Clinton-administrationens projekt skulle give europæerne en fælles 'følelse' af deres egen forsvarsidentitet – der i reelt betød deres egen krisestyringsidentitet og ikke forsvarsidentitet.²²¹ Clinton-administrationen distingverede netop imellem disse to forskellige identiteter, da man ikke ønskede en fysisk adskillelse fra partnerskabet i NATO. Men idet der altid var en sandsynlighed for, at en krisestyringsoperation kunne udvikle sig til en artikel V. situation måtte en krisestyringsidentitet i høj grad være integreret i NATO-partnerskabet. Den europæiske søjle skulle styrke europæerne som partner inden for NATO-samarbejdet og ikke en EU-alene tilgang udenfor. Som det artikuleredes *"There is a reason for the Europeans to find an identity in their own defense...It is a manner by which Europeans can share in the work of NATO"*²²². Den europæiske søjle var ensbetydende med fuldspektrum krisestyringsidentitet, hvilket ESFP skulle være motor for.²²³ Clinton-administrationens ville således med deres projekt hindre, at ESFP udvikle sig i retning af et EU-forsvar adskilt fra amerikansk autonomi.²²⁴ En sådan udvikling vil overflødiggøre NATO og dermed USA, hvis

²²⁰ Cohen (2000d) artikulerede dette på følgende måde: *"United States actively supports European efforts to increase and improve their contribution to collective defense and crisis response operations within NATO, through the ESDI, and to build a capability, through the ESDP, to act militarily under the EU where NATO as a whole is not engaged"* og understregede videre, at *"there is no discrimination against any of the members states of either organizations"*.

²²¹ Albright (1998c) *"it's very important for the Europeans to carry a fair share and have a sense of their own defense identity"*.

²²² Albright (1998c).

²²³ Vershbow, Alexander (1999b): *"NATO in the 21st Century, American Chamber of Commerce"*, Brussels, June 3rd, artikulerede, at *"the Strategic Concept, in raising the profile of crisis management, made explicit the need for Allied governments and military planners to ensure that our forces are more mobile, sustainable, and flexible – that is, capable of collective defense, but also able to undertake full range of crisis response operations. To meet the requirements for these more capable and deployable forces, our leaders approved a Defense Capabilities Initiative (DCI) that commits Allies to build them together."*

²²⁴ Cornish og Edwards (2001: 589), Lutz, Rachel Anne (2001: 9-10): *"Military Capabilities for a European Defence"*, DUPI – Danish Institute of International Affairs, Copenhagen, Nielsen (2001: 101), Howorth, Jolyon (2000a: 47): *"Britain, France and the European Defence Initiative"*, in *Survival*, Vol. 42, No. 2, Summer 2000: 33-55, argumenterer for, at Clinton-administrationen var skrækslagne for, at ESFP-autonomi skulle udvikle sig udover et vist punkt. Talbott (1999) tilskyndede europæerne til at bevare den fælles transatlantiske identitet, som

opgave netop var at forsvare Europa. Endvidere ville Clinton-administrationen med deres projekt ikke overlade et ansvar til europæerne, der endnu ikke var moderne, og slet ikke til EU alene.²²⁵ Som det artikuleredes: *“NATO and the EU have common members, mutual interests, overlapping responsibilities and a shared memory of the cost of division and rivalry within Europe. We each have a vital stake in our ability to act together”*²²⁶. Det var helt centralt i projektet, at USA kunne sikre Europas fremskridt til det ’bedre’, og sikre at et rivaliserende Europa ikke genopstod. Det var afgørende, at USA sammen med de europæiske allieredes fortsat havde mulighed for at håndtere fremtidige Kosovolignende situationer.²²⁷ Derfor var det i Clinton-administrationens projekt nødvendigt at bevare en vis grad af dominans.

De væsentlige ideer i Clinton-administrationen projekt for en ’europæisk forsvarsdimension’, der var betinget af partner og lederideen er illustreret i Figur 9. nedenfor.

Figur 9. Ideer betinget af rolleidentiteten

I næste kapitel sammenfattes Clinton-administrationens projekt og det specificeres, hvilken positur projektet kunne placeres indenfor.

han artikulerede: *“we want to see Europe define and pursue its safety, its prosperity, its integration and its identity in a way that not only preserves, but that strengthens, the ties that bind North America to Europe.”*

²²⁵ Albright (2000) artikulerede netop, at *“My country looks forward to a Europe with more modern and flexible forces”*.

²²⁶ Albright (2000h).

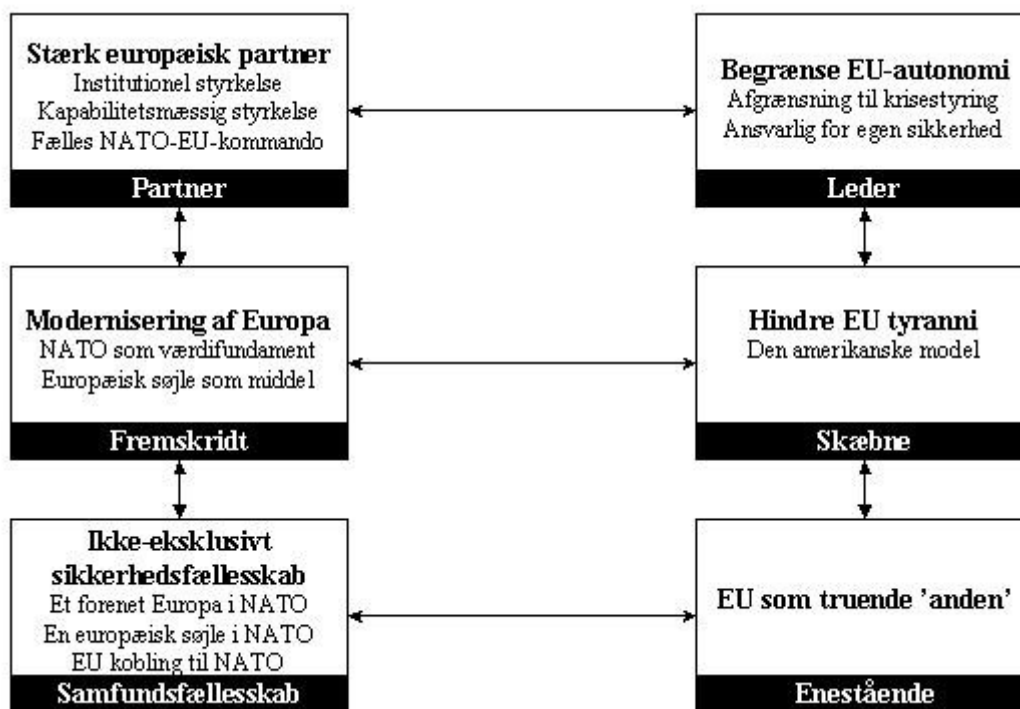
²²⁷ Vershbow (1999) artikulerede netop, at *“How ESDI develops will directly affect how the U.S. and Europe are able to deal with future crises”*.

10. Uni-multilateralismehybriden (fremskridtsmekanismen)

På baggrund af de tre foregående kapitler har vi erfaret, hvordan Clinton-administrationen brugte ideerne fra den diskursive identitetsstruktur i deres projekt for en europæisk forsvarsdimension. Spørgsmålet er så, hvilken positur Clinton-administrationens samlede projekt kan placeres inden for på baggrund er erfaringerne?

Der argumenteres i dette kapitel for, at Clinton-administrationens projekt kan karakteriseres som en uni-multilateralismehybrid. Men før dette vil det her være på sin plads kort at opridse, hvordan Clinton-administrationen brugte ideerne fra den diskursive struktur.

Clinton-administrationens projekt brugte i overvejende grad ideerne: *inklusion* som i betingende for etableringen af et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab; *fremskridt* som den betingende idé bagved Clinton-administrationens projekt om at modernisere Europa; og *partner* som betingende idé om at etablere en stærk europæisk partner til USA. Samtidig erfarede vi, at Clinton-administrationens bekymringer for et potentielt truende 'EU' medvirkede til, at man brugte ideerne: *skæbne* som baggrund for at hindre EU i at tyrannisere Europa efter gamle fortidspraktikker; *leder* som en forudsætning for at begrænse et (ufuldstændigt moderne) EU's forsvarsautonomi. Sammensætningen af ideerne i Clinton-administrationens projekt for en 'europæisk forsvarsdimension' er illustreret i Figur 10. nedenfor. Figuren er afbilledet med de betingende ideer hidrørende fra den amerikanske identitetsstruktur i bunden og ideerne i Clinton-administrationens projekt ovenover, hver grundlæggende identitetsbyggsten jf. kapitel 5.

Figur 10. Clinton-administrationens samlede projekt for en europæisk forsvarsdimension

Hvor placere denne sammensætning af ideer Clinton-administrationens samlede projekt?

De tre ideer inklusion, fremskridt og partner, der i overvejende grad var dominerende placerer projektet inden for multilateralismepositionen. Dette skyldes, de to primære ideer: Den ene idé om en fælles europæisk forsvarsidentitet inden for NATO i et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab – refererende til *inklusionsideen*. Den anden idé var initiativer, der skulle forbedre de europæiske krisestyringskapabiliteter og indsnævre den såkaldte kapacitetskløft imellem USA og Europa. Disse ideer skulle skabe fremskridt mod et 'bedre' og mere moderne Europa, der betød en mere ansvarlig og ligeværdig partner til USA. Europæerne som partner i form af den europæiske søjle inden for NATO, skulle eliminere to problemer: Problemet med de nationale suveræniteter, der kontinuerligt havde ført til død og ødelæggelse i Europa – refererende til *fremskridtsideen*. Og problemet med ineffektiviteten i den europæiske beslutningsstruktur, der var for langsommelig i relation til trusler i postkoldkrigsmiljøet. En forbedring af en forenet europæisk krisestyringskapacitet var en forudsætning for overhovedet at kunne konsolidere en forsvarsidentitet og rydde europæernes inkompetence ad vejen som Bosnien og Kosovo havde været eksempler på. Endelig var en europæisk krisestyringskapacitet en forudsætning for at kunne handle som partner til USA –

refererende til *partnerideen*. Disse elementer placerede Clinton-administrationens projekt som primært karakteriseret ved multilateralisme.

De tre ideer: eksklusion, skæbne og leder var ligeledes tilstede i Clinton-administrationens projekt, men i mindre grad. Disse ideer var hovedsagelig rettet imod EU's militære arm eller forsvarsinitiativet ESFP. Den militære arm gav anledning til bekymring i Clinton-administrationen, der refererer til 'EU' som en potentiel truende 'anden' og den amerikanske idé om at være *enestående (eksklusionsideen)*. EU accepteredes som drivende motor forudsat, at man opretholdte åbenheden. Her var Clinton-administrationen bekymret for, at EU omvendt skulle etablere et delt Europa i et '*inden for EU*' og et '*uden for EU*'. Derfor forsøgte man i projektet, at indlemme EU i sikkerhedsfællesskabet, der opretholdte ideen om en forenet europæisk partner. En 'europæisk forsvarsdimension' var betinget af rammerne, der allerede var besluttet vedrørende den europæiske søjle i NATO – refererende til *skæbneideen (den amerikanske model)*. Clinton-administrationen fokuserede derfor i projektet på gennemførelsen af to initiativer (ideer). For det *første* en konsolideringen af permanente institutionelle relationer imellem NATO og EU's ESFP for så vidt angår en fælles kommandostruktur og fastholdelse af den videre modernisering af Europa på forsvars- og sikkerhedsområdet. For det *andet* fokuserede Clinton-administrationens projekt på en transformation af NATO's kapabilitetsstyrkemål: DCI til et og samme styrkemål i EU. Hermed afgrænsede Clinton-administrationen reelt den europæiske autonomi til krisestyringskapabiliteter, der gav europæerne en 'idé' om en europæisk forsvarsdimension uden reelt at være andet end en amerikansk værktøjskasse i NATO. Men alternativet: en EU-alene kapacitet var ikke legitim i sammenhæng med det amerikanske engagement i europæisk sikkerhed, der ville betyde, at Clinton-administrationen ville være nødsaget til at lukke og slukke NATO – refererende til *lederideen*. Disse elementer placerede Clinton-administrationen i nogen grad i unilateralismepositionen.

Efter opridsningen af, hvordan Clinton-administrationen brugte ideerne fra den diskursive identitetsstruktur er spørgsmålet nu: Hvilken positur kan projektet placeres indenfor?

Samlet kan Clinton-administrationens projekt karakteriseres som en *uni-multilateralismehybrid*. Her var projektet i overvejende grad karakteriseret ved multilateralisme og et projekt, der indeholdte ideer hen imod de mere 'altruistiske' og en tro på partnerskab. Men Clinton-administrationen kunne ikke slippe fri af skæbneideen og

lederrollen som beskytter og eksportør af den universelle model. Projektet skulle sikre fremskridtet – at den europæiske moderniseringsproces ikke slog fejl. Clinton-administrationen drivkraft var en idé om at skabe et 'bedre' Europa og herigennem skabe en 'bedre' verden. Derfor måtte USA forblive i en lederrolle, der kunne frelse europæerne fra dem selv. Konkluderende kan man sige, at den drivende mekanisme for Clinton-administrationens projekt var en *fremskridtsmekanisme*.

I den faktiske udvikling bevægede europæerne, og mest væsentligt EU, sig i retning af en reel transformation af ESFP til den europæiske søjle og en tilpasning inden for rammerne af det såkaldte transatlantiske loft. Nogle af de overordnede tilpasninger EU (og europæerne) foretog i relation til Clinton-administrationens projekt for en 'europæisk forsvarsdimension' var:

Etablering af jævnlige og tætte kontakter på alle niveauer imellem EU og NATO.²²⁸ EU fik mulighed for at låne NATO's kollektive aktiver og kapabiliteter under det såkaldte 'Berlin plus arrangement' i tilfælde af en eventuelt EU-ledet operation.²²⁹ Dette knyttede i høj grad EU til NATO – i det *ikke-eksklusive sikkerhedsfællesskab*. 'De seks' blev inddraget i processen, hvor de fik en række 'rettigheder'. De ville bl.a. få mulighed for at hindre EU adgang til at låne NATO's aktiver og kapabiliteter. Et helt Europa forblev således knyttet til NATO, hvor *modernisering* kunne fortsætte og *voldscyklusen hindres*. EU tilpassede NATO's såkaldte DCI-kapabilitetsmål igennem en række overordnede målsætninger i, hvad man betegnede 'Headline Goal'. Disse blev imødekommet igennem en række af kapabilitetstilsagnskonferencer i EU. Opgaverne i ESFP blev i højere grad afgrænset til krisestyringsopgaver betegnet som de såkaldte 'Petersbergopgaver'. Endelig blev en række initiativer imødekommet således, at planlægning fortsat ville udgå fra NATO i en fælles kommandostruktur og dermed i partnerskab, men dermed ligeledes under amerikanske *ledelse*. Samlet set bevægede EU's ESFP-initiativ sig i en retning, hvor det blev mere og mere vanskeligt at skelne denne som forskellig fra den europæiske søjle (ESFI).²³⁰

²²⁸ Albright, Madeleine K. (2000i).

²²⁹ Howorth (2000: 28, 59).

²³⁰ For en udførlig gennemgang af det faktiske forløb henvises til Nielsen (2001), Lutz (2001), Howorth (2000), Howorth (2000a), Heisbourg et al. (2000) og Sloan (2000). I dette speciale er formålet ikke at undersøge de europæiske reaktioner på Clinton-administrationens projekt. Udgangspunktet var, at neorealisterne havde vist os, at de amerikanske interesser i høj grad imødekommes. Den kortfattede summering over et langt og detaljeret forløb skal således blot yderligere øge validiteten af dette speciale.

Del 5 – Antagonistiske projekter

I forrige del afgrænsedes, hvordan Clinton-administrationen brugte ideerne fra den diskursive identitetsstruktur i deres hegemoniske projekt for en europæisk forsvarsdimension. Spørgsmålet er, om den republikanske opposition havde et alternativt projekt, der hindredes i at komme til udtryk på baggrund af den hegemoniske tilstand? Hvordan forholdte det (eventuelle) republikanske projekt sig til Clinton-administrationens projekt? Hvilke alternative ideer for en europæisk forsvarsdimension antydes i det republikanske projekt på baggrund af det (eventuelle) antagonistiske forhold til Clinton-administrationens projekt? Disse spørgsmål besvares i denne femte del igennem en sammenholdelse af Clinton-administrationens hegemoniske projekt for en europæisk forsvarsdimension med artikulationer fra den republikanske lejr. Totaliteten af disse artikulationer defineres her som det (antagonistiske) republikanske projekt. Formålet med denne sammenholdelse er at demonstrere, at udviklingen af en europæisk forsvarsdimension er afhængig af, hvilket projekt, der dominerer den amerikanske sikkerhedsdiskurs – har indtaget en hegemonisk position. En identifikation af antagonistiske projekter i forhold til en europæisk forsvarsdimension er et væsentligt bidrag i dette speciale.

11. En sammenholdelse med det republikanske projekt

I dette kapitlet argumenteres for, at det republikanske projekt var kritiske over for Clinton-administrationens projekt, og at de havde et alternativt projekt. Dette skyldes en grundlæggende og anderledes brug af ideerne i den diskursive identitetsstruktur. Der argumenteres ydermere for, at det republikanske projekt karakteriseredes ved en unisolationistiskhybrid. Og helt centralt var projektet drevet af en frygtmekanisme snarere end en fremskridtsmekanisme som i Clinton-administrationens projekt.

Sammenholdelsen imellem de to projekter fortages i fire afsnit, hvor forskelle identificeres efter overensstemmelse med de fundamentale ideer eller byggesten i den amerikanske identitetsstruktur: (1) Inklusion/eksklusion, (2) Fremskridt/skæbne og (3) Partner/leder. Endelige i afsnit (4) sammenholdes positurplaceringerne og de drivende mekanismer i de to projekter.

11.1. Sikkerhedsfællesskabet – inklusion/eksklusion

Clinton-administrationens projekt var primært specificeret af inklusionsideen. Dette betød, at man sigtede imod en europæisk forsvarsdimension som del af et større ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab. Ydermere sigtede man samtidig imod en kobling af EU til NATO, der skulle hindre EU i at ekskludere USA fra Europa. Hvordan forholdte den republikanske lejr sig til Clinton-administrationens idé om et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab? Var det republikanske projekt betinget af andre ideer i den korporative identitet?

Det republikanske projekt antog en kritiske position forskellig fra Clinton-administrationens idé om dette ikke-eksklusive sikkerhedsfællesskab. Særligt karakteren som et 'sikkerhedsfællesskab', der antydede en vis permanens i relationerne, var man delvis imod. Det republikanske projekt var impliceret af inklusionsideen i et mere begrænset omfang og i nogen grad af eksklusionsideen. Dette kom særlig til udtryk igennem to centrale fraværende artikulationer – her betegnet ikke-artikulation. For det første artikuleres det såkaldte 'sikkerhedsfællesskab' *ikke som et 'sikkerhedsfællesskab'*, men som en '*alliance*'. For det andet artikuleres der *ikke noget ønske om et 'forenet Europa'*. Hvorfor var disse ideer ikke tilstede i de republikanske artikulationer, når disse kontinuerligt gentages i Clinton-administrationens artikulationer, besvares i det følgende.

11.1.1. Ikke-artikulation ‘sikkerhedsfællesskab’

Det republikanske projekt indeholdte som den første *ikke artikulationen om et ‘sikkerhedsfællesskab’*. Dette skyldes, at man i højere grad anså Amerika og Europa som forskellige, og ydermere på vej imod en større splittelse. F.eks. artikulerede en af Clinton-administrationens kritikere fra den republikanske lejr Jeffrey Gedmin, at *”America has always been different, in terms of history, culture, and temperament, from our European friends. That we and they will diverge more in the future is, in part, a natural result of the end of the cold war.”*²³¹ Amerika havde altid være, og blev mere forskellig fra europæerne. I det republikanske projekt var begrundelsen for at indgå i tætte relationer mindre nu end den havde været tidligere. Endvidere havde man en frygt for, at et forenet Europa ville gøre en ende på den amerikanske identitet som enestående, hvis europæerne ville gå imod den amerikanske politik. Samtidig var frygten for, at specielt EU udviklede en fælles forsvarsidentitet endnu mere tydelig i den republikanske lejr end i Clinton-administrationens projekt. Gedmin artikulerede f.eks. i forlængelse af ovenstående citat, at

“if Western Europe continues down the road to political union, expect more lowest-common-denominator politics, multilateral opposition to U.S. policies, and, in crises, demands for ‘leadership by consensus,’ an oxymoron if ever there was one. Furthermore, what happens if the EU implements a Common Foreign and Security Policy? Under one scenario—where majority voting prevails—an EU member state could be restrained from acting in concert with the United States.”²³²

At det republikanske projekt var imod et samlet Europa fremgår af flere af citatets modaliteter som f.eks. ‘continues down the road’, ‘multilateral opposition’ og ‘restrained from acting’. Det republikanske projekt gik imod, at Amerika skulle indgå i et tæt sikkerhedsfællesskab. Clinton-administrationens projekt var som det artikuleredes i den republikanske lejr i gang med at transformere NATO *“from a free-standing military alliance of democratic states to a ‘Euro-Atlantic’ community.”*²³³ Trusler skulle mødes i *ad hoc* alliancer, der kunne hjælpe USA, når sikkerhedsudfordringer opstod. Det problematiske ved et ‘sikkerhedsfællesskab’ var i den republikanske lejrs opfattelse, at dette var en åbning for, at andre dominerende magter i Europa kunne få indflydelse på lige fod med USA. Ydermere havde man en

²³¹ Gedmin, Jeffrey (1998): *“Schröder's New Europe”*.

²³² Gedmin (1998).

²³³ CSP (1997): *“Founding Act' Or 'Final Act' For NATO?”*, Bush, George (1999): *“A Distinctly American Internationalism”*.

overbevisning om, at dette ville modificere NATO så dramatisk, at Rusland blev en partner på lige fod med USA. Et sikkerhedsfællesskab blev derfor opfattet som en potentiel fremtidig trussel imod den amerikanske identitet som enestående – 'EU' var blevet en truende 'anden'. I det republikanske projekt skulle 'det transatlantiske sikkerhedsfællesskab' forsat karakteriseres ved en (*militær*) *alliance*, der var en løsere form for fællesskab end det Clinton-administrationen sigtede imod. Helt centralt skulle relationer som f.eks. en *alliance* opretholde den amerikanske identitet som enestående. Således skulle europæerne fortsat marchere til de amerikanske trommer, hvor og når de blev spillet. George W. Bush artikulerede f.eks. under hans præsidentvalgkampagne i 1999 om amerikanske præsidenters rolle i NATO.

"They [Alliances] are sustained by contract and trust [...] For NATO to be strong, cohesive and active, the President must give it consistent direction: on the alliance's purpose; on Europe's need to invest more in defense capabilities; and, when necessary, in military conflict. To be relied upon when they are needed, our allies must be respected when they are not."²³⁴

Relationerne artikuleres gentagende gange som en 'alliance' – ikke et 'sikkerhedsfællesskab'. Det republikanske projekt sigtede i modsætning til Clinton-administrationen imod en opretholdelse af sikkerhedsrelationer på kontraktform og gensidig tillid. Disse relationer ville i højere grad gøre det muligt for USA at undlade involvering i konflikter som man havde mindre vitale interesser i – USA kunne dermed altid *trække sig tilbage*. Specielt kritiseredes Clinton-administrationens projekt i forbindelse med den amerikanske involvering i konflikten i Bosnien for ikke at have en tilbagetrækningsstrategi, der således nærmest var på permanent basis. Pat Buchanan, der på daværende tidspunkt tilhørte den republikanske parti artikulerede, at

"we are nearly a year beyond the original withdrawal date; and Clinton aides are hinting that we may have to be there indefinitely [...] Which begs the question: When are we leaving, and what is our 'exit strategy'? Answer: Clinton and the NATO expansionists have none. Having, through duplicity, sucked us in, they want us to stay. [...] The Europeans should be told, bluntly: You are staying in Bosnia, and we are not."²³⁵

I den republikanske lejr kritiserede man endvidere Clinton-administrationens forpligtelse af USA i Kosovo. Man frygtede, at denne forpligtelse, der ansås for at være af begrænset

²³⁴ Bush (1999).

²³⁵ Buchanan, Patrick J. (1997): "Quagmire in the Balkans".

strategisk interesse, ville gøre USA ude af stand til at håndtere mere påkaldende problemer på den Koreanske Halvø, i Taiwan Strædet og i den Persiske Bugt. I flere tekster artikuleres erfaringen fra konflikterne på Balkan endvidere som nærmest uløselige og særdeles omkostningsfyldte. Prisen USA betalte var ikke kun dollars, der kunne anvendes bedre andre steder, men amerikanske soldaters liv.²³⁶

Clinton-administrationen delte ikke ideen om, at USA burde afslutte den amerikanske involvering i europæiske sikkerhed som flere i den republikanske lejr. Samtidig havde man erkendt, at 'nogle' (læs: republikanske tilhængere) støttede et fælles europæisk forsvarssamarbejde inden for NATO med henblik på at gøre en ende på det amerikanske engagement i europæisk sikkerhed.²³⁷ Clinton-administrationens afviste netop denne idé om at bygge en ny mur, ikke i Europa denne gang, men imellem USA og Europa. Den amerikanske udenrigsminister Madeleine Albright artikulerede f.eks, at *"To those inclined now to build a new wall, this time not across Europe, but rather the Atlantic, I say we have had enough of walls. The new century will differ greatly from the last, but not in the passion and persistence of we who believe in the trans-Atlantic community."*²³⁸ I Clinton-administrationen havde man netop som det artikuleredes en tro på 'sikkerhedsfællesskabet'.

11.1.2. Ikke-artikulation 'forenet Europa'

Det republikanske projekt brugte som den anden ikke artikulationen om et 'forenet Europa'. Hvorfor var denne artikulation ikke tilstede?

Dette skyldes, at man i det republikanske projekt ikke var interesseret i forhandlinger med europæerne på et multilateralt niveau. Dette kritiserede man Clinton-administrationen for at have – en blød multilateral tilgang.²³⁹

I det republikanske projekt havde man i modsætning til Clinton-administrationen et ønske om en amerikansk håndtering af de europæiske stater på et bilateralt niveau. Her skulle man konsultere europæerne enkeltvis frem for som et samlet stærkt Europa på multilateralt niveau. I den republikanske lejr frygtede man, at et forenet stærkt Europa ikke ville følge USA. Som

²³⁶ CSP (1999): *"What Are We Fighting For in Serbia?"*.

²³⁷ Vershbow (1999c); artikulerede f.eks, at *"you should also be aware that some people support ESDI for the wrong reasons: because they see it as a basis for the U.S. to disengage from Europe."*

²³⁸ Albright (2000b); artikulerede endvidere, at *"some suggest that it might be a good idea to loosen the ties between the U.S. and Europe. For Europe to go its way, while we Americans go ours. This suggestion – to use a diplomatic term of art – is balderdash. Trans-Atlantic ties rescued the world from Fascism. They saved most of the world from totalitarianism. If we are wise, they will lead the world towards a more peaceful, prosperous and just future."*

²³⁹ Kagan, Robert og Kristol, William (1999): *"A Distinctly American Internationalism"*.

det artikuleredes "*what happens if, when America leads, the allies no longer follow?*"²⁴⁰ Et forenet stærkt Europa frygtedes at kunne ekskludere USA fra europæisk sikkerhed og dermed helt fundamentalt true den amerikanske korporative identitet som enestående nation. Clinton-administrationen tilgang blev opfattet som direkte passiv og ukritisk. I det republikanske projekt ville man antage en mere 'aktiv' tilgang i håndteringen af europæerne. Som det artikuleredes "*we do not have to stand on the sidelines passively and uncritically—let alone lead the cheering. It's time to tell our European allies of our doubts and concerns.*"²⁴¹ Bekymringerne betød ikke nødvendigvis, at det republikanske projekt sigtede imod en direkte splittelse af Europa. Der var ganske givet flere i den republikanske lejr, der delte denne holdning. Men det aflæses i artikulationerne, at man ville håndtere de europæiske magter enkeltvis frem for som et stærk forenet Europa i større ustrækning end Clinton-administrationen. I den republikanske lejr brugte man i højere grad end Clinton-administrationen ideen om, at USA var enestående, og at man måtte hindre andre i at udfordre denne position. Derfor var en forening af europæerne frygtet i modsætning til Clinton-administrationen.

Clinton-administrationen sigtede omvendt i deres projekt imod en foreningen af Europa, og Clinton havde mere end nogen anden postkoldkrigspræsident støttet den europæiske integrationsproces og udviklingen af en europæisk forsvarsdimension inden for et transatlantisk sikkerhedsfællesskab.²⁴² Den amerikanske identitet som enestående specificeredes i højere grad i Clinton-administrationens projekt i form af en idé om, at det var en amerikanske forpligtelse at forene Europa. Der var en afgørende forskel imellem det republikanske projekt og Clinton-administrationens projekt, der henholdsvis ville holde de europæiske *allierede adskilt* og forene Europa i et *sikkerhedsfællesskab*.²⁴³

11.2. Moderniseringsprojektet – fremskridt/skæbne

Clinton-administrationens projekt brugte i overvejende grad fremskridtsideen. Dette betød, at man sigtede imod en fuldbyrdelse af den moderniseringsproces, der skulle forandre Europa til

²⁴⁰ Gedmin (1998).

²⁴¹ Gedmin (1998).

²⁴² Talbott (1998b); artikulerede f.eks., at det var en "*obligation to make sure that the United States does everything in its power to help build a Europe that [...] is whole and free, prosperous and at peace, internally integrated and globally engaged.*"

²⁴³ Christopher (1996); artikulerede f.eks., at "*under President Clinton's leadership, the United States has strongly supported the development of a European Security and Defense Identity in the Alliance. Indeed, President Clinton has provided stronger support for the process of European integration than any other post-war American president.*"

det 'bedre'. NATO og den europæiske søjle var kerneinstrumenter i denne proces. Men Clinton-administrationen havde ydermere en frygt for, at EU med et alene-forsvar (ESFP) ville spænde ben for moderniseringsprocessen. EU kunne dermed tyrannisere det Europa, der var placeret uden for EU. Derfor var Clinton-administrationens projekt ligeledes i nogen grad specificeret af skæbneideen. Men hvordan forholdte den republikanske lejr sig til Clinton-administrationen ideer i projektet, og hvordan brugte det republikanske projekt ideer impliceret af typeidentiteten – fremskridts- og skæbneideen?

I den republikanske lejr var man for det *første* kritiske over Clinton-administrationens moderniseringsprojekt, og for det *andet* frygtede man i højere grad konsekvenserne af et reelt EU-forsvar.

11.2.1. En utopisk moderniseringsproces

I den republikanske lejr blev Clinton-administrationen projekt direkte artikulert som en form 'utopisk internationalisme'.²⁴⁴ Pat Buchanan artikulerede f.eks. projektet som *"utopian crusades to reshape the world in America's image."*²⁴⁵ Moderniseringsprocessen blev, hvis ikke umulig, betragtet med megen skepsis. Ikke mindst, idet man i den republikanske lejr var utrygge ved Clinton-administrationens overbevisning om 'et fælles bedre' var vejen frem. Clinton-administrationen handlede i nuet, og var dermed uansvarligt. Europæerne styredes af de 'hovedløse' snarere end de 'kloge'. Clinton-administrationens projekt var dermed på vej til, at bringe USA i en situation med mindre sikkerhed og mere ufrihed.²⁴⁶ Et fundamentalt problem som den republikanske lejr, havde med Clinton-administrationens moderniseringsprojekt var, at der var *ingen 'fjender'* og end ikke 'potentielle fjender'. Som William Kristol og Robert Kagan artikulerede dette i en artikel på the Center for Security Policy, at *"In the Clinton Administration's world, there are no enemies or even potential enemies. There are only potential partners in the search for what Mr. Berger calls an international 'common good.'"*²⁴⁷ Clinton-administrationens moderniseringsprojekt sigtede

²⁴⁴ CSP (1999c): "New Isolationism' is a Bum Rap".

²⁴⁵ Buchanan, Patrick J. (1999f): "A Republic Not An Empire".

²⁴⁶ Muravchik, Joshua (1999): "How to Wreck NATO", fra the American Enterprise Institute for Public Policy Research, hvor mange af de nykonservative hører hjemme, artikuleredes f.eks., at *"It would be pleasant to think that wiser heads among the European powers will prevail over sorer heads, just as it would be pleasant to think that, at the forthcoming summit, American and European leaders alike will face up to the risks and especially the sacrifices that will be required if NATO is to continue to be a bulwark of the peace. Pleasant, but—given the combination of European irresponsibility and the Clinton administration's live-for-the-moment approach to foreign policy—unlikely."*

²⁴⁷ CSP (1999c).

imod et fælles gode for alle. I modsætning hertil skelnede man i højere grad imellem det 'gode' over for det 'onde' i den republikanske lejr. Ganske vist, havde USA sejret over det kommunistiske imperium, men '*det onde bestod*', som George W. Bush artikulerede det. USA måtte kontinuerligt være på vagt over for beslutsomme fjender, der hadede de amerikanske værdier og den amerikanske succes.²⁴⁸ Dette var en del af den amerikanske skæbne, man var determinerede til og som Clinton-administrationen ignorerede. Der var kun én vej til frihed og det var 'med USA', det 'gode', 'sandheden' – de universelle amerikanske principper – eller 'imod USA', det 'onde' tyranniserende. Som George W. Bush artikulerede det:

“This spirit, in our time, has caused dictators to fear and empires to fall. And it has left an honor roll of courage and idealism: Scharansky, Havel, Walesa, Mandela. The most powerful force in the world is not a weapon or a nation but a truth: that we are spiritual beings, and that freedom is ‘the soul’s right to breathe.’”²⁴⁹

Det 'gode' artikuleredes på den ene side som 'ånden i tiden'. Den stærkeste kraft i verden, stærkere end våben og nationer. I den republikanske opfattelse repræsenterede Amerika denne ånd – det guddommelige – en sandhed: alles ret til at leve ligesom amerikanere med guddommelig frihed. Det 'onde' artikuleredes på den anden side som 'diktatorer' eller 'imperier', der implicit havde en ikke-amerikansk ideologi – en 'ond' ideologi – og dermed hindrede nogle fra den guddommelige frihed, der var en ret. Dette betyder, at det republikanske projekt ikke blot var en anderledes måde at promovere et amerikansk moderniseringsprojekt end Clinton-administrationens. Omvendt artikuleredes, at USA skulle 'foreslå' de universelle amerikanske principper for andre frem for at påtvinge andre disse.²⁵⁰ Men samtidig kan man i flere artikulationer i det republikanske projekt se eksempler på en frygt for europæerne i fremtiden ville blive en trussel som Clinton-administrationen ikke på samme måde gav udtryk for. Clinton-administrationen kritiseres netop for ikke at se 'potentielle fjender'. Det republikanske projekt var derfor i højere grad præget af en skepsis eller frygt over for en gemmeførelse af moderniseringsprojektet. Dette giver mening til, hvorfor den republikanske lejr ikke ønskede et stærkt forenet Europa jf. afsnit 11.1.2. Man frygtede europæerne skulle

²⁴⁸ Bush (1999) artikulerede, at “*America has determined enemies, who hate our values and resent our success – terrorists and crime syndicates and drug cartels and unbalanced dictators. The Empire has passed, but evil remains.*”

²⁴⁹ Bush (1999).

²⁵⁰ Bush (1999); artikulerede f.eks., at “*America cherishes that freedom, but we do not own it. We value the elegant structures of our own democracy – but realize that, in other societies, the architecture will vary. We propose our principles, we must not impose our culture. Yet the basic principles of human freedom and dignity are universal.*”

tyrannisere Europa med andre værdier og principper end de amerikanske. Europa artikuleredes derfor ofte som 'det gamle Europa' i det republikanske projekt. Det var en helt grundlæggende idé i det republikanske projekt at sikre imod et potentielt fremtidigt 'onde', hvad EU netop frygtedes at kunne udvikle sig til. USA havde en særlig skæbne, at bekæmpe det 'onde' og menneskehedens værdighed. Om kursen for Europa var imod tragedie eller frelse var amerikanernes skæbne og valg – USA var Guds sendebud.²⁵¹

11.2.2. EU-forsvar

Hvordan forholdte den republikanske lejr sig til et ESFP, og hvordan brugte det republikanske projekt ideerne hidrørende fra typeidentiteten? I det republikanske projekt frygtede man specielt den betydelige ødelæggelse EU kunne forvolde alliancen, hvis man forenede sig uden for amerikansk indflydelse. Fra Center for Security Policy, der kan placeres inden for den republikanske lejr, artikulerede f.eks. i en ugentlig 'national sikkerhedsadvarsel', at

“the EU is unlikely to be able to do much to safeguard Europe, however, it can certainly do immense violence to the transatlantic alliance, NATO, that has successfully kept the peace there for fifty years. This could be the predictable, if unintended, effect of signalling to the American people that the sacrifice they have been making to provide for Europe's security is no longer appreciated, needed or wanted.”²⁵²

De to artikulationer: 'at EU ikke var i stand til at beskytte Europa', og 'at den amerikanske ofring ikke var behøvet eller ønsket', illustrerer det republikanske projekt brugte skæbneidé i kraft af antydningen om at 'USA kan beskytte' kontra 'EU kan ikke beskytte'. Europæerne kan ikke moderniseres og de kan ikke se de tager 'fejl', end ikke når det gælder beskyttelsen af dem selv. USA er eksemplarisk 'the City on a Hill' med en universel model, der kan passe til alle. USA er udvalgt til at sikre friheden. Endelige er det væsentligt at bemærke, at disse begreber 'beskytte' og 'ofre' kommer af religiøse betydninger. Dette er netop i overensstemmelse med ideen om USA som særligt udvalgt – det 'gode', hvis mission det er, at beskytte Europa imod det 'onde'.²⁵³ EU kunne netop i fremtiden udgøre et potentiel 'onde'.

²⁵¹ Bush (1999); artikulerede f.eks. at “we firmly believe our nation is on the right side of history – the side of man’s dignity and God’s justice.” Bush (1999) artikulerede endvidere, at “whether the course of world history will tend to tragedy or salvation. That is still our challenge. And that is still our choice.”

²⁵² CSP (2000c): *National Security Alert for the Week of November 20, 2000*

²⁵³ Se CSP (1998b): *Excerpts of "American Leadership: Prosperity's Prerequisite"*, hvor Steve Forbes i en pressemeddelelse artikulerede, at “The test of America's mettle lies in its role as truly that shining city on the hill, as the exemplar and indeed advocate of freedom. While we seek to expand the number of democracies as

Clinton-administrationens projekt var ikke på samme måde som det republikanske projekt domineret af frygt, men i højere grad af tillid og tolerance.²⁵⁴ Dette skyldes, at man i højere grad var specificeret af ideen om fremskridt frem for skæbneideen. Derved var man overbevist om, at fuldbyrdelsen af en modernisering af Europa var mulig. Dette betyder ikke, at Clinton-administrationen ikke var opmærksomme på potentielle trusler – det var man. Men disse artikuleredes i højere grad som ‘bekymringer’ end som ‘trusler’.²⁵⁵ Forskellen er imellem ‘bekymring’ og ‘trusler’ er i denne forbindelse, at Clinton-administrationen ikke frygtede europæerne som et potentielt fremtidigt ‘onde’, men var bekymrede for, at europæerne ikke foretog de reformeringer, der skulle modernisere Europa til det ‘bedre’. Clinton-administrationen var således mere ad den overbevisning, at Europa kunne forandres og at udviklingen derfor var afhængig af europæernes ‘vilje’.²⁵⁶ Omvendt i det republikanske projekt var opfattelsen, at udviklingen i højere grad var vanskelig. Den var et resultat af den forudbestemte skæbne for USA, som udvalgt og europæerne potentiel truende ‘anden’.

11.3. En stærk europæisk partner – partner/leder

Clinton-administrationen brugte i overvejende grad partnerideen i deres projekt. Dette betød, at man sigtede imod en styrkelse af en forenet europæisk partner både for så vidt angår en institutionel styrkelse og en militær kapabilitetsmæssig styrkelse. Man accepterede EU som motor, men ikke som en ny dominerende stormagt i Europa uden for det amerikanske

our most reliable partners in the world, the United States must follow the formula Ronald Reagan taught us for dealing with dictatorships. It can be summed up in twin ‘D’s’ – deterrence and determination.”

²⁵⁴ Vershbow (1999c); articulation som respons på EU’s Kølkonklusioner illustrerer Clinton-administrationens høje grad af ‘tillid’ til europæerne frem for ‘frygt’. Clinton-administrationen var overrasket over antydningen af et ønske om et EU-aleneforsvar, men der var ikke nogen antydning af direkte frygt. Vershbow artikulerede, at *“Cologne decision seemed to suggest a desire on the part of the European union to become the option of first resort rather than an alternative to NATO”*. Det amerikanske udenrigsministeriums repræsentant James P. Rubin (1999); blev på en briefing samme dag spurgt om: *“Did they [EU] give you a heads-up on this?”*, hvortil Rubin svarede *“Absolutely”*. Dette gav anledning til en række bekymringer, men ikke ‘frygt’. Se f.eks. Talbot (1999), Cohen (1999e), og Albright (2000b). Se endvidere Vershbow (1998), Albright (1998e) og Sloan (2000: 27, 36-37).

²⁵⁵ Cohen (2000); artikulerede f.eks. nogle krav europæerne skulle opfylde som en forudsætning for fremskridt. Dette illustrerer Clinton-administrationen overbevisning om, at fremskridt var mulig. Cohen artikulerede bl.a. at *“every member nation [NATO-medlemmer] can and should recognize that marked disparities within the alliance are an Achilles heel, and are therefore unacceptable. The compatibility of our equipment and communications technology, for example, should be regarded as a precondition of further progress, not an afterthought”*.

²⁵⁶ Cohen, William S. (2000): *“Remarks as Prepared By Secretary of Defense William S. Cohen on European Security and Defense Identity”*, Hotel Bayerischer Hof, Munich, Germany, February 5th, artikulerede f.eks. at *“It is political will plus the ability to act that matters first and foremost, rather than the way bureaucracies are wired together. You cannot send a wiring diagram to solve a conflict.”* Understregningen er tilføjet og er ikke Cohens.

fællesskab. Hvordan forholdte den republikanske lejr sig til ideerne i Clinton-administrationens projekt, og hvordan var det republikanske projekt impliceret af rolleidentiteten (partnerideen/lederideen)?

Det republikanske projekt var i modsætning til Clinton-administrationens projekt for det *første* i højere grad specificeret af lederideen. Derfor var man ikke interesseret i en stærk europæisk partner, men partnere eller alliancer (der var adskilte). For det *andet* frygtede man i større grad et EU som fremtidig rival i europæisk sikkerhed.

11.3.1. Ingen partner, men partnere

I det republikanske projekt var man kritiske over for en forenet stærk europæisk partner som i Clinton-administrationens projekt. Dette ville i den republikanske overbevisning mindske den amerikanske indflydelse. I et beslutningsbrev fra Center for Security Policy artikuleredes det f.eks, at: *“the Clinton Administration has pursued policies characterized by feckless indecision, hollow threats and unreliability that have enormously diminished the U.S. role and influence in the Alliance, perhaps irreversibly so.”*²⁵⁷ Den stærke amerikanske lederrolle var som det illustreres i artikulationen væsentlig for USA at opretholde. Derfor var man i den republikanske lejr overbevist om, at Clinton-administrationen var involveret i en farlig demobilisering af USA's militære magt. I det republikanske projekt sigtede man omvendt imod en opretholdelse af den amerikanske magt ud i fremtiden, over år, modsat Clinton-administrationens projekt. George W. Bush artikulerede denne overbevisning på følgende måde:

“we must master the new technology of war – to extend our peaceful influence, not just across the world, but across the years. In the defense of our nation, a president must be a clear-eyed realist. There are limits to the smiles and scowls of diplomacy. Armies and missiles are not stopped by stiff notes of condemnation. They are held in check by strength and purpose and the promise of swift punishment.”²⁵⁸

Dette var en del af George W. Bushs nye klare internationalisme: *“A distinctly American internationalism. Idealism, without illusions. Confidence, without conceit. Realism, in the*

²⁵⁷ CSP (1998): *Clinton Legacy Watch # 38: “A Debacle in Kosovo, A Shattered NATO?”*. I en pressemeddelelse fra Steve Forbes ved William J. Casey Institute artikuleredes endvidere, at *“The Clinton-Gore Administration is engaged in a dangerous demobilization of American defense capabilities. It is systematically stripping away America’s military might. It is severely weakening our ability to defend ourselves, to project our power, or to protect our allies and interests.”*

²⁵⁸ Bush (1999).

service of American ideals.”²⁵⁹ Den væsentlige forskel imellem Clinton-administrationens ‘internationalisme’ og Bushs såkaldte ‘nye internationalisme’ var en idé om, at en realistisk tilgang i højere grad tjente de amerikanske interesser end diplomatiet, der havde sine begrænsninger. Dette betød, at man sigtede imod et projekt, der var i overensstemmelse med materielle nationale interesser. USA som dominerende leder i europæisk sikkerhed skulle opretholdes, snarere end en europæisk partner skulle være på lige fod med USA.²⁶⁰ Derfor artikuleredes ofte et amerikansk behov for ‘*partnere*’ frem for *én* ‘*partner*’. I forlængelse af skæbneideen betragtes partnere ud fra distinktionen ‘venner’ eller ‘fjender’, hvor ‘venner’ er partnere, ‘fjender’ er ikke. I det republikanske projekt ønskede man på ingen måde, at USA kunne komme i en situation, hvor man skulle placere amerikanske soldater under en ikke-amerikansk kommando. Derfor kunne man ikke indgå i tætte bindende partnerrelationer, der forringede den amerikanske lederrolle og kontrollen med ‘potentielle fjender’. For NATO og de europæiske allierede betød dette, at man i det republikanske projekt havde en opfattelse af, at styrken, sammenhængskraften og viljen i NATO var en konsekvens af den amerikanske styrke. Derfor måtte en amerikanske præsident bestemme alliansens retning, formål og hvornår der var behov for de allieredes hjælp. USA var således i det republikanske projekt en leder forstået som *pax americana* frem for partner forstået som *pax universalis* jf. kapitel 5. Den amerikanske identitetsstruktur.²⁶¹

I det republikanske projekt fandtes enkelte artikuleringer om, at man *ikke* havde ambitioner om imperialistisk dominans. Men i disse artikuleringer antydes forsat ideen om en amerikansk storhed, troen på at være evig bedre end andre og en mere kompromisløst tilgang over for andre konkurrerende ideologiske ideer – ‘med os’ eller ‘imod os’.²⁶² Ideen om USA som leder var derfor ikke med en geografisk ekspansionistisk tilgang til europæerne, men mere

²⁵⁹ Bush (1999).

²⁶⁰ Bush (1999); artikulerede f.eks., at “*America must be involved in the world. But that does not mean our military is the answer to every difficult foreign policy situation – a substitute for strategy. American internationalism should not mean action without vision, activity without priority, and missions without end – an approach that squanders American will and drains American energy.*” Det USA havde behov for, var som det artikuleredes andetsteds: “*both more American consultation and more American leadership. The United States needs its European allies, as well as friends in other regions, to help us with security challenges as they arise.*”

²⁶¹ Bush (1999); artikulerede f.eks., “*For NATO to be strong, cohesive and active, the President must give it consistent direction: on the alliance’s purpose; on Europe’s need to invest more in defense capabilities; and, when necessary, in military conflict.*”

²⁶² Bush (1999); artikulerede f.eks., at “*All the aims I’ve described today are important. But they are not imperial. America has never been an empire. We may be the only great power in history that had the chance, and refused – preferring greatness to power and justice to glory.*”

ideologisk form for 'realisme' dominans. Derfor frygtede man europæerne som en stærk partner ville konkurrere med USA og korrupperer de amerikanske ideer mere end Clinton-administrationen.

11.3.2. Frygt for EU-forsvarsautonomi

Hvordan forholdte den republikanske lejr sig i relation til ESFP, og hvordan brugte det republikanske projekt ideerne: partnerideen/lederideen?

I det republikanske projekt var frygten for EU's ambitioner om forsvarsautonomi mere markante end hos Clinton-administrationen. Det skyldes den grundlæggende vægt på rollen som leder frem for partner. Det var helt fundamentalt at hindre andre ledere eller koalitioner i at dominere Europa. EU var en sådan koalition. Derfor var ESFP også en potentiel fremtidig trussel. George W. Bush artikulereede f.eks. denne pointe på følgende måde: *"In this immense region, we are guided, not by an ambition, but by a vision. A vision in which no great power, or coalition of great powers, dominates or endangers our friends. In which America encourages stability from a position of strength."*²⁶³ I citatet er det væsentligt at bemærke, at USA forsat skal motivere til stabilitet fra en 'position af styrke'. Dette illustrerer netop ideen om, at USA skulle være eneste dominerende leder i europæisk sikkerhed. Dette betyder samtidig implicit et ønske, i det republikanske projekt, om at splitte en ESFP-konstruktion som man frygtede. Specielt frygtede man en fransk målsætning om at svække USA, og var overbevist om at flere andre EU-medlemmer bl.a. Tyskland delte denne idé. Europæerne havde som det blev artikulereet en 'selvsk nationalisme'.²⁶⁴ I det republikanske projekt var man således mere interesseret i at splitte et forsvarssamarbejde i EU end i Clinton-administrationens projekt. Man sigtede i højere grad imod et mere *ad hoc* og midlertidigt koalitionssamarbejde, når USA behøvede allierede i løsning af globale sikkerhedsopgaver. Dermed kunne man samtidig bedre hindre andre magter i at svække den stærke amerikanske position.

Clinton-administrationen var ligesom det republikanske projekt ikke begejstret for EU's ESFP-initiativ. Alligevel var forskellen imellem de to projekter, at Clinton-administrationen

²⁶³ Bush (1999).

²⁶⁴ Muravchik (1999); der kan placeres i den republikanske lejr, artikulereede f.eks., at hele den franske udenrigspolitik var baseret på at skabe en verden, der havde flere poler, og at denne som han artikulereede det: *"clearly implies that what is required is not just strengthening the 'several' but weakening the 'one'."* Underforstået, at USA var denne 'ene' Frankrig ville svække.

ikke i samme grad delte den republikanske frygt impliceret af skæbneideen. Clinton-administrationen var bekymret for, at EU ville prioritere EU-behovet over NATO-behovet, og artikulerede således EU's forsvarsambitioner som *"a continent that right now is a bit adrift in thinking about its security requirements"*²⁶⁵. Dette betød ikke, at Clinton-administrationens projekt som det republikanske projekt var specificeret mere af lederrollen. Man sigtede netop imod etableringen af samarbejdsmechanismer for både den europæiske søjle, ESFP og NATO. USA skulle fortsat forpligte sig i europæisk sikkerhed så længe relationer byggede på åbenhed, gennemsigtighed og ikke-konkurrence.²⁶⁶ Artikulationer i Clinton-administrationen, der antydede et projekt specificeret af lederrollen, der refererede til bekymringer for moderniseringsprojektet. Det var fremskridt, der var drivkraften i Clinton-administrationen projekt. Som det artikuleredes af den amerikanske forsvarsminister William S. Cohen:

"if, in fact the capabilities that were identified as being needed are not filled – if, in fact, we only have verbal commitments or lip service being paid to developing capabilities – if, in fact, we have a competing institution that is established, then it would be inconsistent with military effectiveness. If, in fact there was any element of using the force structure in a way to simply to set up a way to set up a competing headquarters, a competitive headquarters not being the most militarily efficient or desirable. If all of these factors are not taken into account, then NATO could become a relic of the past. That is not something that the United States desires and it is not something that we foresee but so long as we can see the warning flags and the caveats, and say that the deeds must measure up to the words that we've all signed up to, that the capabilities identified in the DCI and within the strategic concept are, in fact, measured up to - whether they're called ESDP or DCI – so long as they have capabilities instead of bureaucracies, then NATO will continue to play a vital role in European security"²⁶⁷

Clinton-administrationen gjorde det klart – med artikulationen som et 'faktum' – at der ikke ville være noget NATO, hvis europæerne ikke arbejdede for en NATO-løsning, men arbejdede hen imod EU-autonomi. I citatet er det samtidig centralt, at Clinton-administrationen understreger, at dette ikke er en ønskelig udvikling, og noget USA vil kæmpe imod. Dette illustrerer, at Clinton-administrationens projekt i højre grad var

²⁶⁵ Hamre, John J. (1999): *"Remarks as Delivered by Deputy Secretary of Defense John J. Hamre"*, University of Chicago Law School, August 4th.

²⁶⁶ Cohen (2000f); artikulerede f.eks., at *"the fact the United States would remain committed to the NATO alliance and to European security. The next administration or the ones following would always remain committed to promoting peace, stability, and prosperity through NATO – provided that we commit our resources to developing the capabilities that we outlined in the Washington Summit with the DCI. That we have established a cooperative, collaborative mechanism so far as EU, ESDI, ESDP and NATO, are concerned. As long as there is openness, transparency and a non-competitive relationship, then the United States will remain committed."*

²⁶⁷ Cohen (2000f).

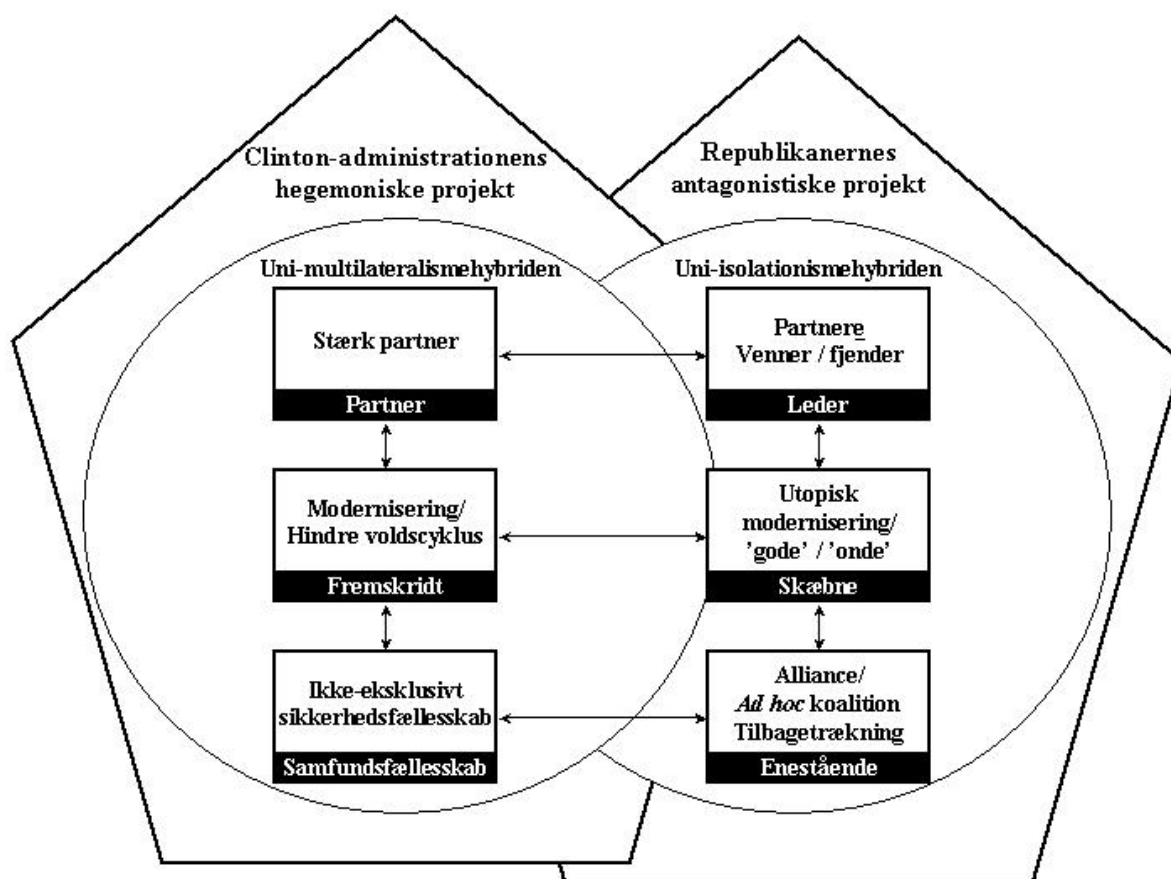
specificeret af partnerrollen frem for lederrollen. Målet var et sikkerhedsfællesskab igennem partnerskab imellem USA og Europa. Som den amerikanske udenrigsminister Albright artikulerede *“Of course, there are sometimes differences between Europe and America. We shouldn't be surprised or disappointed about that. As I say to my European friends, we can't BOTH be right all the time.”*²⁶⁸ Dette er modsat ideen i det republikanske projekt om, at enten er andre ‘med USA’ eller ‘imod USA’. De to projekter var således antagonistiske, og der var et alternativt projekt for en europæisk forsvarsdimension – det republikanske projekt.

11.4. Uni-isolationismehybriden (frygtmekanismen)

Clinton-administrationens brugte i deres projekt i overvejende grad ideerne: inklusions-, fremskridts-, og partnerideen, men havde også spor af skæbneideen og i nogen grad lederideen i relation til EU. Dette betød, at Clinton-administrationens projekt kunne placeredes som en uni-multilateralismehybrid jf. kapitel 10. Det republikanske projekt brugte andre ideer, overvejende: eksklusionsideen, skæbneideen og lederideen. Men det republikanske projekt brugte endvidere i nogen grad inklusionsideen, og partnerideen. Hvordan placeredes det republikanske projekt i posituren på baggrund af denne sammensætning?

Det republikanske projekt placeredes antagonistisk i relation til Clinton-administrationens projekt som en uni-isolationismehybrid. Det to antagonistiske projekter for en europæisk forsvarsdimension er illustreret i Figur 11. nedenfor, der viser alle tre lag: identiteten, positurene og projekterne. Modellen forklares i det følgende.

²⁶⁸ Albright (2000b).

Figur 11. Antagonistiske projekter for en europæisk forsvarsdimension

Modellen illustrerer specialets centrale påstand, der besvarer problemformuleringen: *Hvordan påvirker den amerikanske identitet udviklingen af en europæisk forsvarsdimension?* Overordnede påvirker identiteten indirekte igennem projekter, der definerer, hvem og hvad en 'europæisk forsvarsdimension' er i relation til, hvad den ikke er. F.eks. var en 'europæisk forsvarsdimension' i Clinton-administrationens projekt en 'stærk partner' og 'ikke-partnere'. Man var bekymret for EU's ESFP-initiativ. 'ESFP' var noget en 'europæisk forsvarsdimension' ikke var, og derfor artikuleredes denne ofte som 'den europæiske søjle' ('ESFI'). Det var netop en mulighedsbetingelse Clinton-administrationen artikulerede for, hvad en 'europæisk forsvarsdimension' kunne være. En 'europæisk forsvarsdimension' som en 'Stærk partner' var impliceret af 'partnerideen' i den amerikanske diskursive identitetsstruktur, der er illustreret ved identitetsideerne nederst med hvid skrift og projektideerne med sort skrift over hver betingende identitetsidé. Projekterne er illustreret i figuren som 'femkanter'. Ideerne i projektet er illustreret som de kvadratiske felter foran med

ideerne i sort skrift. De vandrette pile illustrerer 'forskelle' på samme niveau. Det nederste er ideer impliceret af den amerikanske korporative identitet (hvem er 'Amerika'). Ovenover er ideerne impliceret af typeidentiteten (hvad står 'Amerika' for), og øverst rolleidentiteten (Hvordan er 'Amerika'). Cirklerne er positurerne eller holdningsdimensionerne. Disse er blot en specificering af ideerne i den amerikanske identitetsstruktur. Disse fortæller blot, at man det ikke er muligt at forstille sig Clinton-administrationen ville afkoble USA fra involveringen i europæisk sikkerhed. Tilsvarende ville det republikanske projekt ikke indgå i tætte relationer, der havde karakter af et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab. Endelig er projekterne placeret lodret på tværs af forskellene, der netop gør projekterne til antagonistiske. Men idet Clinton-administrationen havde regeringsmagten, havde man indtaget en hegemonisk position, der hindrede det republikanske projekt i at komme til udtryk. Derfor ses Clinton-administrationen projekt som overlappende det republikanske projekt. Det republikanske projekt var endvidere kun muligt at aflæse på baggrund af periodens sammenfald med det amerikanske præsidentvalg, hvor kandidaterne så at sige positioneres i forhold til hinanden. De hegemoniske projekter, der må antages at dominerer kontinuerligt set fra en europæisk synsvinkel er sandsynligvis baggrunden for, at man ikke umiddelbart 'ser' andre alternative projekter. Disse er netop hindret i at komme til udtryk. Kun den der har regeringsmagten kan legitimt artikulerer deres projekt. Den amerikanske identitet påvirker derfor udviklingen af den 'europæisk forsvarsdimension' ved at antagonistiske projekter kæmper om at definere, hvad en 'europæisk forsvarsdimension' er, og hvad den ikke er. Disse kampe konstituerer samtidig, hvem og hvad 'Amerika' er og hvad 'Amerika' ikke er, idet subjekterne positioneres gennem artikulationerne om, hvad en 'europæisk forsvarsdimension' (ikke) er. Den der sejre i kampen – artikulerer en hegemonisk intervention – fastlåser betydningen af både 'Amerika' og en 'europæisk forsvarsdimension' i en ufuldstændig struktur af ideer. Dette betyder, at 'Amerika' på ingen måde er et enhedsfænomen, men netop splittet på baggrund af de multiple ideer 'Amerika' kan antage. Udviklingen af en 'europæisk forsvarsdimension' afhænger således af de amerikanske indenrigspolitiske artikulerede mulighedsbetingelser og ikke alene af eksterne sikkerhedsdynamikker.

De sikkerhedspolitiske interesser internt i USA påvirker den sikkerhedspolitiske fremtid i Europa, idet der netop kæmpes om, hvilke projekter der skal være definerende. Det republikanske projekt placerede sig f.eks. anderledes og kritiserede netop Clinton-

administrationen for denne bløde multilateralisme. Dette blev ofte artikulereet i form af en direkte afstandtagen til Clinton-administrationens ‘soft-headed multilateralism’, ‘shrinking from world leadership’, eller ‘utopian internationalism’. Dette stemmer overens med Clinton-administrationens egne artikuleringer om: at etablere et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab – refererende til inklusionsideen; fuldbyrde den europæiske moderniseringsproces – refererende til fremskridtsideen; og styrke en europæisk partner – refererende til partnerideen jf. Figur 11. ovenfor. Det republikanske projekt placeret som en uni-isolationismehybrid. Dette betød som det artikuleredes: ‘a distinctly american internationalism’, ‘Reagan-style hard-headed realistic internationalism’ eller ‘republican unilateralism’.²⁶⁹ I relation til en europæisk forsvarsdimension ønskede man i det republikanske projekt i modsætning til Clinton-administrationen: midlertidige eller ad hoc koalitioner. Disse ville muliggøre en amerikansk tilbagetrækning, når man havde fået opfyldt de amerikanske ønsker – refererende til eksklusionsideen. Man var skeptiske over for et moderniseringsprojekt af Europa, der aldrig kunne garantere imod, at i dags ’ven’ transformeredes til i morgens ’fjende’ – refererende til skæbneideen. Man ønskede at opretholde den amerikanske lederrolle, og dette kunne ikke sikres igennem en styrkelse af én partner. Derimod kunne adskillelsen af partnere medvirke til, at USA bevarede en dominerende position.

Forskellen i de fundamentale byggesten, der specificerede de to projekter havde væsentlig betydning for de drivende mekanismer. Disse var retningsgivende for, hvordan en europæisk forsvarsdimension skulle udvikles. Clinton-administrationen projekt domineredes af en mekanisme, hvor ideen var: at et ’bedre’ USA kunne skabe et ’bedre’ Europa, der sammen kunne skabe en ’bedre’ verden. Denne drivende mekanismen var en form for *fremskridtsmekanisme*. I det republikanske projekt dominerede derimod en anden mekanisme. Her var ideen: at USA’s karakter som enestående og med en særlig udvalgt skæbne måtte bekæmpe det ’onde’. Den republikanske lejer nærmest ledte efter trusler. Dette betyder, at

²⁶⁹ Kegan og Kristol (1999) artikulereede f.eks, at “*Bush is in basic agreement with the other serious candidates for the Republican presidential nomination. What this means is that the Republican standard-bearer in 2000, whoever it is, will run as the heir to the tradition of Teddy Roosevelt and Ronald Reagan. The Republican party will have rejected the neo-isolationism of Pat Buchanan, the crabbed ‘realism’ of too many congressional Republicans, and the soft-headed multilateralism of the Clinton administration. This is good for the Republican party. It’s also good for America – for as Bush says, shrinking from world leadership ‘has no place in the party of Reagan, or in the party of Truman.’*” Se endvidere Center for Security Policy, CSP (1999c): “New Isolationism’ is a Bum Rap”, der artikulereede forskellen imellem de to projekter som “*the choice is not between isolationism and internationalism. Rather, it is a struggle between Reagan-style hard-headed realistic internationalism on the one hand and ‘utopian internationalism’ on the other.*”

'Amerika' i det republikanske projekt i høj grad konstitueres af den truende 'anden'. Drivkraften i relation til en europæisk forsvarsdimension var således i højere grad karakteriseret ved en form for *frygtmekanisme* – alle ikke-amerikanere er her en potentiel fremtidig trussel. Det republikanske projekt var dermed ikke specielt begejstret for en europæisk forsvarsdimension i det hele taget. De to mekanismer er impliceret af ideerne i den diskursive identitetsstruktur, der er modsatrettet og hænger derfor tæt sammen med den amerikanske dobbeltmoral jf. kapitel 5. vedrørende den amerikanske identitetsstruktur.

Med baggrund i kapitel 5. kan vi endvidere forvente en høj grad af repetition i den amerikanske identitetsstruktur. Dette betyder, i relation til de to mekanismer, at de amerikanske projekter for en 'europæisk forsvarsdimension' må forventes at oscillere imellem fremskridtsmekanismen fremført af demokraterne og frygtmekanismen fremført af republikanerne. Dette er en 'europæisk forsvarsdimensions' skæbne så længe 'det amerikanske sind' er splittede imellem fremskridt og frygt.

Del 6 – Konklusion og perspektivering

12. Konklusion

Problemformuleringer lød: *Hvordan påvirker den amerikanske identitet udviklingen af en europæisk forsvarsdimension?* Hegemoniske projekter betinger udviklingen af en 'europæisk forsvarsdimension', der er impliceret af den amerikanske identitet. Således definerede Clinton-administrationen i deres projekt for en 'europæisk forsvarsdimension' denne, som et ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab, der skulle modernisere 'Europa' og skabe en 'stærk partner' til USA. Clinton-administrationen var derfor impliceret af ideerne om 'Amerika' som: et ikke-eksklusivt samfundsfællesskab; repræsenterende fremskridtet (det moderne) og partneren (hjælper). Dette påvirkede den europæiske forsvarsdimension ved, at specielt ESFP knyttedes til NATO gennem etablering af jævnlige kontakter på alle niveauer imellem EU og NATO.

Alternativet, det republikanske projekt, ønsker ikke, at en 'europæisk forsvarsdimension' defineredes som i Clinton-administrationens projekt. Dette antagonistiske projekt definerede ikke en 'europæisk forsvarsdimension' som et sikkerhedsfællesskab, men som en alliance eller *ad hoc* koalition. En 'europæisk forsvarsdimension' skulle ikke modernisere og skabe en stærk forenet partner. USA havde adskilte partnere, hvor ikke alle var lige gode 'venner', nogle var nærmest 'fjender'. Den republikanske lejr var derfor impliceret af ideerne om 'Amerika' som: enestående; med en særlig skæbne: at bekæmpe det 'onde' som dominerende (stormagts)leder.

En 'europæisk forsvarsdimension' påvirkes derfor forskelligt afhængigt af, hvilken central politisk aktør, der har regeringsmagten – her Clinton-administrationen og den republikanske lejr – idet forskellige ideer afgrænser mulighedsbetingelserne for dens udvikling.

Ved specialets besvarelse antoges en analysestrategi for at kunne give en fyldestgørende besvarelse, hvor at USA igennem den amerikanske identitet, blev åbnet op for en dynamisk tilgang til indenrigspolitiske faktoreres indflydelse på europæiske forhold. Til dette formål antog specialet et reflektivistisk perspektiv – som andre tilgange ikke ville kunne stå til mål med i besvarelsen af problemformuleringen. Først med denne tilgang kunne der stilles de

rigtige spørgsmål, og specialets tekst artikuleres som logisk sammenhængende spørgsmål og svar. Specialets spørgsmål og svar blev i denne sammenhæng knyttet op omkring projekter. Inden en dybdegående konklusion på specialets problemformulering foretages, opsummeres specialets centrale pointer. Som samtidig fungerer som en rejse igennem det 'amerikanske sind'.

Metateoretisk tog specialet afsæt i at betragte viden som social og ikke noget, der kan nås ude fra vores verden. Derfor lagde specialet sig fast på to antagelser: at viden ikke eksisterer uden for sproglige frembringelsesbetingelser, men kun i *diskursiv praksis*; og at viden er *kontekstbunden*. Efter at have positioneret specialet i et reflektivistisk perspektiv – inden for vores verden – var spørgsmålet: Hvordan kunne vi aflæse den? Med baggrund i Donald Davidsons 'sammenhængsbegreb' kunne vi producere viden ved at konfrontere vores overbevisningers *overensstemmelse* med en større totalitet eller kontekst. Overensstemmelse gjorde overbevisningerne til velbegrundet og dermed til ny viden. Dette efterlod et spørgsmål om: Hvad vi skulle lede efter i diskurserne?

I Ernesto Laclau og Chantal Mouffes poststrukturalisme erfarede, at vi kunne lede efter '*forskelle*' og '*hegemoni*' på tværs af disse forskelle. I poststrukturalismen var der dog en tendens til at overvurdere muligheden for forandring med et argument om: at mennesker hele tiden taler 'nye' ord. Speciale forholdte sig kritisk til denne hastige forandring af det sociale liv. Specialet lagde sig derimod op ad Davidsons argument om, at overbevisninger for en stor del bygger på forudgående overbevisninger funderet i den historiske og kulturelle kontekst. Derfor kunne vi i højere grad forvente en del *gentagelser*.

Den reflektivistiske positionering havde nogle væsentlige konsekvenser. Den traditionelle triade: videnskabsteori, teori og metode blev forladt og erstattet med en *analysestrategi*. Dette var en naturlig konsekvens af den grundlæggende opfattelse: *at verden må studeres indefra og ikke kritiseres udefra*. Derfor måtte vi som analytiker forfølge subjekternes egne termer og rationaler med henblik på at minimere vores egen påvirkning af vidensproduktionen.

Spørgsmålet var så: Hvordan og hvad skulle være i fokus for vores opmærksomhed i analysestrategien?

'*National identitet*' udpegedes i tæt kobling med 'sikkerhed' som en 'talehandling' som den centrale analysevariable. Disse begreber kunne give mening til 'Amerika' som en afgrænsning imellem 'selv' og 'anden' konstitueret i relationer af indre ligheder og ydre

forskelle. Vi kunne aflæse disse relationer som ideer i en midlertidig fastlåst struktur i den amerikanske sikkerhedsdiskurs. Denne struktur implicerede en række mulighedsbetingelser for (de amerikanske) projekter i relation til anden (en europæisk forsvarsdimension).

Specialet antog en kritiske holdning til absolutte subjekter, der modsat opfattedes reflektivistisk som grundlæggende splittede på baggrund af talrige identiteter. Disse kunne være paradoksalt modsatrettet. Subjekter konstitueredes igennem diskurser af artikulerede forskelle, der både konstituerede subjekterne selv som positioner og samtidig definerede betydningsstrukturer. I denne praksis konkurrerede subjektpositioner på tværs af forskelle om at definere antagonistiske projekter for betydninger som f.eks. 'en europæisk forsvarsdimension'. En sejr i denne kamp ledte til det andet centrale analysestrategiske begreb i specialet: *'Hegemoniske projekter'*. Et hegemonisk projekt var en artikuleret intervention eller praksis, der etablerede en ufuldstændig entydig totalitet eller betydningsstruktur. Denne fastlåste betydninger i ideer, der betingede, hvilke handlinger der var mulige, og hvilke der var umulige i relation til f.eks. 'en europæisk forsvarsdimension'. På denne måde hindredes alternative projekter på baggrund af en 'kraft' i at blive gennemført.

Analytisk konstrueredes en lagdelt diskursanalysemodel, hvor de to første lag udgjorde vores historiske kontekstforståelse og det sidste og tredje lag de konkurrerende projekter. Sigtet var således at afdække 'det amerikanske sind' i tre 'selvfølgelige' identitetskategorier: korporativ, type- og rolleidentitet. Disse specificeredes på det andet lag som holdningsdimensioner eller positurer, der etablerede mulighedsbetingelser for antagonistiske projekter på tredje lag. Herfra kunne turen igennem 'det amerikanske sind' begynde med et svar på: Hvilke fundamentale ideer kunne deduceres fra den amerikanske selvopfattelse?

Den amerikanske identitet afdækkedes som en diskursiv struktur af ideer. Her var det centrale argument, at 'Amerika' var konstrueret af seks grundlæggende byggesten på tre niveauer i modsatrettet par, der var *forskellig* fra hinanden i relationer til 'selv' og 'anden'. På det dybeste niveau (den korporative identitet – *Hvem er 'Amerika'?*) konstrueredes 'Amerika' indadtil af en idé om et *samfundsfællesskab*, der var inklusiv af natur. Udadtil konstitueredes 'Amerika' af en idé om 'selvet' som *enestående*, der var grundlæggende eksklusiv af natur. På det andet niveau (typeidentiteten – *hvad står 'Amerika' for?*) konstrueredes 'Amerika' af en idé om 'selvet' som ensbetydende med *fremskridt*, der grundlæggende var voluntaristisk af natur. Forskellig herfra konstrueredes 'Amerika' af en idé om 'selvet' som ensbetydende med

en særlig *skæbne*, der var grundlæggende deterministisk af natur. Endelig på det tredje niveau (rolleidentiteten – *Hvordan er 'Amerika'?*) konstitueredes 'Amerika' af en idé om 'selvet' som *partner*, der var grundlæggende altruistisk af natur. Forskellig herfra konstrueredes 'Amerika' af en idé om 'selvet' som *leder*, der var grundlæggende egoistisk af natur. Disse ideer, der repræsenterede andre underordnede ideer, udgjorde den amerikanske diskursive identitetsstruktur.

Forskellige sammensætninger af ideerne eller byggesten på første lag specificeredes på andet lag. Bestemte kombinationer resulterede i de tre holdningsdimensioner eller positurer: multilateralisme, unilateralisme og isolationisme. De to lag udgjorde nu en samlet struktur for 'det amerikanske sind'.

Problemet var nu, at definere Clinton-administrationens projekt og konfrontere overensstemmelsen med ideer i den amerikanske identitetsstruktur. Vi kunne derfor undersøge, hvordan Clinton-administrationen brugte ideerne i deres projekt for en europæisk forsvarsdimension. Hvordan den opponerende republikanske lejr forholdte sig til Clinton-administrationens projekt. Og hvilke ideer det republikanske projekt brugte i konstruktionen af et antagonistisk projekt for en europæisk forsvarsdimension.

Clinton-administrationens projekt definerede en europæisk forsvarsdimension grundlæggende som et *ikke-eksklusivt sikkerhedsfællesskab*, der forenede hele Europa i NATO. Clinton-administrationens projekt brugte dermed ikke-eksklusionsideen, der betingede handlinger i relation til en europæisk forsvarsdimension. Omvendt kunne man i den republikanske lejr aflæse artikulationer, der var antagonistiske til Clinton-administrationen projekt. Her kritiseredes Clinton-administrationen for 'sikkerhedsfællesskabstilgangen' til forskel fra artikulationen af en '*fritstående militær alliance*' og mulighed for *tilbagetrækning*. Det republikanske projekt brugte derfor i højere grad både inklusions- og eksklusionsideen i relation til en 'europæisk forsvarsdimension' som en potentiel fremtidig truende 'anden'.

I Clinton-administrationens projekt havde man en idé om, at fremskridt var opnåelig i 'Europa'. Derfor sigtede man imod en *modernisering af 'Europa'* igennem en række nye konstruktioner, hvor NATO udgjorde fundamentet og en europæisk søjle starten på en europæisk forsvarsidentitet. Samtidig var Clinton-administrationen dog bekymret for, at et

EU-alene forsvar kunne dele 'Europa' og relancere voldscyklusen, der historisk var erfaret at have hærget 'Europa'. EU's *ESFP-initiativ måtte hindres* i at afkoble sig fra sikkerhedsfællesskabet. Clinton-administrationen brugte derfor både fremskridtsideen, men også i nogen grad skæbneideen i relation til EU.

I det republikanske projekt frygtedes et EU-forsvar i højere grad end hos Clinton-administrationen. Man var ingenlunde overbevist om, at en modernisering af 'Europa' var mulig, der bl.a. artikuleredes som '*utopisk*'. Det 'onde' bestod, og *EU var en potentiel fremtidig fjende*. Europa var fortsat i nogen grad som det ofte artikuleredes 'det gamle Europa' – et truende anden. I det republikanske projekt brugte man dermed i højere grad skæbneideen.

Clinton-administrationen artikulerede 'bekymringer' snarere end 'trusler', og brugte derfor kun i mindre grad skæbneideen. Endelig søgte Clinton-administrationens i deres projekt at *styrke en europæisk partner*, men man var samtidig overbevist om, at intet ville ske uden amerikansk lederskab i form af 'hjælp'. Derfor gik man forsigtigt frem med en idé om en afgrænsning af den europæiske rolle til krisestyringsopgaver. Clinton-administrationen brugte lederideen ikke som et mål i sig selv, men som en nødvendighed. Så længe europæerne ikke havde bevist dem selv, i form af en 'europæiske forsvarsdimension' som en krisestyringskapacitet, kunne kun USA lede. Clinton-administrationen brugte derfor i højere grad partnerideen end lederideen i relation til etableringen af en 'europæisk forsvarsdimension'.

Forskellig herfra artikuleredes europæerne som '*partnere*' i det republikanske projekt. Her kritiseredes Clinton-administrationen for ikke at se 'fjender', men kun partnere. I det republikanske projekt var man omvendt i højere grad indstille på at bevare en '*position af styrke*' i materialistisk forstand: militære, politiske og økonomiske kapabiliteter. Derfor var man *ikke interesseret i et 'Europa', hvis eneste mål var at svække 'Amerika'*. Det republikanske projekt var derfor i højere grad specificeret af lederideen og i mindre grad partnerideen. Man havde *partnere* og var ikke interesseret i *én stærk partner*.

Dette bringer os tilbage til begyndelsen: Er vi blevet klogere på 'det amerikanske sind' i konstruktionen af projekter for en europæisk forsvarsdimension? Ja, det 'amerikanske sind' er grundlæggende splittet. Dette betyder, at **udviklingen af en europæisk forsvarsdimension påvirkes af den amerikanske identitet ved, at**

- Den gruppering, der har den politiske magt i USA indtager en hegemonisk position – Clinton-administrationen i den analyserede periode i dette speciale. Denne gruppering (den demokratiske eller republikanske lejr) kan legitimt definere projekter for en 'europæisk forsvarsdimension'.
- Projekterne impliceres gennem en brug af visse ideer frem for andre, der er i overensstemmelse med ideerne i identitetsstrukturen. Således benyttede Clinton-administrationen hovedsagelig ideerne: inklusion (samfundsfællesskab), fremskridt og partner, men benyttede ligeledes i nogen grad ideerne: skæbne og leder. Den republikanske projekt benyttede ideer forskellig fra Clinton-administrationen. De benyttede i overvejende grad ideerne: eksklusion (enestående), skæbne og leder, men benyttede desuden i nogen grad ideerne: inklusion, fremskridt og partner.
- Herved konstitueres, hvem og hvad 'Amerika' er og mulighedsbetingelser for, hvordan USA kan relatere til andre defineredes. Her placeredes Clinton-administrationen som en uni-multilateralismehybrid og den republikanske lejr som en uni-isolationismehybrid.
- Der findes dermed alternative (antagonistiske) projekter for en 'europæisk forsvarsdimension', men disse hindres i at komme til udtryk af det hegemoniske projekt, der fastlåser betydninger for, hvad en 'europæisk forsvarsdimension' kan være i en ufuldstændig struktur af ideer.

Er vi blevet klogere på den uvished, der ofte er om den amerikanske politik i relation til en 'europæisk forsvarsdimension'? Ja, det er vi.

- Projekterne er drevet af to fundamentale mekanismer: en fremskridtsmekanisme og en frygtmekanisme, der impliceres af ideerne i den amerikanske diskursive identitetsstruktur på baggrund af ideernes grundlæggende modsætningsforhold. De amerikanske projekter for en 'europæisk forsvarsdimension' må forventes at oscillere imellem disse to mekanismer, hvor fremskridt primært fremføres hos demokraterne og frygt fremføres hos

republikanerne. Konkret var Clinton-administrationen således i overvejende grad styret af fremskridtsmekanismen, hvor projektet sigtede imod at fuldbyrde den europæiske moderniseringsproces. Omvendt var det republikanske projekt styret af en trussels- eller frygtmekanisme, der gjorde alle ikke-amerikanere til potentielle fremtidige trusler, og dermed en kontinuerlig frygt for en 'europæisk forsvarsdimension' som noget forenet og stærkt.

13. Kritiske refleksioner

Hvad vil de kritiske reaktioner imod specialets overordnede argument om at hegemoniske projekter, impliceret af den amerikanske identitet, er betingende for, hvordan en 'europæisk forsvarsdimension' udvikles? Og at der findes antagonistiske projekter med alternative udviklingsmuligheder? Der identificeres tre kritiske punkter og en analysestrategisk konklusion.

Det *første kritiske punkt* kan rettes imod det reflektivistiske perspektiv. Er kilderne gode nok? *Kilderne* er forbundet med et problem, der er affødt af den hegemoniske situation. Idet det hegemoniske projekt fastlåser en entydig definition af den 'europæiske forsvarsdimension' er det vanskeligt at aflæse forskelle i den indenrigspolitiske diskurs, der netop omhandler projekterne. Projekterne artikuleres derfor i overvejende grad på den udenrigspolitiske arena. Et kritikpunkt kan derfor være, at denne arena ikke er en del af den amerikanske diskurs, men af andre diskurser. Hertil må man spørge: Betyder dette så, at en fraværende indenrigspolitisk diskurs er ensbetydende med, at USA ingen projekter, interesser, strategier m.v. har for en 'europæisk forsvarsdimension'? Nej, amerikanske artikuleringer fremført på den internationale arena, bliver ofte genstand for indenrigspolitiske medier, men generelt ukritisk. Oppositionen slutter generelt op om udenrigspolitikken, der er en konsekvens af den hegemoniske intervention. Oppositionen har givet samtykke til, at det hegemoniske projekt kan definere deres projekt. Derfor kan vi tilnærmelses forstå Clinton-administrationens artikuleringer på den internationale politiske arena som en 'amerikansk diskurs'. Endelig er det et problem, at den republikanske lejr ikke umiddelbart kan aflæses under den hegemoniske intervention. Denne er ikke repræsenteret på den internationale politiske arena. Derfor måtte republikanske artikuleringer aflæses i officielle udtalelser under amerikanske (præsident)valgkampe samt i forskellige artikuleringer udgået fra analyseinstitutter, der kan betegnes som støtter til den republikanske lejr. Dette rejser et spørgsmål om disse repræsenterer for yderliggående udtalelser, som konsekvens af karakteren af valgkampe. Her søger kandidater ofte mediernes søgelys igennem ekstreme udtalelser. Dette er et reelt problem i kilderne. Derfor vil det være interessant at undersøge den nuværende Bush-administration nu, hvor de internationale begivenheder: terrorangrebet på World Trade Center og Irakkrigen er kommet lidt på afstand. Dette perspektiveres over i næste kapitel.

Summerende må vi tage Clinton-administrationen tekster som pålidelige, men tekster fra den republikanske lejer vil plausibelt i nogen grad at være for yderliggående. Dette svækker specialets validitet.

Et *andet kritikpunkt* er om, den reflektivistiske *analysestrategi* er god nok? Hvad skyldes succesen? Er konklusionerne for abstrakte og nærmest universelle? Kan modellen passe til alt og udtaler sig derfor snarere om intet? Nej, specialet har netop indført tre identitetsniveauer på første lag med henblik på at gøre analysemodellen mere specifik og dybdegående. Dette skulle give større mulighed for at indfange 'forskelle'. Modellens succes skyldes snarere at den bygger på analysesubjektets egne præmisser. De betingelser de har sat for sig selv. Og meget tyder på, at disse grundlæggende ideer, der er betingende, har en høj grad af repetition. Subjekterne – følger egne betingelser.

Endelig identificeres et *tredje 'neorealistisk' kritikpunkt*: Er specialet blot 'retorik'? Neorealisten vil sige, at sprog er en ting, og 'det vi ser' en anden ting. Man kan ikke forstå staters adfærd på baggrund af, hvad 'de siger'. Målet for dette speciale var ikke at analysere faktiske handlinger, men sproghandlinger. Baggrunden for vi kunne gøre dette var netop neorealisternes bidrag om, at de amerikanske interesser i høj grad imødekommes. Netop derfor var det mere interessant at analysere 'mening', og hvad der ligger bag interesser og magt. Derfor er validiteten af projekterne større end neorealisternes prægiverne interesser. Men specialets konklusioner er forbundet med usikkerheder på baggrund af, at der ikke nødvendigvis er overensstemmelse imellem projekt (ideer: ønsker og overbevisninger), deres artikulation, og den faktiske handling.²⁷⁰ Men det er en styrke, at specialet er afgrænset til det diskursive niveau. Dette er en måde, til at sikre et mere pålideligt indblik i projekterne end forsøg på at afdække skjulte hensigter og motiver. Endelig antyder den kort beskrevet faktiske udvikling af en 'europæisk forsvarsdimension' sidst i kapitel 10., at Clinton-administrationens projekt i høj grad imødekommes af europæerne og specielt EU.

En central *analysestrategiske konklusion* i dette speciale er, at vi i højere grad bør gøre op med den skarpe adskillelse imellem indenrigspolitik og udenrigspolitik. Stater fører ikke 'den samme' udenrigspolitik. Denne påvirkes af indenrigspolitiske grupperinger, der kæmper om

²⁷⁰ Betts, Richard K. (2000): "Is Strategy an Illusion?", in International Security, Vol. 25, No. 2, Fall 2000: 5-50. argumenterer for flere problemer imellem strategi og faktiske handlinger.

at fastlåse netop deres projekt, og hvordan man skal fremstå i relation til omverden. Under disse midlertidige fastlåsnings af betydning er det dog muligt at betragte national stater som enhedsaktører, men det er problematisk at gøre dette over skiftende hegemoniske interventioner (amerikanske administrationer).

14. Perspektivering

Med det 'nye' amerikanske hegemoniske projekt, drives udviklingen af en 'europæisk forsvarsdimension' af frygt, og projektet er generelt ikke begejstret for en stærk og forenet 'europæisk forsvarsdimension'. Der er snarere tale om nogen grad af *isolation* (tilbagetrækning) fra involveringen i den europæisk sikkerhedsarkitektur på permanent basis. Udviklingstendensen er hen imod *alliancer* med den 'gode' (USA), den udvalgte, den guddommelige, der repræsenterer frihed fra det 'onde'. USA har *partnere* og ikke én stærk partner. Bush-administrationen projekt er at splitte en 'europæisk forsvarsdimension' og bygge løsere *ad hoc koalitioner*. Hvordan stemmer dette billede overens Bush-administrationens faktiske projekt for en 'europæisk forsvarsdimension'? Er Bush-administrationen i højere grad på vej til at nedbryde, hvad Clinton-administrationen byggede op?

Umiddelbart synes svaret at være ja. Bush-administrationen foretrækker at håndtere europæerne på bilateral basis, og er godt på vej til at splitte en forenet ESFP.²⁷¹ Der skulle kun en Irakkrig til at spille europæerne ud mod hinanden i koalitioner af '*med os*' eller '*imod os*'. De der er imod (særligt Frankrig og Tyskland) artikuleres som '*det gamle Europa*' – de 'onde'.²⁷² Meget tyder endvidere på, at Bush-administrationen konstituerer 'Amerika' som repræsenterende skæbnen selv. Således har topchef i det amerikanske forsvarsministerium General William G. Boykin artikuleret, at George W. Bush er udvalgt af Gud til at lede den globale kamp mod satan og ikke af det amerikanske folk.²⁷³ Bush-administrationen følger den amerikanske skæbne, der i nogen grad betyder tilbagetrækning fra en 'europæisk forsvarsdimension' – som den var tænkt i Clinton-administrationen.²⁷⁴ Således er ESFP blevet artikuleret som en 'trussel' imod NATO-alliancen, der har givet anledning til amerikanskindkaldte krisemøder i NATO.²⁷⁵ Billedet støttes af andre ydre analyser af Bush-administrationens projekt, der er ofte artikuleres som en amerikansk 'arrogance'. Dette betyder, at man bruger lederideen frem for partnerideen, og sigter imod en højere grad af

²⁷¹ Mahony, Honor, og Paul Kidner (2003): "*Belgian defence initiative still a priority*", EUObserver.com, 16. juli 2003.

²⁷² Gherghisan, Mihaela (2003): "*Air show boycotted in Paris*", EUObserver.com, 16. juni 2003. Donald Rumsfeld artikulerer gentagende gange den fransk-tyske opposition som 'det gamle Europa'.

²⁷³ Hendren, John (2003): "*USA's hellige kriger i modvind*", Politikken.dk, oversættelser af artikel i Los Angeles Times, Washington.

²⁷⁴ Newman, Cathy (2003): "*Blair urges US not to 'give up' on Europe*", FT.com, Financial Times, Washington.

²⁷⁵ Gherghisan, Mihaela og Honor Mahony (2003): "*European defence plan creates tension*", EUObserver.com, 17. oktober 2003.

dominans – *pax americana*. Meget peger i retning af at Bush-administrationen projekt derfor placeres som en uni-isolateralismehybrid, og at man er drevet af frygtmekanismen.

Dette betyder, i relation til de to mekanismer, at de amerikanske projekter for en 'europæisk forsvarsdimension' må forventes at oscillere imellem fremskridtsmekanismen fremført af demokraterne og frygtmekanismen fremført af republikanerne. Derfor kan man kun håbe på, at USA vil rette blikket indad, finde en middelvej, hvor der er plads til andre modeller end den amerikanske. Men dette er et fundamentalt problem i forhold til den amerikanske identitet, idet både fremskridtsprojektet, og projektet der bekæmper det 'onde', er konstituerende for 'Amerika'. Da identiteten er fundamental, må man forvente, at en 'europæisk forsvarsdimension' ligeledes i fremtiden vil være kasterboldt i mellem skiftende amerikanske administrationer. Kun et svagere USA må forventes at kunne gøre en ende på 'det amerikanske europæiske forsvarssind', der kontinuerligt redefinerer, hvad en 'europæisk forsvarsdimension' er.

Litteraturliste

- Agersnap, Louise, Vibeke Schou Pedersen og Casper Sylvest (2001): "*Frihed, Lighed eller Broderskab? – Analysestrategi og validitet i et reflektivistisk forskningssamfund*", Arbejdsrapport, 20. september 2001, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.
- Andersen, Niels Åkerstrøm (1999): *Diskursive analysestrategier*, Nyt fra Samfundsvidenskaberne, Frederiksberg.
- Ashley, Richard (1984): "*The poverty of neorealism*", in International Organization, Vol. 38: 225-286.
- Barrett, Michéle (1991): "Ideology, Politics, Hegemony: From Gramsci to Laclau and Mouffe", in Michéle Barrett (1991): *The Politics of Truth. From Marx to Foucault*, Polity Press, Cambridge.
- Bercovitch, Sacvan (1978): *The American Jeremiad*, Madison, University of Wisconsin Press.
- Betts, Richard K. (2000): "*Is Strategy an Illusion?*", in International Security, Vol. 25, No. 2, Fall 2000: 5-50.
- Biden, Joseph R. jr. (2000): "*Unholy Symbiosis Isolationism and Anti-Americanism*", in Washington Quarterly, Vol. 23, No. 4.
- Bulmer, Herbert (1969): "*The methodological positions of symbolic interactionism*", in Herbert Bulmer (1969): *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall: 1-60.
- Buzan, Barry, Jaap de Wilde and Ole Wæver (1998): *Security: A New Framework For Analysis*, Boulder London CO: Lynne Rienner.
- Campbell, David (1998): *Writing Security*, Revised Edition, Manchester University Press.
- Cohen, Eliot A. (2000): "*Defending America in the Twenty-first Century*", in Foreign Affairs, Vol. 79, No. 6, November/December 2000.
- Cornish, Paul and Geoffrey Edwards (2001): "*Beyond the EU/NATO dichotomy*", in International Affairs Vol. 77, No. 3: 587-603.
- Cronin, Bruce (2001): "*The Paradox of Hegemony: America's Ambiguous Relationship with the United Nations*", in European Journal of International Relations, Vol. 7, No. 1: 103-130.
- Davidson, Donald (1983): "*A Coherence Theory of Truth and Knowledge*", in Donald Davidson (2001): *Subjective, Intersubjective, Objective*, Essay 10, Clarendon Press, Oxford.
- Daalder, Ivo H. (2001): "*Are the United States and Europe heading for divorce?*", in International Affairs Vol. 77, No. 3: 553-567.
- Derrida, Jacques (1978): *Writing and Difference*, University of Chicago Press, Chicago.
- Fearon, James and Alexander Wendt (2001): "*Rationalism versus Constructivism: A Skeptical View*", in W. Carlsnaes, et al., eds., *Handbook of International Relations*, Sage, Forthcoming.
- Flyvbjerg, Bent (1991): *Rationalitet og magt – Bind I: Det konkrete videnskab*, Akademisk Forlag, Odense.
- Foucault, Michel (1977/1980: 119): "*Truth and Power*", i Hemel Hempstead *Power/Knowledge. Selected Interviews and Other Writings 1972-1977*, Harvester Wheatsheaf.
- Haglund, David G. (1999): "*NATO's Expansion and European Security After the Washington Summit – What Next?*", in European Security, Vol. 8, No. 1: 1-15.
- Heisbourg, Francois et al (2000): "*European Defence: Making it work*", Chaillot Papers 42, Institute for Security Studies Western European Union, Paris, September 2000.

- Hopf, Ted (1998): *"The Promise of Constructivism in International Relations Theory"*, in *International Security*, Vol. 23, No. 1, Summer 1998: 171-200.
- Holm, Ulla and Ole Wæver (forthcoming) *"The Struggle for 'Europe': French and German Concepts of State, Nation and European Union"*, Expected to be the introductory chapter to the forthcoming book: *Rethinking Security*, based on a seminar at the University of Southern California, October 23, 1996.
- Howorth, Jolyon (2000): *"European Integration and Defence: The Ultimate Challenge?"*, in *Chaillot Papers*, No. 43, Paris, November 2000, Institute for Security Studies Western European Union.
- (2000a): *"Britain, France and the European Defence Initiative"*, in *Survival*, Vol. 42, No. 2, Summer 2000: 33-55.
- Huntington, Samuel P. (1996): *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, Simon & Schuster Ltd, London.
- (1997): *"The Erosion of American Interests"*, in *Foreign Affairs*, Vol. 76, No. 5, September/October 1997: 28-49.
- Jepperson, Ronald L., Alexander Wendt, and Peter J. Katzenstein (1996): *„Norms, Identity, and Culture in National Security“*, in Katzenstein (1996): *"The Culture of National Security"*, Columbia University Press, New York.
- Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips (1999): *Diskurs analyse – som teori og metode*, Samfundslitteratur, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.
- Katzenstein, Peter J. (1996): *The Culture of National Security*, (ed.), Columbia University Press, New York.
- Keohane, Robert O. (1988): *"International Institutions: Two Approaches"*, in *International Studies Quarterly*, Vol. 32, No. 4, December, 1988: 379-396.
- (2000): *"Ideas part-way down"*, in *Review of International Studies*, Vol. 26, No. 1, January 2000: 125-130.
- Kuhn, Thomas (1962/1996): *The Structure of Scientific Revolutions*, The University of Chicago Press, 3rd Edition, Chicago.
- Kupchan, Charles A. (2000): *"In Defence of European Defence: An American Perspective"*, in *Survival*, Vol. 42, No. 2, Summer 2000: 16-32.
- Laclau, Ernesto and Chantal Mouffe (1985/2001): *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a radical democratic politics*, Verso, London.
- Lindley-French, Julian (2000): *"Leading Alone or Acting Together?"*, in *Occasional Papers*, No. 20, Paris, September 2000, Institute for Security Studies Western European Union.
- Lutz, Rachel Anne (2001): *"Military Capabilities for a European Defence"*, DUPI – Danish Institute of International Affairs, Copenhagen.
- Mearsheimer, John J. (2001): *"The Future of the American Pacifier"*, in *Foreign Affairs*, September/October 2001.
- Nielsen, Reimer R. (2001): *"Den europæiske forsvarsdimension"*, DUPI – Dansk Udenrigspolitisk Institut, København.
- O'Hanlon, Michael (1997): *"Transforming NATO: The Role of European Forces"*, in *Survival*, Vol. 39, No. 3, Autumn 1997: 5-15.
- Parmentier, Guillaume (2000): *"Redressing NATO's Imbalances"*, in *Survival*, Vo. 42, No. 2, Summer 2000: 96-112.
- Pedersen, Vibeke Schou (2000) *In Search of Monsters to Destroy? The American Quest for (In)Security*, Speciale ved Institut for Statskundskab November 2000.
- (2003): *"Sikkerhedsparadokset: terror, trusler og tradition i Amerikas udenrigspolitik"*, i *Politica*, 35. årg, nr. 1, Februar 2003: 5-21.

- Risse-Kappen, Thomas (1996): "*Collective Identity in a Democratic Community: The Case of NATO*", in Peter J. Katzenstein (1996): *The Culture of National Security*, (ed.), Columbia University Press, New York: 357-399.
- Rorty, Richard (1989) *Contingency, Irony, and Solidarity*, Cambridge University Press, Cambridge.
- (1991): *Objectivity, Relativism, and Truth – Philosophical Papers*, Volume I, Cambridge University Press, Cambridge.
- Rose, Donald G. (2001): "*Peace Operations and Change in the US Military*", in Defense
- Ross, Dorothy (1991): *The Origins of American Social Science*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Rouse, Joseph (1996): *Engaging Science – How to Understand Its Practices Philosophically*, Cornell University Press, London.
- Ruggie, John G. (1997): "*The Past as Prologue? Interest, Identity, and American Foreign Policy*", in *International Security*, Vol. 21, No. 4, Spring 1997: 89-125.
- Saussure, de Ferdinand (1966/1996): "*Courses in General Linguistics*", in Lawrence E. Cahoon (ed.): *From Modernism to Postmodernism – An Anthology*, Blackwell, Oxford.
- Sheetz, Mark S. (1999): "*Exit Strategies: American Grand Designs for Postwar European Security*", in *Security studies*, Vol. 8, No. 4, Summer: 1-43.
- Skinner, Quentin (1988): "*A Reply to my critics*", in James Tully (1988): *Meaning and Context: Quentin Skinner and his critics*, Princeton University Press Princeton: 231-288.
- Sloan, Stanley R (2000): "*The United States and European Defence*", *Chaillot Papers* 39, Institute for Security Studies Western European Union, Paris, April 2000.
- Sørensen, Jesper Møller (1998): "*The Coming Hegemony?*", Institut for Statskundskab, Specialeserien 1998/1.
- Tully, James (1988): *Meaning and Context: Quentin Skinner and his critics*, Princeton University Press Princeton.
- Walker, Martin (2000): "*Variable geography: America's mental maps of a Greater Europe*", in *International Affairs*, Vol. 76, No. 3: 459-474.
- Walker, R.B.J. (1993): *Inside/Outside: International Relations as Political Theory*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Waltz, Kenneth N. (1979): *Theory of International Politics*, McGraw-Hill, Inc, New York.
- (2000b): "*Structuralism after the Cold War*", in *International Security*, Vol. 25, No. 1, Summer 2000: 5-41.
- Wendt, Alexander (1987): "*The agent-structure problem in international relations theory*", in *International Organization*, Vol. 41: 335-370.
- (1992): "*Anarchy Is What States Make of It*", *International Organization*, Vol. 46, No. 2, Spring 1992: 391-425.
- (1999): *Social Theory of International Politics*, CSIR – Cambridge Studies in International Relations, Cambridge University Press.
- Wittgenstein, Ludwig (1953/1994): *Filosofiske Undersøgelser*, Munksgaard Rosiente, København.
- Wæver, Ole (1997): *Concepts of Security*, Institute of Political Science, University of Copenhagen.
- (2000): "*Europæisk sikkerhed og integration: en analyse af franske og tyske diskurser om stat, nation og Europa*", i Torben Bech Dyrberg, Allan Dreyer Hansen, og Jacob Torfing (2000): *Diskursteorien på arbejde*, (red.), Roskilde Universitetsforlag/Samfundslitteratur, Frederiksberg.

Primære kilder

- Albright, Madeleine K. (1997b): “*Prepared statement before the North Atlantic Council, NATO Headquarters*”, Brussels, February 18th:
<http://secretary.state.gov/www/statements/970218.html>
- (1997d): “*International Economic Leadership: Keeping American on the Right Track for the 21st Century*”, September 18th:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1998): “*The Testing of American Foreign Policy*”, in *Foreign Affairs*, Vol. 77, No. 6, November/December 1998.
- (1998a): “*Statement before the Senate Foreign Relations Committee*”, February 10th:
<http://secretary.state.gov/www/statements/1998/980210.html>
- (1998c): “*Press Conference at NATO Headquarters*”, Brussels, December 8th:
<http://secretary.state.gov/www/statements/1998/981208b.html>
- (1998d): “*U.S. efforts to preserve America's security*”, June 15th:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1998e): “*Remarks to the American Legion Convention*”, New Orleans, Louisiana, September 9th: <http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1999b): “*Remarks and Q&A Session with the council on Foreign Relations*”, New York, June 28th: <http://secretary.state.gov/www/statements/1999/990628.html>
- (1999f): “*Speech by Secretary of State Madeleine K. Albright at Comenius University Bratislava*”, Slovakia, November 22nd:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (2000): “*Press Conference Following U.S.-EU Ministerial, EU Presidency Headquarters*”, Lisbon, March 3rd:
<http://secretary.state.gov/www/statements/2000/000303b.html>
- (2000b): “*Remarks at Aspen European Dialogue*”, Venice, Italy, March 18th:
<http://secretary.state.gov/www/statements/2000/000318.html>
- (2000g): “*Statement: United States Backs European Rapid Reaction Force*”, November 20th: <http://secretary.state.gov/www/statements/2000/001120a.html>
- (2000h): “*Intervention at North Atlantic Council Ministerial*”, NATO Headquarters, Brussels, December 14th:
<http://secretary.state.gov/www/statements/2000/001214.html>
- (2000i): “*Press Conference at NATO Headquarters*”, Brussels, December 15th:
<http://secretary.state.gov/www/statements/2000/001215d.html>
- Buchanan, Patrick J. (1997): “*Quagmired in the Balkans*”.
- (1999f): “*A Republic Not An Empire*”:
<http://www.buchanan.org/pa-99-0508-citadel.html>
- Bush, George (1991b): “*Address to the 46th Session of the United Nations General Assembly*”, New York, September 23rd:
<http://bushlibrary.tamu.edu/papers/1991/91092301.html>
- (1991d): “*The World After the Persian Gulf War. President Bush's address before a joint session of Congress*”, Washington DC, March 1st:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1992e): “*Bush Says US Leadership Needed for New, Better World*” President Bush's speech to a convocation at Texas A&M University”, December 15th:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>

- (1992f): “*Bush Outlines Challenges in Post-Cold War Era. President Bush’s commencement address at the US Naval Academy in Annapolis*”, Maryland, May 27th: <http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1992g): “*Lesson of World War Two Can be Basis for Lasting Peace. President Bush’s proclamation in observance of the 50th anniversary of World War Two*”, June 4th: <http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1999): “*A Distinctly American Internationalism*”
<http://www.fas.org/news/usa/1999/11/991119-bush-foreignpolicy.htm>
- Christopher, Warren (1994b): “*Intervention By US Secretary of State Warren Christopher at the Meeting of the North Atlantic Council NATO Headquarters*”, Brussels, December 1st: <http://www.nato.int/docu/speech/1994/s941201b.htm>
- (1996): “*Comments by Secretary of State Warren Christopher regarding Europe’s future as a family of nations without walls*”, June 3rd:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1996b): “*Statement by Secretary of State Warren Christopher*”, December 10th:
<http://www.nato.int/docu/speech/1996/s961210h.htm>
- Clinton, William J. (1996b): “*The President’s News Conference With European Union Leaders*”, June 12th: <http://www.gpoaccess.gov/pubpapers/search.html>
- (1997c): “*Inaugural Address of President William J. Clinton*”, January 20th:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1997g): “*Remarks by the President in State of the Union Address*”, February 4th:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1998d): “*Remarks by the President at Portland State University Commencement*”, June 13th: <http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1998f): “*Remarks by the President to the Students, Parents and Teachers of Houston High Schools*”, January 9th: <http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1999e): “*Remarks to the Turkish Grand National Assembly*”, Ankara, November 15th:
<http://www.gpoaccess.gov/pubpapers/search.html>
- Cohen, William S. (1998b): “*Remarks at the Informal Defense Ministerial Meeting*”, Vilamoura, Portugal, September 25th:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1999): “*WEU Transatlantic Forum. Remarks as Prepared for Delivery by Secretary of Defense William S. Cohen*”, Ronald Reagan Building, Washington, March 2nd:
<http://www.defenselink.mil/cgi-bin/dlprint.cgi>
- (1999e): “*News Conference at NATO Ministers’ Conference*”, Toronto, September 21st:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1999h): “*Transcript of Press Conference*”, December 2nd:
<http://www.nato.int/docu/speech/1999/s991202b.htm>
- (2000): “*Remarks as Prepared By Secretary of Defense William S. Cohen on European Security and Defense Identity*”, Hotel Bayerischer Hof, Munich, Germany, February 5th: <http://www.defenselink.mil/cgi-bin/dlprint.cgi>
- (2000b): “*Remarks as Delivered by Secretary of Defense William S. Cohen*”, Willard Hotel, Washington, June 28th: <http://www.defenselink.mil/cgi-bin/dlprint.cgi>
- (2000d): “*Remarks as Prepared for Delivery by Secretary of Defense William S. Cohen*”, Birmingham, United Kingdom, October 10th:
<http://www.defenselink.mil/cgi-bin/dlprint.cgi>
- (2000e): “*Department of Defense News Briefing*”, Media Availability en route to Brussels, Belgium, December 4th: <http://www.defenselink.mil/cgi-bin/dlprint.cgi>

- (2000f): “*Department of Defense News Briefing, Signing of Annual Plan of Cooperation at NATO Headquarters*”, Brussels, December 5th:
<http://www.defenselink.mil/cgi-bin/dlprint.cgi>
- CSP - Center for Security Policy: (1997): “*Founding Act' Or 'Final Act' For NATO?*”,
<http://www.centerforsecuritypolicy.org>
- (1998): *Clinton Legacy Watch # 38: “A Debacle in Kosovo, A Shattered NATO?”*,
<http://www.centerforsecuritypolicy.org>
- (1998b): “*Excerpts of "American Leadership: Prosperity's Prerequisite*”,
<http://www.centerforsecuritypolicy.org>
- (1999): “*What Are We Fighting For in Serbia?*”,
<http://www.centerforsecuritypolicy.org>
- (1999c): “*New Isolationism' is a Bum Rap*”, <http://www.centerforsecuritypolicy.org>
- (2000c): “*National Security Alert for the Week of November 20*”, 2000,
<http://www.centerforsecuritypolicy.org>
- Gedmin, Jeffrey (1998): “*Schröder's New Europe*”
http://www.aei.org/publications/filter.foreign.pubID.15607/pub_detail.asp
- Hamre, John J. (1999): “*Remarks as Delivered by Deputy Secretary of Defense John J. Hamre*”, University of Chicago Law School, August 4th:
<http://www.defenselink.mil/cgi-bin/dlprint.cgi>
- Muravchik, Joshua (1999): “*How to Wreck NATO*”,
http://www.aei.org/publications/filter.foreign.pubID.10237/pub_detail.asp
- NATO (1996): “*Ministerial Meeting of the North Atlantic Council Berlin, Final Communiqué*”, January 3rd: <http://www.nato.int/docu/pr/1996/p96-063e.htm>
- Talbott, Strobe (1995): “*American Eagle or Ostrich: American Engagement in the post-Cold War World*”, September 12th: gopher://dosfan.lib.uic.edu
- (1998): “*Opening Doors and Building Bridges in the New Europe*”, January 21st:
http://www.state.gov/www/policy_remarks/1998/980121_talbott_eursecurity.html
- (1998b): “*Address to the New Traditions Conference*”, Berlin, Germany, March 20th:
http://www.state.gov/www/policy_remarks/1998/980320_talbott_berlin.html
- (1999): “*An Address to the German Society for Foreign Policy*”, February 4th:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1999b): “*The State of the Alliance An American Perspective*”, December 15th:
<http://www.nato.int/docu/speech/1999/s991215c.htm>
- (1999c): “*Self-Determination: From Versailles to Dayton and Beyond*”, December 2nd:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- Vershbow, Alexander (1996): “*Vershbow Remarks at Atlantic Council NATO Conference*”, June 17th: <http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1998): “*European Union Colloquy on ESDI*”, Madrid, May 4th:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1999): “*Remarks to the Western European Union Institute for Security Studies*”, Paris, January 28th: <http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1999b): “*NATO in the 21st Century, American Chamber of Commerce*”, Brussels, June 3rd: <http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>
- (1999c): “*Remarks at a conference on The Development of the Common European Security and Defense Policy*”, Berlin, December 17th:
<http://usinfo.state.gov/products/pdq/pdq.htm>

White House (1998): *“A National Security Strategy for a New Century”*, October:
<http://www.clinton2.nara.gov/wh/eop/nsc/html/documents/nssr.pdf>